

UCHWAŁA NR XIX/184/2020

RADY GMINY LUBIN

z dnia 11 maja 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2020 - 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2020 r. poz. 282) Rada Gminy Lubin uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lubin.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Lubin

Norbert Grabowski

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY LUBIN NA LATA 2020-2023

HENRYK RUSEWICZ
2009

Pałac w Księginicach

Opracowanie:

Bogna Oszczanowska

Lubin, marzec 2020 r.

SPIS TREŚCI

1. Podstawy prawne <i>Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023</i>	4
2. Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zabytkami	6
2.1. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	6
2.1.1. Ustawowe formy ochrony zabytków	6
2.1.2. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego	8
2.1.3. Ochrona zabytków wynikająca z innych przepisów	8
2.2. Organy ochrony zabytków	11
2.3. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	13
2.3.1. <i>Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022</i>	13
2.3.2. Inne rządowe dokumenty strategiczne związane z problematyką ochrony zabytków i opieką nad zabytkami	15
2.3.3. Infrastruktura informacji przestrzennej o zabytkach	18
2.4. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych	19
2.4.1. <i>Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego</i>	19
2.4.2. Inne dokumenty strategiczne województwa związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	19
2.4.3. Dokumenty strategiczne powiatu lubińskiego związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	21
3. Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami	23
3.1. <i>Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023</i> a dokumenty programowe gminy	23
3.2. Ochrona zabytków gminy Lubin – stan prawny	27
3.2.1. Rejestr zabytków	27
3.2.2. System ochrony krajobrazu kulturowego gminy w dokumentach prawa miejscowego	45
3.3.3. <i>Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin</i>	49
3.4. Działalność instytucji kultury, stowarzyszeń związanych z ochroną zabytków gminy	53
3.5. Szlaki	54
3.6. Ocena stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego oraz główne problemy związane z opieką nad zabytkami gminy Lubin	55
4. Założenia programowe	62
4.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz kierunki działań i zadania <i>Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023</i>	62
4.2. Dotacje z budżetu gminy Lubin na prace konserwatorskie przy zabytkach	66
4.3. Realizacja <i>Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin</i>	72
4.4. Finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków	79
4.4.1. Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	80
4.4.2. Ulgi podatkowe	81

5. Monitoring <i>Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023</i>	82
MATERIAŁY WYKORZYSTANE W OPRACOWANIU	83
ANEKS.....	86
WYKAZ KART ADRESOWYCH <i>GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW GMINY LUBIN</i> (URBANISTYKA, ZABYTKI ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA, ZAŁOŻENIA ZIELONE).....	86
WYKAZ KART ADRESOWYCH <i>GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW GMINY LUBIN</i> (STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE I OBSZARY CHRONIONE).....	99

1. Podstawy prawne *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023*

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 jest elementem polityki samorządowej w perspektywie najbliższych czterech lat. Dokument niniejszy porządkuje informacje dotyczące prowadzonych zadań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego gminy oraz służy planowaniu działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego w okresie obowiązywania programu.

Niniejszy *Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023* jest kontynuacją poprzednich dokumentów:

- *Programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin* (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XXXIII/134/2005 z dnia 30 września 2005 r.),
- *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2011-2015* (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XIII/61/2011 z dnia 18 sierpnia 2011 r.),
- *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XXXI/203/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.).

Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 282), w której wprowadzony został obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorządy zarówno wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Zgodnie z artykułem 87. cytowanej *Ustawy* wójt gminy sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez radę gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu wójt gminy sporządza, co dwa lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy.

Zgodnie z art. 21. *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* podstawę niniejszego *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023* jest *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin*.

Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5. i 6. *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*) jest ochrona dziedzictwa narodowego, stworzenie warunków upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Art. 82. *Konstytucji* zakłada dbałość o zabytki i ich wartości niematerialne, które stanowią dobro wspólne.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7., ust. 1., pkt 9. *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 506.) określone zostały zadania własne gminy, które obejmują sprawy kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

„zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Jednostki samorządu terytorialnego wojewódzkie, powiatowe i gminne realizują zadania ustawowe w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zarówno jako właściciele zabytków nieruchomych, jak również jako odpowiedzialne za ochronę zabytków znajdujących się na ich obszarze.

Priorytety oraz kierunki działań – długofalowe, jak i wyznaczone na okres czteroletni, przyjęte w niniejszym

dokumencie – wynikają z głównych problemów ochrony zabytków i opieki nad zabytkami gminy. Skierowane są głównie na poprawę stanu zachowania zabytków gminnych, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich dla mieszkańców i turystów. Konsekwentna realizacja *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023* może stać się istotnym czynnikiem rozwoju oraz wpłynąć na zwiększenie atrakcyjności regionu.

Zadania w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami wskazane zostały do realizacji zgodnie z kompetencjami samorządu gminy Lubin.

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 zgodny jest w swych założeniach z rządowymi dokumentami o charakterze strategicznym sporządzonymi na poziomie krajowym, samorządowymi na poziomie wojewódzkim i powiatowym oraz dokumentami strategicznymi gminy Lubin. Podstawę sporządzenia *Programu* stanowią ponadto *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin* oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Niniejszy *Program* przygotowany został zgodnie z metodologią przyjętą w *Poradniku metodycznym* opracowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (opublikowanym w *Kurjerze Konserwatorskim* Nr 3, 2009, s. 14-36 oraz na stronie internetowej www.nid.pl).

2. Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zabytkami

2.1. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami¹

2.1.1. Ustawowe formy ochrony zabytków

Podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce stanowi *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami reguluje pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania etc.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami:

1. Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.
2. Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury.

Zgodnie z art. 3. *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

1. Za zabytki nieruchome (nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości) uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji;
2. Za zabytki ruchome (rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych) uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
3. Zabytkami archeologicznymi (zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalnością człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem) są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

¹ Stan prawny na 09.03.2020 r.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 *Ustawy* definiuje następujące formy ochrony zabytków:

1. Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków:
 - zgodnie z art. 9. *Ustawy* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości. Decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości, jak również informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
 - zgodnie z art. 10. *Ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.
 - sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2011 r., nr 113, poz. 661, zmiana Dz. U. z 2019 r., poz. 1886).
2. Wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, na którą wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, którą prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (sposób prowadzenia Listy Skarbów Dziedzictwa określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa*, Dz. U. z 2017 r., poz. 928);
3. Uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury dokonywane jest przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;
4. Utworzenie parku kulturowego dokonywane jest w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
5. Ustalenia ochrony dokonywane jest w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Realizacja form ochrony w postaci parków kulturowych oraz ustaleń ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pozostaje w kompetencjach władz samorządów gminnych.

2.1.2. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego

Wśród ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych i konwencji znajdują się akta wyznaczające standardy ochrony dziedzictwa kulturowego zarówno europejskiego jak i światowego:

- *Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212) oraz Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 248).*
- *Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r. (Dz. U. z 1974 r. Nr 20, poz. 106).*
- *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190).*
- *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 210).*
- *Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564).*
- *Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 14, poz. 98).*
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 172, poz. 1018).*
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 r. (Dz. U. z 2007 r., Nr 215, poz. 1585).*

2.1.3. Ochrona zabytków wynikająca z innych przepisów

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się ponadto w następujących obowiązujących ustawach:

- *Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 506),*
- *Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 293),*
- *Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 ze zm.),*
- *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774 ze zm.),*
- *Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 ze zm.),*
- *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 55),*
- *Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz.65),*
- *Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst*

jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 194),

— *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 688 ze zm.),

— *Ustawie z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1591).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

— *Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 917 ze zm.),

— *Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

— *Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

Ustawę doprecyzowują akty wykonawcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z punktu widzenia władz samorządowych, najważniejsze z nich to:

— *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2004 r., Nr 30, poz. 259);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 256);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę* (Dz. U. z 2011 r., Nr 89, poz. 510);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2011 r., nr 113, poz. 661);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne* (Dz. U. z 2014 r., poz. 110);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1275);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa* (Dz. U. z 2017 r., poz. 928);

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1674).

— *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1609);

— *Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych* (Dz. U. z 2019 r., poz. 394);

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1721);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1886).

2.2. Organy ochrony zabytków

Zgodnie z art. 89. *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Artykuł 90. *Ustawy* stanowi, że:

1. Generalny konserwator zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
2. Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy, w szczególności:
 - opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
 - prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
 - wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
 - organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
 - organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
 - organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
 - opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami";
 - współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
 - organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności (art. 91.4. *Ustawy*):
 - realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
 - wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;

- sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniotawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach.

Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.3. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

2.3.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022

Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5. i 6. *Konstytucji*) jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a dbałość o nie zakłada art. 82. *Konstytucji*.

Zgodnie z ustawowym obowiązkiem Uchwałą Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. przyjęty został *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022*.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

Organem odpowiedzialnym za koordynację, monitorowanie i ewaluację realizacji programu przez wszystkie zaangażowane w nią podmioty jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Osobą odpowiedzialną za koordynację i zarządzanie *Programem* jest dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Podmioty odpowiedzialne za realizację *Programu*: Narodowy Instytut Dziedzictwa, Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków z obsługującymi ich urzędami, dyrektorzy urzędów morskich z obsługującymi ich urzędami, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku, Inne podmioty, angażowane w miarę potrzeby do wykonania konkretnych zadań niezbędnych do realizacji *Programu*.

Celem głównym *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022* jest: „stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”.

Dla realizacji tego celu przyjęte zostały trzy cele szczegółowe:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego;
2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego oraz kierunki działań i zadania (w tym istotne dla polityki samorządowej).

W ramach celu szczegółowego 1.:

Kierunek działania 1.1.: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.

Zadanie 1.1.1.: Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Planowana jest aktualizacja materiałów szkoleniowych sporządzonych w ramach poprzedniego programu, w tym podręcznika dla gmin *Dziedzictwo obok mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach*, oraz przygotowanie dodatkowych materiałów informacyjnych dla samorządów. Przewiduje się również organizację szkoleń z zarządzania dziedzictwem dla przedstawicieli władz samorządowych.

Zadanie 1.1.2.: Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.

Zakłada się rozbudowę portalu internetowego <http://samorząd.nid.pl>, którego celem jest przekazanie samorządom gminnym fachowej wiedzy i informacji na temat dziedzictwa, jego ochrony oraz możliwości jego wykorzystania z uwzględnieniem problematyki dostępności dziedzictwa dla osób z niepełnosprawnościami.

Zadanie 1.1.3.: Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.

Zadanie to ma być realizowane w ramach czterech kierunków interwencji. Planuje się stworzenie w wybranych

Oddziałach Terenowych Narodowego Instytutu Dziedzictwa centrów kompetencji ds. uwzględniania dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacyjnych. Planuje się prowadzenie pilotażu szkoleń przedstawicieli wybranych gmin prowadzących lub planujących rewitalizację zasobu dziedzictwa kulturowego. Zakłada się wsparcie gmin tworzących lub aktualizujących gminne programy rewitalizacji lub zmieniających podstawę prawną prowadzonej rewitalizacji z lokalnych programów rozwoju na gminne programy rewitalizacji poprzez wspólne przeprowadzenie procesu identyfikacji dziedzictwa, szacowanie jego wartości i wskazanie właściwych sposobów jego ochrony i zagospodarowania w procesach rewitalizacyjnych. Prowadzony będzie konkurs *Twój dom – dialog z tradycją*, z myślą o wsparciu procesów harmonijnego rozwoju i poprawy krajobrazu kulturowego, którego celem będzie znalezienie i popularyzacja nowych wzorców zabudowy jednorodzinnej będących kontynuacją i nawiązaniem do form tradycyjnego budownictwa.

Zadanie 1.1.4.: Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrożenie programu opieki nad zabytkami.

Planuje się coroczną organizację konkursu skierowanego do samorządów gminnych, którego celem jest promocja i upowszechnianie najlepszych wzorców w zakresie opracowywania i wdrażania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Kierunek działania 1.2: Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Zadanie 1.2.1.: Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich.

Zadanie 1.2.2.: Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich.

Zadanie 1.2.3.: Wsparcie działań dokumentacyjnych zespołu zabytkowego.

Jednym z aspektów tego zadania jest zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach. Planowane jest zawarcie umów pomiędzy Narodowym Instytutem Dziedzictwa a wojewódzkimi urzędami ochrony zabytków określającymi zasady i wzajemne zobowiązania w zakresie współtworzenia cyfrowego repozytorium dokumentacji rejestru zabytków – obejmującego zabytki nieruchome, ruchome oraz archeologiczne.

Zadanie 1.2.4.: Powołanie Centrum Architektury Drewnianej

W ramach celu szczegółowego 2:

Kierunek działania 2.1: Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

Zadanie 2.1.1.: Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji badań, upowszechnianie poprzez bazę wiedzy).

Planowane jest stworzenie i wdrożenie internetowej bazy wiedzy standardów, zaleceń i wytycznych konserwatorskich dotyczących działań i prac przy różnych kategoriach zabytków.

Kierunek działania 2.2: Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Zadanie 2.2.1.: Podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych poprzez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

Zaplanowane są w ramach tego zadania szkolenia dla policjantów z zakresu przeciwdziałania przestępstwom przeciwko zabytkom. Zakłada się również realizację, w porozumieniu z komendami wojewódzkimi policji, z wykorzystaniem organizacji pozarządowych współpracujących z komendami policji, wojewódzkich urzędów ochrony zabytków oraz wyspecjalizowanych instytucji kultury, projektu rejestracji zabytków ruchomych na wypadek kradzieży, poprzez wykonanie aktualnej dokumentacji fotograficznej, znakowanie przy pomocy dostępnych środków technicznych, a także weryfikację wiedzy o zabytkach znajdującej się w zasobach wojewódzkich konserwatorów zabytków ze stanem realnym w wybranych dwóch powiatach w każdym województwie w ciągu roku.

W ramach celu szczegółowego 3:

Kierunek działania 3.1: Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.

Zadanie 3.1.1.: Kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami.

Planuje się przeprowadzenie kampanii budującej świadomość społeczną w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i przywracania ładu przestrzennego oraz profilaktyki i ochrony dziedzictwa przed działaniami przestępczymi.

Zadanie 3.1.2.: Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Planuje się stworzenie nowych materiałów edukacyjnych dla szkół oraz prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży.

Kierunek działania 3.2: Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Zadanie 3.2.1.: Program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Program ten będzie wspierać proces identyfikacji, dokumentacji i szerokiego upowszechniania dziedzictwa kulturowego oraz jego wartości, a także sprzyjać społecznemu zaangażowaniu w proces ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym, w tym nad zabytkami.

Budżet *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022* wynosi 25 617 089,00 zł

Portale informacyjne <http://samorząd.nid.pl> oraz <http://krajobrazmojegomiasta.pl>

W ramach realizacji *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami* Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi portal wiedzy o zarządzaniu dziedzictwem w gminach <http://samorząd.nid.pl>. Oprócz zbioru przepisów prawnych publikowane są materiały i publikacje, które mogą być pomocne w zarządzaniu dziedzictwem w gminach.

Od 2016 r. Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi również kampanię społeczną *Krajobraz mojego miasta*. Celem kampanii jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm i instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i właściwego planowania przestrzeni. W portalu internetowym prezentowane są m.in. publikacje, które przybliżają tematykę kształtowania przestrzeni publicznej oraz prezentują tzw. dobre praktyki.

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje również program adresowany do organizacji pozarządowych *Wspólnie dla dziedzictwa*, program *Wolontariat dla dziedzictwa* oraz konkurs *Zabytek zadbane*, który ma na celu promocję właściwej opieki nad zabytkami.

2.3.2. Inne rządowe dokumenty strategiczne związane z problematyką ochrony zabytków i opieką nad zabytkami

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Jest jedną z dziewięciu Strategii rozwoju kraju. Wdrożenie *Strategii* jest integralnym elementem koncepcji rozwoju Polski na najbliższe dziesięciolecie. W *Krajowym Programie* realizowane są następujące kierunki działań w ramach przyjętego w *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* celu szczegółowego 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego w:

4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu;

4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Dokument ten określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. *Krajowy Program* realizuje zadania określone w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*, w tym przede wszystkim omówione w celu 1. tej strategii: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, kierunek działania: 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne:

1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.

Strategia Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Krajowy Program realizuje zadania określone w *Strategii Europa 2020*, w tym przede wszystkim omówione w celach 4. i 5. tej strategii:

Cel 4. Edukacja. Kierunek działań: zapewnienie dostępu do wiedzy i informacji wpływających na ogólny poziom kompetencji, w szczególności ludzi młodych.

Cel 5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Kierunek działań: zagwarantowanie przestrzegania praw podstawowych osób ubogich i wykluczonych społecznie, zapewnienie im godnych warunków oraz umożliwienie im aktywnego udziału w życiu społeczeństwa.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013. Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Ogólne wytyczne do konstruowania gminnych programów opieki nad zabytkami zawiera przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* (w 2005 r. Ministerstwo Kultury przygotowało *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*), będąca rządowym dokumentem tworzącym ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Instrumentami realizacji założonych celów częściowych w *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* są dokumenty wdrożeniowe:

1. Narodowy Program Kultury *Wspierania Debiutów i Rozwój Szkół Artystycznych „Maestria”*.
2. Narodowy Program Kultury *Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego*.
4. Narodowy Program Kultury *Promocja Czytelnictwa i Rozwój Sektora Książki*.
3. Narodowy Program Kultury *Rozwój Instytucji Artystycznych*.
5. Narodowy Program Kultury *Znaki Czasu*.

Za realizację celów operacyjnych wymienionych w *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* odpowiedzialne są programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Na 2020 r. zostały ogłoszone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego następujące programy:

- Muzyka
- Muzyczny ślad
- Teatr i taniec
- Sztuki wizualne
- Film
- Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży
- Narodowa Kolekcja Sztuki Współczesnej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Zamówienia kompozytorskie
- Literatura
- Promocja czytelnictwa

- Czasopisma
- Partnerstwo dla książki
- Edukacja artystyczna
- Edukacja kulturalna
- Ochrona zabytków
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Miejsca Pamięci Narodowej za Granicą
- Badanie polskich strat wojennych
- Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju
- Groby i cmentarze wojenne w kraju
- Infrastruktura kultury
- Infrastruktura szkolnictwa artystycznego
- Infrastruktura domów kultury
- Kultura Dostępna
- Promocja kultury polskiej za granicą
- Kultura cyfrowa
- Rozwój sektorów kreatywnych
- Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, przyjęta Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 roku.

W dokumencie tym przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu, wskazano również zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych.

Wśród uwarunkowań polityki przestrzennego zagospodarowania kraju uwzględniono uwarunkowania wynikające z dziedzictwa kulturowego. Uznano, że dziedzictwo kulturowe – tak materialne, jak i odnoszące się do sfery wartości niematerialnych – jest częścią współczesnej przestrzeni. Obejmuje nie tylko pojedyncze obiekty kubaturowe lub ich zespoły, ale także – całość jednostki przestrzennej – obiekt wraz z otaczającą go przestrzenią. Odziedziczone obiekty muszą pełnić funkcje użytkowe nadane współcześnie, zgodne z ich potencjałem i wymogami ochrony. W przeciwnym wypadku niszczeją, giną, tracą wartość, nieodwracalnie zubożając potencjał rozwojowy i obraz dziedzictwa narodowego. W perspektywie najbliższych dwudziestu lat rola dziedzictwa kulturowego w procesach rozwoju przestrzennego będzie rosła – zwiększanie się zamożności społeczeństwa oraz przekształcenia o charakterze kulturowym będą powodowały wzrost znaczenia rozwojowego zarówno materialnych jak i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego. Ich lokalizacja i umiejętność wykorzystania w procesach rozwoju będzie wpływała pozytywnie na tok koncentracji gospodarczej, ludnościowej i rangę kultury i turystyki.

Jednym z celów strategicznych jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych, którego osiąganie musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

2.3.3. Infrastruktura informacji przestrzennej o zabytkach

Dostęp społeczny do zasobu dziedzictwa kulturowego, jakim są zabytki, w zasadniczy sposób został zwiększony dzięki infrastrukturze informacji przestrzennej, poprzez opublikowanie w Internecie danych o położeniu zabytków w obszarze całego kraju.

Obowiązkowy zakres danych o zabytkach oraz tryb, w jakim dane te muszą być publikowane w Internecie w formie usług sieciowych, określają *Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej* (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 177) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2007/2/WE z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE).

Organem odpowiedzialnym za wprowadzenie do infrastruktury informacji przestrzennej danych o zabytkach chronionych prawem, jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Generalny Konserwator Zabytków w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył to zadanie dyrektorowi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Informacja o zabytkach nieruchomych, w tym archeologicznych, wpisanych do rejestru została opublikowana na internetowym portalu mapowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa: geoportal.nid.pl [www.mapy.zabytek.gov.pl/nid/]. Informacje o zabytkach gminy Lubin publikowane są jako warstwa w Systemie Informacji Przestrzennej Starostwa Powiatowego w Lubinie [<https://lubinski.e-mapa.net/>].

2.4. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych

2.4.1. Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego

Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego obejmujący lata 2016-2020, przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr XXIII/687/16 z dnia 28 czerwca 2016 r. jest najważniejszym strategicznym dokumentem wojewódzkim dla ochrony zabytków regionu. Jest to druga edycja dokumentu.

W *Programie opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego* przyjęto następującą wizję rozwoju regionu: „Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego i wpisuje się w europejską politykę kulturalną. Utrzymanie tożsamości i autentyzmu kulturowego regionów europejskich stanowi, zgodnie z zapisami Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E), jeden z ważniejszych czynników rozwoju”.

Założenia programowe poprzedziła analiza SWOT, która celnie wskazuje aktualne uwarunkowania i tendencje w zakresie dziedzictwa kulturowego w obszarze województwa dolnośląskiego, a większość z wskazanych zagadnień można odnieść również do zasobu zabytków gminy Lubin. Analiza ta została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane statystyczne, dane dotyczące stanu zachowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak również wnioski wynikające z prowadzonej przez samorząd województwa działalności związanej z dofinansowaniem ochrony i opieki nad zabytkami w latach 2007–2015.

Głównym celem dokumentu wojewódzkiego jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych dla realizacji zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z kompetencjami samorządu województwa dolnośląskiego.

Udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach oraz na wyposażenie zabytków w systemy przeciwłamaniowe i przeciwpożarowe jest najbardziej spektakularnym działaniem prowadzonym przez samorząd województwa dolnośląskiego związanym z ochroną zabytków. Z tych dotacji rokrocznie korzystają również właściciele i użytkownicy dolnośląskich obiektów zabytkowych.

2.4.2. Inne dokumenty strategiczne województwa związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r.

W zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r.* przyjętej Uchwałą Nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r. zdefiniowano wizję rozwoju regionu: „Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju, regionem przyjaznym, nowoczesnym i konkurencyjnym” Wizji tej podporządkowano cel nadrzędny, którym jest „harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności”. Jednym z pięciu celów strategicznych jest „odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego został przyjęty *Plan Wykonawczy Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030* (ostatnia zmiana Uchwałą nr 1177/VI/19 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 10 września 2019 r.). Plan ten określa docelowy katalog programów rozwoju, polityk i strategii oraz procedurę obejmującą koordynację procesu planowania strategicznego na poziomie województwa.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020

W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020* (obowiązujący dokument przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca

2014 r.) wskazano ogólne kierunki i zasady ochrony oraz wykorzystania zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych, jak również poprawy stanu środowiska regionu, w tym:

- harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- ochronę oraz poprawę stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych, w tym realizację kompleksowej rewitalizacji zabytkowych układów przestrzennych miast i zespołów zabytkowych w obszarze województwa.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego w dniu 30 kwietnia 2015 r. podjął uchwałę Nr IX/118/15 w sprawie przystąpienia do opracowania kolejnej edycji planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Zadanie to zostało powierzone Instytutowi Rozwoju Regionalnego. Służby konserwatorskie odpowiedzialne będą za prawidłowe sformułowanie aktualnej problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w regionie.

Polityka krajobrazowa województwa dolnośląskiego

Na podstawie art. 38b ust. 2 pkt 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* Zarząd Województwa Dolnośląskiego przystąpił do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego dla województwa dolnośląskiego. Szczegółowe wytyczne do sporządzenia audytu określone zostało w *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych* (DZ.U. z 2019, poz. 394). Audyt krajobrazowy ma być narzędziem wspierającym prowadzenie polityki krajobrazowej w województwie, ma na celu identyfikację, charakterystykę i ocenę krajobrazów w województwie, ochronę i zarządzanie zasobami krajobrazowymi oraz wzmocnienie systemu ochrony obszarów przyrodniczych.

Strategia rozwoju Polski Zachodniej 2020

Celem głównym strategii jest zwiększenie konkurencyjności makroregionu w wymiarze europejskim. Jego osiągnięcie możliwe będzie dzięki działaniom stymulującym i wzmacniającym kluczowe potencjały rozwojowe makroregionu.

Zintegrowany system powiązań miast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF)

Projekt został zrealizowany w ramach *Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych*, ogłoszonego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013* oraz z budżetu państwa. Celem głównym konkursu było upowszechnienie podejścia funkcjonalnego w planowaniu przestrzennym oraz promocja zintegrowanego podejścia do problemów danego obszaru.

Dolnośląska Polityka Rowerowa

W dniu 31 maja 2017 r. Uchwałą Nr 3847/V/17 Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął dokument *Dolnośląskiej Polityki Rowerowej*. *Dolnośląska Polityka Rowerowa* – to dokument, który kompleksowo ujmuje kwestie techniczne, organizacyjne, planistyczne, promocyjne, edukacyjne i finansowe, dotyczące ruchu rowerowego w regionie.

2.4.3. Dokumenty strategiczne powiatu lubińskiego związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, w tym zadania związane z ochroną dóbr kultury.

Dotychczas zostały opracowane trzy edycje powiatowego programu opieki nad zabytkami:

- *Program opieki nad zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2010-2013* przyjęty Uchwałą nr LIV/354/2010 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 30 września 2010 r.
- *Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2014-2017* przyjęty Uchwałą nr LXII/363/2014 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 29 października 2014 r.
- *Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2018-2021* przyjęty Uchwałą nr XXXVIII/277/2018 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 23 lutego 2018 r.

W *Programach* określono wynikające z ustawy obowiązki władz powiatowych w stosunku do obiektów zabytkowych, do których powiat lubiński posiada tytuł prawny. Z obszaru gminy Lubin własnością samorządu powiatowego są dwa obiekty:

- zespół pałacowo-parkowy w Szklarach Górnych, pełniący obecnie funkcję Ośrodka Szkolno-Wychowawczego
- park w Bukownej.

W ramach realizacji zadań własnych powiatu prowadzone są prace rewaloryzacyjne i konserwatorskie przy zespole pałacowo-parkowym w Szklarach Górnych.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2018-2021 jest zgodny z innymi dokumentami powiatowymi o charakterze strategicznym, w tym z:

- *Programem ochrony środowiska dla powiatu lubińskiego na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021-2024,*
- *Planem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych powiatu lubińskiego.* Wymóg opracowania planu został nałożony na władze wszystkich szczebli administracji terytorialnej *Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.*

W *Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2018-2021* dokonano oceny szans i zagrożeń dla środowiska kulturowego powiatu lubińskiego. Podkreślono istotną rolę właściwego planowania przestrzennego w gminach. Poważnym zagrożeniem dla dworskich zespołów zabytkowych jest rozdrobnienie własnościowe, które utrudnia podejmowanie kompleksowych działań konserwatorskich i rewitalizacyjnych.

Zgodnie z *Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* uznano, że podstawową rolę w zarządzaniu dziedzictwem kulturowym na danym terenie odgrywają gminy. Organy powiatu mają prowadzić działania o charakterze ponadgminnym.

Program powiatowy wyznacza cele, których realizacja powinna doprowadzić w przyszłości do zmiany wizerunku regionu kojarzonego wyłącznie z przemysłem miedziowym w rejon bogaty nie tylko bogactwami naturalnymi, ale również – tradycją, historią i wytworami materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Przyjęto zatem następujące priorytety:

- Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego regionu jako jeden z głównych czynników rozwoju

społeczno-gospodarczego.

- Priorytet II: Nowoczesne zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego.
- Priorytet III: Działania promocyjne i edukacyjne skierowane do społeczności lokalnych w celu budowania tożsamości kulturowej oraz promocja zewnętrzna wartości kulturowych regionu.

Określono ponadto kierunki działań i zadania prowadzące do osiągnięcia zamierzonych celów.

Z punktu widzenia opieki nad zabytkami gminy Lubin jako istotne uznano następujące zadania przyjęte do realizacji przez Powiat:

W ramach realizacji Priorytetu I:

- realizacja zadań własnych powiatu w kwestii rewaloryzowania i utrzymania obiektów zabytkowych, do których powiat ma tytuł prawny;
- podjęcie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu;
- realizacja uchwały Nr XLI/265/2009 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 24 września 2009 r. w sprawie określenia zasad udzielenia i rozliczenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (ostatnia zmiana uchwałą Nr XXXIII/231/2017 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 24 sierpnia 2017 r.);
- przygotowanie przez Powiatowy Urząd Pracy oferty pracy sezonowej w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną;

W ramach realizacji Priorytetu II i III:

- ustanawianie społecznych opiekunów zabytków w ramach realizacji zadań własnych powiatu; prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków;
- zlecanie i dofinansowywanie prac studialnych i dokumentacyjnych dotyczących obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego regionu;
- współpraca z policją, służbami konserwatorskimi i służbami celnymi w sprawie kradzieży i nielegalnego wywozu obiektów zabytkowych za granicę;
- tworzenie nowych szlaków tematycznych i kulturowych i włączanie ich w sieć istniejących szlaków o zasięgu ponadregionalnym;
- wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych dziedzictwu kulturowemu i historii regionu.

3. Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami

3.1. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 a dokumenty programowe gminy

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

- *Strategią Rozwoju Gminy Lubin na lata 2015-2030* przyjętą Uchwałą Nr XXVI/149/2015 Rady Gminy Lubin z dnia 09 grudnia 2015 r.,
- *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Lubin*, ostatnia zmiana Uchwałą Nr XVII/176/2020 Rady Gminy Lubin z dnia 24.02.2020 r.,
- *Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Lubin* przyjętym Uchwałą Nr XLII/270/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 29 listopada 2016 r.; zmiany *Programu* w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 przyjęto Uchwałą Nr XLVIII/310/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.,
- *Programem ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 r.* przyjętym Uchwałą Nr XV/152/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 20 grudnia 2019 r.,
- uchwałami budżetowymi,

jak również dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej gminy, jakimi są:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin* (tekst ujednolicony, przyjęty Uchwałą Nr LXIII/469/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 12 września 2018 r.),
Uchwałą Nr XLVI/296/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 27 lutego 2017 r. przystąpiono do sporządzenia nowej edycji *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin*,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Strategia Rozwoju Gminy Lubin na lata 2015-2030

W tym głównym dokumencie strategicznym sformułowano misję gminy Lubin: „Nasza gmina na zasadach współpracy i integracji z obywatelami realizuje nasze potrzeby we wspólnym zarządzaniu rozwojem”.

Sformułowano ponadto wizję przyszłości i cel nadrzędny rozwoju gminy: „Gmina Lubin to zachowana przyroda i dziedzictwo historyczne, rolnictwo oferujące różnorodną, bezpieczną i dobrej jakości żywność, urzekający otwartością i życzliwością, przedsiębiorczością, wiedzą i zaangażowaniem mieszkańcy”.

W sferze środowiskowej przyjęto cel główny 1: Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych na rzecz rozwoju gminy, oraz cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1.2.: Zachowanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych oraz kulturowych poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki przestrzennej i działań edukacyjnych oraz ochronnych.

Podkreślono, że na terenie gminy znajdują się obszary cenne przyrodniczo, zabytki i tereny o dużych walorach krajobrazowych. Ich zachowanie decyduje o tożsamości gminy, stanowią zarazem jej dziedzictwo. Podkreślono znaczenie planowania miejscowego oraz działań edukacyjnych.

Wskazano priorytety:

- Opracowanie programu rewitalizacji gminy Lubin oraz uwzględnienie w tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego kwestii związanych z zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego i historycznego.

- Popularyzacja dbałości o prywatne posesje i tereny wspólne.
- Prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej i regionalnej.
- Działania na rzecz zachowania, rewitalizacji, renowacji i odtworzenia obiektów zabytkowych.
- Działania na rzecz zachowania i odtwarzania obszarów przyrodniczo cennych.

Cel szczegółowy 1.4.: Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe gminy.

Uznano, że istniejące na terenie gminy zasoby przyrodnicze i kulturowe są dobrą bazą do rozwinięcia oferty turystyczno-rekreacyjnej i edukacyjnej, zwłaszcza dla mieszkańców sąsiednich miast. Wskazano na potrzebę rozbudowy sieci tras i ścieżek rowerowych, połączenia ich z trasami na terenie sąsiednich gmin, rozbudowy infrastruktury turystycznej

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin obejmuje okres do 2030 roku. W dokumencie m.in. zapisane są przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w latach 2020-2022 (szczegółowe omówienie zadań w rozdziale 4.4.).

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin

Projekt *Lokalny Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin* współfinansowany był przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020*.

Rewitalizacja – zgodnie z definicją sprecyzowaną w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1398 ze zm.) wybranych obszarów realizowana przez władze samorządowe w celu stworzenia warunków ich rozwoju jest kompleksowym i wieloletnim procesem przemian. Służy wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Jest procesem kompleksowym i zintegrowanym, obejmującym sferę gospodarczą, społeczną, środowiskową oraz infrastrukturalno-przestrzenną. Procesy rewitalizacyjne sterowane są przez jednostki samorządu terytorialnego przy akceptacji i współpracy lokalnej społeczności.

Lokalny Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin jest aktualnym dokumentem koordynującym procesy rewitalizacji gminy, stanowi podstawę ubiegania się o środki finansowe na realizację zadań, które zostały w nim wpisane.

Zadania z zakresu ochrony zabytków, opieki nad zabytkami i szerzej – zachowania dziedzictwa kulturowego – stanowią element gminnego programu rewitalizacyjnego, którego realizacja ma miejsce w okresie obowiązywania niniejszego *Programu* (szczegółowe omówienie zadań w rozdziale 4.3.)

Program ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 r.

W dokumencie tym przeprowadzono analizę środowiska i ocenę istniejącego stanu jego ochrony oraz określono główne cele i priorytety działań ekologicznych.

Dokonano oceny zasobów przyrodniczych oraz ich ochrony, m.in. parków zabytkowych oraz pomników przyrody.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin

W *Studium* ustalono następujące zasady ochrony środowiska kulturowego:

- zachowanie obiektów zabytkowych poprzez ich konserwację, rewaloryzację, adaptację do współczesnych potrzeb i wymogów,
- zachowanie i porządkowanie historycznych układów urbanistycznych oraz porządkowanie ich

struktury przestrzennej,

- rozwój budownictwa w oparciu o istniejące zabytki na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej, jako jej twórczej interpretacji,
- rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zabytków architektury jako walorów krajoznawczych,
- utrzymanie stref ochrony konserwatorskiej,
- przekształcanie oraz waloryzacja obiektów dysharmonijnych i obszarów zdegradowanych,
- podporządkowanie i wpisywanie nowej zabudowy w krajobraz.

Wyznaczono następujące kierunki działań:

- wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej oraz ustalono zasady postępowania w ich obrębie w procesie zagospodarowania terenu,
- zapisano status ochronny obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego oraz ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- wyznaczono obszary i obiekty do przekształceń i rehabilitacji oraz ustalono zasady ich zagospodarowania.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Wyznaczone w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego* kierunki polityki przestrzennej wobec środowiska kulturowego realizują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z artykułem 22. *Ustawy o ochronie zabytków* projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Soleckie Strategie Rozwoju Wsi

Soleckie Strategie Rozwoju Wsi sporządzane są w celu przystąpienia do regionalnego programu *Odnowy Wsi Dolnośląskiej* koordynowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Strategie te są każdorazowo uchwalane przez Radę Gminy. Wśród planowanych zadań są również zamierzenia związane z ochroną zabytków oraz promocją walorów środowiska kulturowego. Opracowania te zostały sporządzone dla 17 wsi:

1. Buczynka,
2. Bukowna,
3. Czerniec,
4. Chróstnik,
5. Gogołowice,
6. Gorzyca,
7. Kłopotów,
8. Krzeczyn Mały,
9. Krzeczyn Wielki,
10. Miroszowice,
11. Niemstów,
12. Obora,
13. Osiek,
14. Raszowa Mała,

15. Szklary Górne,
16. Wiercień,
17. Zimna Woda.

3.2. Ochrona zabytków gminy Lubin – stan prawny

Wśród zabytków gminy Lubin brak obiektów o randze światowej, wyróżnionych wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO, jak i krajowej, objętych ochroną prawną jako pomniki historii czy wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa. Nie utworzono również w obszarze gminy parku kulturowego.

3.2.1. Rejestr zabytków

Rejestr zabytków dla gminy Lubin prowadzi Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków we Wrocławiu. On też jest zobowiązany do gromadzenia dokumentacji w tym zakresie.

Rejestr zabytków prowadzony jest w formie odrębnych ksiąg dla zabytków: „A” – dla zabytków nieruchomych, „B” – dla zabytków ruchomych, „C” – dla zabytków archeologicznych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków dokonuje wpisu w księdze, jeżeli decyzja o wpisie zabytku do rejestru stała się ostateczna. Przy wpisie zabytki otrzymują numer rejestru – numer kolejnej pozycji w księdze rejestru, pod którą wpisany jest zabytek.

Zgodnie z art. 9. *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości.

Zgodnie z art. 10. *Ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytków wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa, do inwentarza muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.

Tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1609) oraz *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1721).

W obszarze gminy Lubin:

- rejestr zabytków nieruchomych obejmuje 76 zespołów i obiektów,
- rejestr zabytków ruchomych obejmuje łącznie 247 obiektów w 14 zespołach,
- rejestr zabytków archeologicznych obejmuje 18 stanowisk.

Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Kwestie związane z ochroną zbiorów muzealnych reguluje *Ustawa z dnia 21 XI. 1996 r. o muzeach*.

Rejestr zabytków nieruchomych

Do rejestru zabytków nieruchomych w obszarze gminy Lubin wpisanych zostało łącznie 76 obiektów i zespołów obiektów. Parki w Krzeczynie Małym, Księginicach oraz pałac w Składowicach wpisane do rejestru zabytków dwiema decyzjami.

Przedmiotem ochrony prawnej są w obszarze gminy Lubin głównie zespoły sakralne – kościoły wraz z otaczającymi je cmentarzami oraz dawne zespoły rezydencjonalne, w tym pałace, parki oraz zabudowa folwarczna. Ponadto ochroną objęto tereny dawnych cmentarzy oraz aleje.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków z obszaru gminy Lubin przeważają obiekty, pozostające własnością kościelną, gminną i prywatną.

W ramach realizacji zadań *Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017* opracowano *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*. Raport powstał w oparciu o całościowe dane dotyczące szeroko pojętego stanu zachowania zabytków nieruchomych, gromadzone w latach 2009–2017 podczas weryfikacji terenowej zabytków nieruchomych. Celem weryfikacji było określenie faktycznego stanu chronionych prawem obiektów nieruchomych, aktualizacja i uzupełnienie podstawowych danych o obiektach wpisanych do rejestru oraz uporządkowanie dokumentacji rejestru. Oprócz raportu krajowego powstały raporty o stanie zachowania zabytków w poszczególnych województwach, w tym *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*.

Na potrzeby weryfikacji zabytków architektury i budownictwa określono 7 grup weryfikacyjnych, do których zaliczono również obiekty zabytkowe z gminy Lubin:

- obiekty nieistniejące (pałac w Gorzycy),
- obiekty przeniesione do skansenów (brak w obszarze gminy Lubin),
- obiekty przeniesione/translokowane (brak w obszarze gminy Lubin),
- obiekty niezidentyfikowane (brak w obszarze gminy Lubin),
- obiekty o utraconych wartościach zabytkowych (brak w obszarze gminy Lubin),
- obiekty szczególnie zagrożone, które nie utraciły wartości zabytkowych (cmentarz komunalny w Osieku - nieczynny, pałac w Siedlcach, pałac w Składowicach) ,
- obiekty proponowane do wpisu do rejestru zabytków (43 obiekty w obszarze gminy Lubin).

Nieistniejący pałac w Gorzycy na wniosek wójta gminy Lubin został skreślony z rejestru zabytków decyzją MKiDN z dnia 29.12.2017 r. nr DOZ – OAiK.660.577.2016.UB-[19/16].

Przy uznanym wówczas za zagrożony nieczynnym cmentarzu w Osieku ze środków gminy Lubin rozpoczęto prace związane z jego rewaloryzacją.

TABELA 1.

Gmina Lubin. Wykaz zabytków nieruchomych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 31.10.2019 r.

	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Własność	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
1.	Bukowna	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 35	3. ćw. XIX w., XIX/XX w.	A/2741/445/L	22.09.1976	powiat lubiński, własność prywatna	
2.	Chróstnik	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Matki Bożej Bolesnej	l. 1711-15 z wykorzystaniem relikwii starszej budowli, l. 1849-53, remont l. 1961-62, 1984 r., 1997 r.	A/1463/947	13.09.1961	parafia rzymskokatolicka w Chróstniku	
3.	Chróstnik	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej	XIV w., powiększony 1880 r.	A/1464/853/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Chróstniku	
4.	Chróstnik	Pałac nr 59b	l. 1723-28, l. 1905-09, spalony 1976 r., odbudowany współcześnie	A/2823/268	10.05.1951	własność prywatna	
5.	Chróstnik	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b	1. poł. XVII w.(?), pocz. 2. w. XVIII w., powiększony l. ćw. XIX w.(?), 2. poł. XIX w.	A/2824/461/L	22.09.1976	własność prywatna	
6.	Czerniec	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	1794 r. w miejscu starszej budowli, remont w l.1997-2003	A/1506/595/L	14.04.1981	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	

7.	Czerniec	Dzwonnica na cmentarzu przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	1794 r.(?)	162/A/03	04.08.2003	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	
8.	Czerniec	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	XIII w., powiększony k. XVIII w.	A/1507/844/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	
9.	Czerniec	Park w zespole podworskim, przy nr 18	k. XIX w.	A/2825/692/L	25.06.1986	KOWR Wrocław	
10.	Dąbrowa Górna	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie	ok. 1860 r., 1910 r.	A/1535/845/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Mlecznie	
11.	Dąbrowa Górna	Kaplica cmentarna, obecnie kościół filialny pw. Św. Józefa na cmentarzu parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie	1888 r.	A/5871	25.05.2013	parafia rzymskokatolicka w Mlecznie	
12.	Gogołowice	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Katarzyny	XV w., 1685 r., 1717 r., 1817 r. i 1871 r., remont. 1829 r., 1839 r., l. 1857-58, 1984 r., 1990 r., 2011 r., 2015 r.	A/1619/594/L	14.04.1981	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzicach	
13.	Gogołowice	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Katarzyny	XIV w.	A/1620/854/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzicach	

14.	Gorzelin	Park w zespole podworskim	XVIII w., 3. ćw. XIX w.	A/2871/666/L	27.12.1983	gmina Lubin, skarb państwa	
15.	Gorzycza	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Robotnika	XIV w., XVIII w., l. 1814- 21 r., 1948 r., remont 1972 r., 1984 r., 2007 r., 2014 r.	A/1624/836	27.12.1960	parafia rzymskokatolicka w Brunowie	
16.	Gorzycza	Cmentarz przy rzymskokato- lickim kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika	XIV w., powiększony XIX w., remont schodów 2015 r.	A/1625/869/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Brunowie	
	Gorzycza	Pałac		796/L	16.11.1960		Pałac skreślony z rejestru zabytków decyzją MKiDN z dnia 29.12.2017 r. nr DOZ – OAiK.660.577.2016.UB- [19/16]
17.	Gorzycza	Park w zespole pałacowo- parkowym z folwarkiem, przy nr 8	4. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., pocz. XX w.	A/2972/468/L	17.07.1976	własność prywatna	
18.	Kłopotów	Cmentarz komunalny	1925 r., nieczynny	A/2029/938/L	16.02.1990	gmina Lubin	
19.	Krzeczyn Mały	Pałac, nr 36	1724 r., 1776 r., ok. 1885 r., l. 20. XX w. (1926 r.?)	A/2994/480/L	29.03.1977	własność prywatna	
20.	Krzeczyn Mały	Park ze wzgórzem <i>Reiterberg</i> w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36	1776, powiększony l. i 3. ćw. XIX w.	A/2995/459/L 47/A/01	17.07.1976 31.07.2001	własność prywatna, skarb Państwa – Nadleśnictwo Lubin	
21.	Krzeczyn Mały	Aleja lipowa w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	3 ćw. XIX w.	A/2996/705/L	25.06.1986	gmina Lubin	

22.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem	XVIII-XX w.	796 A/2997/724/L	16.11.1960 26.06.1986	osoba prawna	Decyzja A/2997/724/L z dnia 26-06-1986 wymaga doprecyzowania – oznaczenia na mapie zasadniczej obiektów podlegających ochronie oraz granic założenia. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
23.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowy: Pałac nr 43, obecnie siedziba Przedsiębiorstwa Rolniczo-Handlowo-Usługowo-Produkcyjnego „Krzeczrol” sp. z o.o.	l. 1866-72, ok. 1910 r.	A/2997/724/L	26.06.1986	osoba prawna	
24.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowy: oficyna mieszkalna nr 43b	ok. poł. XVIII w., XIX-XX w.	A/2997/724/L	26.06.1986	własność prywatna	
25.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowy: oficyna mieszkalno-gospodarcza nr 44, 44a	XVIII w. (?), l. poł. XIX w., l. ćw. XX w.	A/2997/724/L	26.06.1986	własność prywatna	
26.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowy: obora zachodnia	1863 r.	A/2997/724/L	26.06.1986	osoba prawna	
27.	Krzeczyn Wielki	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	koniec XVII w.(?), obecny l. ćw. XIX w., po 1872 r., pocz. XX w.	A/2998/458/L	17.07.1976	osoba prawna	
28.	Krzeczyn Wielki	Aleja lipowa	pocz. XVIII w., XIX w.	A/2999/703/L	25.06.1986	gmina Lubin	
29.	Księginice	Pałac, obecnie siedziba instytucji samorządowych	1867 r. z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, l. 1907-08	A/3000/723/L	26.06.1986	gmina Lubin	

30.	Księginice	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 14	k. l. 60. XIX w., powiększony w l. 1902-26	A/3522/238 456/L	15.07.1950 22.09.1976	KOWR OT Wrocław, gmina Lubin własność prywatna, skarb państwa – Starostwo Powiatowe w Lubinie	Park wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
31.	Księginice	Cmentarz komunalny, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach	ok. 1915 r.	A/2186/846/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Skłodowicach	
32.	Lisiec	Pałac, nr 15	po 1839 r., remont 1988 r.	A/3036/722/L	26.06.1986	własność prywatna	
33.	Lisiec	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 15	k. XVIII w.(?), ok. poł. XIX w., 2. poł. XIX w.	A/3037/290/L	30.05.1975	własność prywatna	
34.	Miłoradzice	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Św. Trójcy	XV w., 1629 r., 1674 r., l. 80. XVII w., remont 1978 r., 2006 r.	A/2230/596/L	14.04.1981	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzicach	
35.	Miłoradzice	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Św. Trójcy	XV w., XVII w., XIX w.	A/2231/851/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzicach	
36.	Miłoradzice	Park w zespole podworskim, przy nr 48	ok. 1908 r.	A/3124/466/L	22.09.1976	gmina Lubin	
37.	Miroszowice	Pałac, nr 12a	k. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w.	A/3125/721/L	26.06.1986	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna im. Postęp	

38.	Niemstów	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego	ok. poł. XV w., 1. poł. XVIII w., ok. 1857 r., po 1945 (zwieńczenie wieży), remont 2007 r.	A/2242/597/L	14.04.1981	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzie	
39.	Niemstów	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	XV w., powiększony 1933 r.	A/2243/864/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Miłoradzie	
40.	Niemstów	Park w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), przy nr 71, 72, 73, 75, 77	1852 r., powiększony ok. 1930 r., boisko założone ok. 1990 r.	A/3200/464/L	17.07.1976	gmina Lubin	
41.	Obora	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego	k. XV w., 1524 r., 1650 r., 1830 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-69	A/2253/1508	27.01.1966	parafia rzymskokatolicka w Szklarach Górnych	
42.	Obora	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	zał. XIV w.	A/2254/928/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Szklarach Górnych	
43.	Obora	Dwór - zespół dworski (<i>Nieder Oberau</i>)	2 poł. XVI w., k. XVIII w., k. XIX w.	A/3183/726/L	26.06.1986	własność prywatna	Decyzja powinna zostać zweryfikowana – zakres ochrony powinien zostać zawężony do zachowanych relikwów dworu, adaptowanych przy budowie nowego obiektu. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
44.	Obora	Park w zespole dworskim (<i>Nieder Oberau</i>)	4 ćw. XIX w., pocz. XIX w.	A/3182/681/L	27.12.1983	własność prywatna gmina Lubin	

45.	Osiek	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla	XV w., l. 1609-10, 1755 r.; remont l. 1966-67, l. 1997-98, 2010 r.	A/2260/948	13.09.1961	parafia rzymskokatolicka w Osieku	
46.	Osiek	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla	XIV w.	A/2261/932/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Osieku	
47.	Osiek	Cmentarz komunalny	1883 r., nieczynny	A/2262/937/L	16.02.1990	gmina Lubin	
48.	Pieszków	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV w., po 1655 r., 1726 r., 1 poł. XIX w., remont 1992 r., 1996 r., l. 2001-02	A/2304/849	15.02.1961	parafia rzymskokatolicka w Osieku	
49.	Pieszków	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV w., XIX w.	A/2305/933/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Osieku	
50.	Raszowa	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	XVIII w., ok. 1860 r., pocz. XX w., remont 2002 r.	46/A	02.02.2001	parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	
51.	Raszowa	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	XVIII w., pocz. XX w.	A/2363/930/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	

52.	Raszowa	Pałac, ruina	1688, l. 50. XVIII w., XIX/XX w., częściowo rozebrany po 1965 r.	A/3309/957	04.10.1961	gmina Lubin	Obiekt rozebrany do poziomu piwnic po 1965 r. Decyzja powinna zostać zweryfikowana – zakres ochrony powinien zostać zawężony do zachowanych reliktyw dworu. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
53.	Raszowa	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. poł. XVIII w., 2. poł. XIX w.	A/3310/682/L	27.12.1983	gmina Lubin	
54.	Raszowa Mała	Zespół pałacowy z folwarkiem, obecnie Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o.	2. poł. XIX w., l. 20. XX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	własność prywatna	Decyzja wymaga doprecyzowania – oznaczenia na mapie zasadniczej obiektów podlegających ochronie oraz granic założenia. Obiekty: pałac, oficyna i obora wymienione zostały jedynie w uzasadnieniu decyzji. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
55.	Raszowa Mała	Zespół pałacowy: Pałac, nr 1	2. poł. XIX w., l. 20. XX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	własność prywatna	
56.	Raszowa Mała	Zespół pałacowy: Oficyna mieszkalna w zespole pałacowym z folwarkiem, nr 12	4 ćw. XIX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	własność prywatna	

57.	Raszowa Mała	Zespół pałacowy: Obora w zespole pałacowym z folwarkiem, obok nr 12	4 ćw. XIX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	własność prywatna	
58.	Raszówka	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Raszówce	1849 r., powiększony l. 20. XX w.	A/2205/931/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Raszówce	
59.	Raszówka	Pałac, ul. W. Witosa 16a	k. XVIII w., ok. 1854 r., l. 20. XX w., remont 1978 r.	A/3062/287/L	8.10.1976	KOWR OT Wrocław	
60.	Siedlce	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archaniola	1372 r., 1534 r., 1685 r., 1758 r., remont l. 1934-36, l. 2011-13	A/2402/850	15.02.1961	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	
61.	Siedlce	Dzwonnica na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola	XIX w.	A/2404/598/L	14.04.1981	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	
62.	Siedlce	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola	XIV w.	A/2403/842/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Siedlcach	
63.	Siedlce	Pałac, ob. ruina	l. 20. lub 30. XVIII w., l. 70. XIX w.	A/3365/270	10.05.1951	KOWR OT Wrocław	
64.	Siedlce	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	l. 30. XVIII w., ok. poł. XIX w.	A/3366/474/L	17.07.1976	KOWR OT Wrocław, gmina Lubin, własność prywatna	

65.	Składowice	Pałac, nr 7a	poł. XVI w., XVIII w., XIX w., pocz. XX w.	725/L, A/3521/610/L	26.06.1986 28.12.1988	własność prywatna	Obiekt wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.
66.	Składowice	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a	2. poł. XVII w., 1. i 4. ćw. XIX w.	A/3364/451/L	17.07.1976	własność prywatna	
67.	Szklary Górne	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła	XV/XVI w., przed 1516 r., 1596 r., 1824 r., l. 1908-10, remont 1978 r., 1993 r., 2007 r., 2009 r.	A.2458/855	22.02.1961	parafia rzymskokatolicka w Szklarach Górnych	
68.	Szklary Górne	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła	XIV w., XIX w.	A/2459/929/L	16.02.1990	parafia rzymskokatolicka w Szklarach Górnych	
69.	Szklary Górne	Pałac, obecnie Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szklarach Górnych, nr 51c	l. 1715-25, ok. 1900 r., remont 1969-70 r.	A/3362/271	11.05.1951	powiat lubiński	
70.	Szklary Górne	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. ćw. XVIII w., ok. 1900 r.	A/3363/690/L	25.06.1986	powiat lubiński, gmina Lubin, KOWR OT Wrocław, własność prywatna	
71.	Ustronie	Park w zespole dworsko-parkowym	k. XIX w.	A/3398/446/L	17.07.1976	KOWR OT Wrocław	

72.	Zimna Woda	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Św. Trójcy	1794-97 r.	A/2549/1513	27.01.1966	parafia rzymskokatolicka w Zimnej Wodzie	
73.	Zimna Woda	Kościół katolicki, obecnie parafialny kościół prawosławny Zaśnięcia Bogurodzicy	XIV w., 1718 r., 2. poł. XIX w., w l. 1947-49 dostosowany do potrzeb cerkwi prawosławnej, remont. 1963 r., l. 1994-97, 2015 r..	A/2551/977/L	29.09.1992	parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Matki Boskiej	
74.	Zimna Woda	Cmentarz przy kościele katolickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym Zaśnięcia Bogurodzicy	XIV w., powiększony XIX w.	A/2552/868/L	13.11.1992	parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Matki Boskiej w Zimnej Wodzie	
75.	Zimna Woda	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz komunalny	k. XIX w.	A/2550/936/L	16.02.1990	gmina Lubin, parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Matki Boskiej w Zimnej Wodzie	
76.	Zimna Woda	Park w zespole podworskim, przy nr 59a	XVIII w., l. 30. XIX w.	A/3448/476/L	17.07.1976	własność prywatna	

Rejestr zabytków ruchomych

Do rejestru zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego zostało wpisane wyposażenie 14 zabytkowych świątyń: w Chrótniku, Czerńcu, Dąbrowie Górnej, Gogołowicach, Miłoradzicach, Niemstowie, Oborze, Osieku, Pieszkowie, Raszowej, Siedlcach, Szklarach Górnych, Zimnej Wodzie (w kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej oraz w kościele pw. Zaśnięcia Matki Boskiej), łącznie 247 obiektów.

Zabytki ruchome w gminie Lubin stanowią własność związków wyznaniowych.

TABELA 2

Gmina Lubin. Wykaz zabytków ruchomych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 31.10.2019 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Chrótnik	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Bolesnej	41/B/00/1-16	10.01.2001
2.	Czerniec	Wyposażenie kościoła filialnego pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	71/B/01/1-12	23.04.2001
3.	Dąbrowa Górna	Wyposażenie kościoła filialnego pw. św. Józefa Oblubieńca	B/2248/1-2	20.11.2012
4.	Gogołowice	Wyposażenie kościoła filialnego pw. św. Katarzyny	67/B/01/1-12	20.04.2001
5.	Miłoradzice	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Św. Trójcy	B/1781/1-9	11.06.2007
6.	Niemstów	Wyposażenie kościoła filialnego pw. św. Antoniego	B/2249/1-10	20.11.2012
7.	Obora	Wyposażenie kościoła filialnego pw. św. Antoniego	38/B/00/1-6	3.01.2001
8.	Osiek	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla	B/2422	5.11.2014
9.	Pieszków	Wystrój i wyposażenie kościoła filialnego pw. Matki Bożej Częstochowskiej	1343/B/06/1-8	7.02.2006
10.	Raszowa	Wyposażenie kościoła filialnego pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	43/B/00/1-7	10.01.2001
11.	Raszowa	Wyposażenie kościoła filialnego pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	B/2686	16.04.2019
12.	Siedlce	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola	9/B/00/1-3 70/B/01/1-16	15.02.2000 23.04.2001
13.	Siedlce	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola	B/2632	21.05.2018
14.	Szklary Górne	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła	667/426/L/82/1-111	17.03.1982
15.	Zimna Woda	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej	221/B/02/1-24	9.12.2002
16.	Zimna Woda	Wyposażenie kościoła prawosławnego pw. Zaśnięcia Matki Boskiej	40/B/00/1-8	9.01.2001

Rejestr zabytków archeologicznych

Do rejestru zabytków archeologicznych wpisano 18 obiektów z obszaru gminy Lubin. W wyniku weryfikacji decyzji o wpisie do rejestru zabytków przeprowadzonej przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w latach 2009-2017 ustalono, że grodzisko określane w dokumentacji konserwatorskiej jako Dobrzejów, gm. Miłkowice (nr 1/26, ob. AZP 76-20) i wpisane do rejestru zabytków pod numerem 21/Arch w dniu 16.06.1964 r. w rzeczywistości jest zlokalizowane w obrębie administracyjnym Raszówki, gm. Lubin (stanowisko to nie było wymieniane we wcześniejszych zestawieniach, ani nie zostało uwzględnione w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin).

Poza tym 4 stanowiska archeologiczne o własnej formie terenowej objęte są wpisami do rejestru zabytków nieruchomych (A). Wpisów do rejestru C dokonano w latach 60. XX wieku i nigdy ich nie aktualizowano, mimo że zmieniały się dane administracyjne, własnościowe i inne.

Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur aktualizacyjnych jest Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Postępowanie może być wszczęte z urzędu lub na wniosek właściciela obiektu.

Gmina Lubin jest właścicielem:

- terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko Obora 1/15 wpisane do rejestru zabytków pod numerem 384/Arch w dniu 8.08.1968,
- części terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko Krzczyn Mały 1/58 wpisane do rejestru zabytków pod nr 328/Arch w dniu 2.04.1968.

W okresie obowiązywania niniejszego programu planowane jest wystąpienie do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie aktualizacji decyzji o wpisie do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych położonych na działkach geodezyjnych należących do gminy Lubin w zakresie danych administracyjnych, własnościowych, zakresu ochrony oraz ewentualnie funkcji i chronologii.

Przy najbliższej aktualizacji *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin* zostanie uzupełniona o kartę adresową grodziska nr 1/26 w Raszówce. Istnienie tego stanowiska w rejestrze gminy Lubin należy również uwzględnić w dokumentach planistycznych.

TABELA 3

Gmina Lubin. Wykaz zabytków archeologicznych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 31.10.2019 r.

Lp.	Adres	Strefa W w mpzp	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu	Dokumentacja podstawowa Archeologicznego Zdjęcia Polski i rejestr zabytków: decyzje o wpisie i wyciągi z księgi rejestru
1.	Bukowna, Stanowisko 4/41	+	Grodzisko	Średniowiecze	74/Arch zm. 19/85 74/Arch/64	17.10.1964	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
2.	Chróstnik Stanowisko 4/7	+ częściowo	Urządzenia obronne	Późne średniowiecze XIV – XV wiek	387/Arch zm. 64/85 387/Arch/68	28.08.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
3.	Dąbrowa Górna Stanowisko 1/7		Cmentarzysko	Kultura łużycka	333/Arch zm. 44/85 333/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 73-22 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
4.	Dąbrowa Górna Stanowisko 2/19		Cmentarzysko	Kultura łużycka	336/Arch zm. 47 /85 336/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 73-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
5.	Kłopotów Stanowisko 1/8		Osada	Kultura łużycka	133/Arch zm. 24/85 133/Arch/65	2.10.1965	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
6.	Kłopotów Stanowisko 2/24		Cmentarzysko	Kultura łużycka	335/Arch 368/Arch zm. 55/85 368/Arch/68	5.04.1968 13.05.1968	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
7.	Kłopotów Stanowisko 5/7	+	Grodzisko	Średniowiecze	67/Arch zm. 18/85 67/Arch/64	29.09.1964	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru

8.	Księginice (d. Kłopotów) Stanowisko 14/23		Cmentarzysko	Kultura łużycka	375/Arch zm. 58/85 375/Arch/68	14.05.1968	AZP obszar 73-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
9.	Krzeczyn Mały Stanowisko 1/58		Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich	328/Arch zm. 43/85 328/Arch/68	2.04.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
10.	Krzeczyn Mały Stanowisko 2/14		Cmentarzysko	Kultura łużycka	37/Arch zm. 12/85 37/Arch/68	13.08.1964	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
11.	Krzeczyn Wielki Stanowisko 1/20	+	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	214/Arch zm. 25/85 214/Arch/66	189.05.66	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
12.	Krzeczyn Mały Stanowisko 3/22 i jako Krzeczyn Wielki, Stanowisko 10/61		Cmentarzysko	Kultura łużycka	334/Arch zm. 45/85 334/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
13.	Lisiec Stanowisko 21/39	+	Grodzisko	Średniowiecze	61/Arch zm. 16/85 61/Arch/64	29.04.1964	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
14.	Obora Stanowisko 1/15		Cmentarzysko	Kultura łużycka	384/Arch zm. 62/85 384/Arch/68	8.08.1968	AZP obszar 73-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
15.	Pieszków Stanowisko 1/12		Cmentarzysko	Kultura łużycka	63/Arch zm. 17/85 63/Arch/64	29.09.1964	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków

16.	Raszowa Mała Stanowisko 1/31	+	Grodzisko	Średniowiecze	44/Arch zm. 13/85 44/Arch/64	25.09.1964	AZP obszar 75-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
17.	Zimna Woda Stanowisko 2/4		Cmentarzysko	Kultura łużycka	371/Arch zm. 56/85 371/Arch/68	13.05.1968	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
18.	Raszówka Stanowisko 1/26		Grodzisko	Wczesne średniowiecze, XII-XIII wiek	21/Arch	06.06.1964	AZP obszar 76-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków (w decyzji o wpisie do rejestru zabytków: Dobrzejów, gm. Miłkowice) Obiekt nie posiada karty <i>GEZ</i>

3.2.2. System ochrony krajobrazu kulturowego gminy w dokumentach prawa miejscowego

W dotychczas obowiązującym *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin* (tekst ujednolicony, przyjęty Uchwałą Nr LXIII/469/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 12 września 2018 r.) wyznaczone zostały główne cele, zasady i zadania polityki przestrzennej, jak również instrumenty jej realizacji, wobec środowiska kulturowego. Uchwałą Nr XLVI/296/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 27 lutego 2017 r. przystąpiono do sporządzenia nowej edycji *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin*.

W *Studium* ustalono zasady ochrony środowiska kulturowego, m.in. zachowanie obiektów zabytkowych poprzez ich konserwację, rewaloryzację, adaptację do współczesnych potrzeb i wymogów, zachowanie i porządkowanie historycznych układów urbanistycznych oraz ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej.

W *Studium* określono:

- obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską na podstawie przepisów odrębnych – cmentarze, stanowiska archeologiczne oraz obiekty architektury i budownictwa, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków, objęte rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy o ochronie zabytków* (rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami).
- Obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego: wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej „A”, „B”, „K”, „E”, „W”, „OW” oraz strefy ochrony zabytkowych układów zieleni (parki, cmentarze, tereny pocmentarne).

Ustalenia ochrony środowiska kulturowego zdefiniowane w *Studium uwarunkowań* i wprowadzone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a tym samym zgodnie z art. 7. *Ustawy o ochronie zabytków* są obok rejestru zabytków, pomników historii i parku kulturowego jedną z ustawowych form ochrony zabytków.

Miejscowości gminy Lubin posiadają pełne pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Treść uchwał oraz warstwa planistyczna dostępne są w Systemie Informacji Przestrzennej Gminy Lubin (<http://portal.gison.pl/lubingmina/>).

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sporządzonych dla miejscowości gminy Lubin uwzględniono w szczególności: strefy „U” ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych, strefy „W” ścisłej ochrony archeologicznej, strefy „OW” ochrony archeologicznej, zespoły i obiekty wpisane do rejestru zabytków, historyczne układy ruralistyczne, zespoły i obiekty ujęte w ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodne są z *Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Lubin*.

Na podstawie art. 39. ust. 3. ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 ze zm.) w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

TABELA 4.

Gmina Lubin. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
Stan na 31.10.2019 r.

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego obręb BUCZYŃKA	Nr XLVIII/359/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r.	z dnia 23 kwietnia 2014 r., poz. 2084
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu BUKOWNA	Nr IX/39/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1584
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu CHRÓSTNIK	Nr XXXII/210/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2581
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu CZERNIEC	Nr XXX/181/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1962
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu DĄBROWA GÓRNA	Nr IX/37/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1582
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu GOGOŁOWICE	Nr XXXVI/235/2016 z dnia 19 lipca 2016 r.	z dnia 28 lipca 2016 r., poz. 3750
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu GOLA	Nr XXIII/122/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4155
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu GORZELIN	Nr XXIII/124/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4157
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu GORZYCA	Nr XXIII/121/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 20 października 2015 r., poz. 4274
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu KARZOWISKA	Nr IX/36/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia kwietnia 2015 r., poz. 1581
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu KŁOPOTÓW	Nr XXXI/202/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2163
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu KRZECZYN MAŁY	Nr XXXII/209/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2580
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu KRZECZYN WIELKI	Nr XL/263/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5234
14.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu KSIĘGINICE	Nr XXIII/119/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4153

15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu LISIEC	Nr XXXIX/246/2016 z dnia 12 października 2016 r.	z dnia 26 października 2016 r., poz. 4768
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu MIŁORADZICE	Nr XXX/184/2016 z dnia 30 marca 2016 r.,	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1964
17.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu MIŁOSNA	Nr XXIII/117/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4151
18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru Gminy Lubin obejmującego obręb MIROSZOWICE	Nr XLVIII/360/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r.	z dnia 23 kwietnia 2014 r., poz. 2085
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu NIEMSTÓW	Nr XXXII/206/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2577
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu OBORA	Nr XL/262/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5233
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu OSIEK	Nr XXXII/207/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2578
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu PIESZKÓW	Nr XXXII/208/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2579
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu RASZOWA MAŁA	Nr IX/38/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1583
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu RASZOWA	Nr XXX/183/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2161
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu RASZÓWKA	Nr XL/260/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5231
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu SIEDLCE	Nr XXXII/205/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2576
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu SKŁADOWICE	Nr XXIII/118/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4152
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu SZKLARY GÓRNE	Nr XXX/185/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1965
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu USTRONIE	Nr XXX/182/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1963
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu WIERCIEŃ	Nr XXIII/120/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4154

31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu ZIMNA WODA	Nr XXXI/201/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2162
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obszaru położonego w obrębie RASZOWA (piaskownia)	Nr VII/27/2015 z dnia 6 marca 2015 r.	z dnia 16 marca 2015 r., poz. 1162
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego tereny położone w obrębach Czerniec, Siedlce, Księginice, Składowice, Ustronie w granicach przebiegu linii 2x400 kV – część „A”	Nr IX/40/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1585
34.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego tereny położone w obrębach Czerniec, Siedlce, Księginice, Składowice, Ustronie w granicach przebiegu linii 2x400 kV – część „B”	Nr XXV/145/2015 z dnia 24 listopada 2015 r.	z dnia 30 listopada 2015 r., poz. 5103
35.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu PIESZKÓW (MN/U19 – tereny rekreacyjno – sportowe)	Nr LX/426/2018 z dnia 8 maja 2018 r.	z dnia 18 maja 2018 r., poz. 2654
36.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin	Nr XLVI/489/2002 z dnia 9 października 2002 r.	z dnia 10 grudnia 2002 r., nr 250, poz. 3505
37.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie Obora	Nr IV/48/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1136
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Krzeczyn Mały	Nr IV/50/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1138
39.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębach Obora, Krzeczyn Mały i Krzeczyn Wielki	Nr IV/52/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1140
40.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Księginice	Nr IV/51/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1139
41.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Wielki	Nr IV/49/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1137

3.3.3. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin

Zgodnie z art. 21. *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Gminna ewidencja zabytków nie stanowi ustawowej formy ochrony zabytków. Jest zbiorem dokumentacji założonej dla obiektów cennych z uwagi na wartości zabytkowe:

- obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*.
- w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków – decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy wydawane są po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, zgodnie z pkt 2. ust. 4. art. 53. oraz artykułem 60. *Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*; pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków zgodnie z ust. 3. art. 39. *Ustawy – Prawo budowlane*.

Obowiązek prowadzenia wojewódzkiej ewidencji zabytków (nieruchomych, archeologicznych i ruchomych) spoczywa na Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Ewidencja ta ma być prowadzona w formie kart ewidencyjnych zabytków.

Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

Gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta.

Zakres merytoryczny wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2011 r., nr 113, poz. 661) zmienione *Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1886).

Zgodnie z punktem 2. paragrafu 2. rozporządzenia z dnia 10 września 2019 r. dotychczas wykonane karty ewidencyjne zabytku stają się kartami ewidencyjnymi zabytku w rozumieniu obowiązujących przepisów.

Przez ustawodawcę zostały określone wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków. Określono ponadto dane, jakie powinny być ujęte w kartach zarówno ewidencyjnych, jak i adresowych.

Według nowego wzoru karta adresowa gminnej ewidencji zabytków obejmuje rubryki:

- nazwa zabytku,
- czas powstania,
- miejscowość,
- adres,

- przynależność administracyjna,
- formy ochrony,
- fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym,
- historia, opis i wartości,
- stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji,
- wykonanie karty,
- zatwierdzenie karty.

Ustawa określa, jakie zabytki winny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Paragraf 18. rozporządzenia z dnia 10 września 2019 r. wprowadza nowe, szczegółowe procedury dotyczące prowadzenia gminnej ewidencji zabytków:

„§ 18 otrzymuje brzmienie:

§ 18. 1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) włącza kartę adresową zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków do gminnej ewidencji zabytków po zweryfikowaniu, że dane zawarte w karcie adresowej są wyczerpujące i zgodne z danymi zawartymi odpowiednio w decyzji o wpisie zabytku do rejestru lub w karcie ewidencyjnej zabytku.

2. W przypadku zabytku nieruchomego innego niż zabytki określone w ust. 1 wójt (burmistrz, prezydent miasta) włącza kartę adresową tego zabytku do gminnej ewidencji zabytków po osiągnięciu porozumienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków co do zasadności ujęcia tego zabytku w gminnej ewidencji zabytków oraz najpilniejszych postulatów konserwatorskich.

po § 18 dodaje się § 18a–18c w brzmieniu:

§ 18a. 1. W przypadku stwierdzenia konieczności zastąpienia niezgodnych ze stanem faktycznym lub prawnym danych zawartych w karcie adresowej zabytku włączonej do gminnej ewidencji zabytków odpowiednimi danymi zgodnymi ze stanem faktycznym lub prawnym, ujawnienia nowych danych lub usunięcia błędnych danych wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza nową kartę adresową zabytku zawierającą dane zgodne ze stanem faktycznym i prawnym.

2. Pierwotną kartę adresową zabytku pozostawia się w gminnej ewidencji zabytków, łącząc ją trwale z nową kartą adresową zabytku.

§ 18b. 1. O zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty wójt (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamia niezwłocznie właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości, która przestała być zabytkiem.

2. Zawiadomienia o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku będącego historycznym układem urbanistycznym lub ruralistycznym, historycznym zespołem budowlanym, terenem, na którym znajduje się znaczna ilość zabytków archeologicznych, lub nieruchomością o nieuregulowanym stanie prawnym do gminnej ewidencji zabytków, o włączeniu tej karty, o sporządzeniu nowej karty adresowej takiego zabytku, o zamiarze wyłączenia karty adresowej takiego zabytku z gminnej ewidencji zabytków lub o wyłączeniu tej karty dokonuje się w drodze obwieszczenia umieszczonego na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej.

3. Zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków umieszcza się na

stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej do czasu zamieszczenia informacji odpowiednio o włączeniu karty adresowej zabytku, o włączeniu nowej karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo o wyłączeniu karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków.

5. Do zawiadomienia o włączeniu karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków lub o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku dołącza się odpowiednio potwierdzoną kopię karty adresowej zabytku albo nowej karty adresowej zabytku.

§ 18c. Dokumenty dotyczące zabytku uzasadniające treść w karcie adresowej zabytku rubryki „czas powstania” oraz rubryki „historia, opis i wartość” gromadzi się w sposób zapewniający ich kompletność i ochronę przed nieuprawnionym dostępem.”

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin została sporządzona w 2003 r. zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. Stanowił ją zbiór kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy nie wpisanych do rejestru zabytków. Opracowanie to zostało sporządzone przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu). Karty adresowe założono wówczas wyłącznie dla obiektów nie wpisanych do rejestru zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin została uaktualniona w 2012 r. oraz w 2016 roku.

Zgodnie z punktem 2. § 20 *Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* wykonane w 2003 r. karty adresowe zabytku nieruchomego zostały uznane jako karty adresowe w rozumieniu cytowanego rozporządzenia.

Podczas aktualizacji w 2012 r. założono karty dla historycznych układów ruralistycznych, obiektów architektury i budownictwa wpisanych wówczas do rejestru zabytków oraz dla 431 stanowisk archeologicznych.

W 2016 r. wykonano kolejną aktualizację *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*. W terenie zweryfikowano wszystkie obiekty, zespoły obiektów oraz obszary ujęte w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*, wg stanu na 2012 r., oraz w wykazie obiektów i obszarów zabytkowych zamieszczonym na oficjalnej stronie internetowej WUOZ we Wrocławiu (jest to wykaz obiektów wskazanych do objęcia wojewódzką ewidencją zabytków). W uzgodnieniu z WUOZ we Wrocławiu, delegaturą w Legnicy, uzgodniono ostateczną listę obiektów, dla których wymagane jest założenie kart GEZ.

Zaktualizowaną *Gminną Ewidencję Zabytków Gminy Lubin* przyjęto zarządzeniem Nr 808/2016 Wójta Gminy Lubin z dnia 22.08.2016 roku.

W związku z przeprowadzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego procedurą skreślenia z rejestru zabytków nieistniejącego pałacu w Gorzycy, kartę założoną dla tego obiektu wyłączono z *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*. Zmianę przyjęto zarządzeniem Nr 114/2019 Wójta Gminy Lubin z dnia 11.02.2019 roku.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin dostępna jest na oficjalnej stronie internetowej gminy Lubin (<http://www.bip.ug-lubin.dolnyslask.pl/dokument.php?iddok=10485&str=1>).

Obecnie *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin* liczy 331 kart adresowych zabytków urbanistyki, architektury i budownictwa oraz założeń zielonych.

W okresie obowiązywania niniejszego programu zakłada się aktualizację *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* w zakresie uzupełnienia o nowe adresy obiektów (wprowadzenie ulic w niektórych miejscowościach gminy), w celu wyłączenia obiektów, które bezpowrotnie utraciły swoją wartość jako zabytek oraz ewentualnego uzupełnienia ewidencji o karty adresowe dla obiektów o walorach zabytkowych, których nie ujęto podczas sporządzania *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* w 2003 roku.

Pierwotnie w *Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków*, na podstawie której opracowuje się gminną ewidencję zabytków, znajdowało się 437 stanowisk archeologicznych. W *Studium środowiska kulturowego gminy Lubin*, które zostało opracowane w roku 2002 przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu), uwzględniono 426 obiektów archeologicznych, natomiast w *Gminnej Ewidencji Zabytków* przygotowanej w roku 2003 – 427. Uwzględniono jako stanowisko archeologiczne nr 27/63 (AZP 74-21) późnośredniowieczny dwór obronny w Niemstowie - Zwierzyniec. *Gminna Ewidencja Zabytków* opracowana w 2012 r. zawierała karty adresowe 431 stanowisk archeologicznych. Zmiany w ilości zewidencjonowanych obiektów archeologicznych, konsultowane z WUOZ we Wrocławiu, Delegatura w Legnicy, wynikają zarówno z regulacji administracyjnych (część Krzeczyna Wielkiego znalazła się w obrębie administracyjnym miasta Lubina), jak i są wynikiem odkryć dokonywanych w trakcie badań archeologicznych towarzyszących różnego rodzaju inwestycjom. W 2016 r. zaktualizowano *Gminną Ewidencję Zabytków*. Założono 5 kart stanowisk archeologicznych i 24 karty obszarów wsi.

Obecnie *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin* zawiera 460 kart stanowisk i obszarów chronionych.

Prawie wszystkie obiekty ujęte w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* zostały odkryte lub zweryfikowane w latach 80. i 90. XX w. w trakcie planowych, ogólnopolskich badań powierzchniowych, poprzedzonych kwerendą archiwalną, prowadzonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Kilka obiektów zostało ujawnionych w trakcie badań własnych prowadzonych po roku 2000 przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu), w trakcie nadzoru archeologicznego związanego z budową światłowodu Grodzisk Wielkopolski - Środa Śląska (w obrębie miejscowości Chrótnik), w czasie badań wykopaliskowych związanych z budową drogi S3.

Większość stanowisk (388) można zlokalizować i te zostały odwzorowane na mapie w skali 1:25000, zgodnie z *Instrukcją opracowywania karty adresowej zabytku nieruchomego (GEZ)* opracowaną przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie w 2011 r. Informacje o pozostałych obiektach są na tyle lakoniczne, że nie podjęto próby ich lokalizacji na mapie, natomiast założono dla nich karty adresowe.

Zewidencjonowane obiekty można generalnie podzielić na dwa typy: płaskie — głównie pozostałości osad, cmentarzyska, znaleziska luźne oraz stanowiska posiadające tzw. własną formę krajobrazową — grodziska, inne urządzenia obronne, kurhany, pozostałości siedzib pańskich.

Lokalizację stanowisk przeprowadzono na podstawie tzw. map zbiorczych w skali 1:25000, które stanowią integralną część dokumentacji AZP (archiwum WUOZ).

Część obiektów oznaczono w sposób symboliczny za dokumentacją Archeologicznego Zdjęcia Polski (trójkąty, mniejsze lub większe kółka), co oznacza, że zarówno ich kształt jak i zajmowana powierzchnia nie odzwierciedlają stanu faktycznego, który możliwy jest do ustalenia w trakcie badań wykopaliskowych.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin zostanie przy najbliższej aktualizacji uzupełniona o kartę adresową dla obiektu - grodzisko w Raszówce nr 1/26, (dawniej Dobrzejów, gm. Miłkowice, pow. legnicki), a także zostaną zaktualizowane karty stanowisk: Chrótnik 3/6 i Krzeczyn Wielki 36/86, na których badania wykopaliskowe zostały już zakończone a ich wyniki opracowane.

Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości.	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Kultura	Chronologia	Dawna nazwa/rejestr zabytków
Chróstnik	74-20	3	6	Ślad osadnictwa Osada Osada	Kultura ceramiki sznurowej Łużycka	Schyłkowy neolit Okres halsztacki C XVII-XVIII wiek	
Krzeczyn Wielki	74-20	36	86	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka Przeworska	Neolit/epoka brązu POWR Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny Nieokreślona	
Raszówka	76-20	1	26	Grodzisko		Wczesne średniowiecze, XII-XIII wiek	Dobrzejów, gm. Miłkowice 21/Arch z 6.06.1964

Karty Ewidencyjne Zabytków Archeologicznych (Wojewódzka Ewidencja Zabytków), wymienione powyżej, które oprócz dokładnych danych na temat obiektu, zawierają mapy w skali 1:10000 z lokalizacją stanowiska, znajdują się w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, Delegatura w Legnicy.

3.4. Działalność instytucji kultury, stowarzyszeń związanych z ochroną zabytków gminy

Zagadnienie to zostało omówione w *Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2018-2021*. Jedyną placówką o charakterze muzealnym w powiecie jest powstałe w 2002 r. Muzeum Ziemi Lubińskiej im. J. Wyżykowskiego, prowadzone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej pod patronatem KGHM Polska Miedź S.A. Celem działalności placówki jest m.in. szerzenie i propagowanie wiedzy o Ziemi Lubińskiej, prowadzenie działalności oświatowej. Muzeum Ziemi Lubińskiej zostało założone przy szybie górniczym Bolesław. Placówka prowadzi również sprzedaż wydawnictw regionalnych.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej powstało przy KGHM Polska Miedź S.A. Zajmuje się działalnością edukacyjną i popularyzatorską.

Gmina Lubin współpracuje ponadto z sąsiednimi gminami w ramach Lokalnej Grupy Działania *Wrzosowa Kraina*.

Wśród lokalnych organizacji pozarządowych wyróżnić można również lokalne stowarzyszenia, które m.in. zajmują się rozwojem wsi i ich historią: Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Obora, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Gogołowice, Stowarzyszenie Nasz Niemstów, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju i integracji mieszkańców wsi Miroszowice „Bocianie Gniazdo”, Stowarzyszenie Nasz Wiercień, Koło Stowarzyszenia Lemków w Liścu.

3.5. Szlaki

Szlaki są jedną z form popularyzowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego jak i zasobów przyrodniczych, wytyczane w celu ułatwienia turystom dotarcia do najciekawszych miejsc i obiektów.

Przez gminę Lubin wiodą następujące szlaki:

Szlak św. Jakuba (odcinek paneuropejskiej Drogi św. Jakuba, średniowiecznej drogi pielgrzymkowej z Europy wschodniej do Santiago de Compostela w Hiszpanii. Szlak oznaczony jest znakiem muszli a odcinek biegnący przez powiat lubiński nosi nazwę. Miedzianej Drogi Św. Jakuba). Na trasie szlaku znajdują się miejscowości z gminy Lubin: Siedlce, Czerniec, Krzczyn Wielki, Gorzyca. Szlak oznaczony jest znakiem muszli.

Lokalne szlaki piesze:

Szlak polskiej miedzi (niebieski): Złotoryja – Legnica – Chrótnik – Lubin – Grzybowa Góra – Rynarcice – Polkowice – Grodowiec – Głogów.

Szlak zabytków (żółty): Lubiąż – Prochowice – Miłoradzice – Pieszków – Osiek – Lubin – Krzczyn Mały – Przemków

Szlak leśny (zielony): Bolesławiec – Chocianów – Lisiec – Krzczyn Wielki – Lubin – Składowice – Toszowice – Stara Rudna – Rozłogi – Miłogoszcz – Górki – Chobienia.

Lokalne szlaki rowerowe

Szlak czerwony: Krzyżowa – Ręszów – Siedlce – Czerniec - Lubin – Gola – Rynarcice – Polkowice.

Szlak niebieski (dookoła Lubina): Obora – Brunów – Gorzyca – Bolanów – Chrótnik – Gorzelin – Pieszków – Niemstów – Czerniec – Siedlce – Dąbrowa Górna – Ustronie – Składowice – Zalesie – Koźlice – Gola.

Szlak zielony: Raszkówka - Gorzelin - Lubin - Obora.

W 2017 r. zakończono pierwszy etap budowy trasy rowerowej na odcinku Obora – Szklary Górne.

Od roku 2016 organizowany jest *Gminny Rajd Rowerowy*. Zgodnie z regulaminem rajdu uczestnicy muszą przejechać przez minimum trzy miejscowości Gminy Lubin w których znajdują się obiekty zabytkowe. Formą nagrody jest uzyskanie odznaki *Znam Gminę Lubin*.

Ścieżki edukacyjne:

Ścieżka przyrodnicza „Gogołowice” – jej tematem jest środowisko przyrodnicze wsi: ogródki przydomowe, zieleń przydrożna, zieleń przykościelna i związana z wiejskim stawem.

Ścieżki przyrodnicze w parkach zabytkowych w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej, Siedlcach. Ścieżkom towarzyszą tablice informacyjne zawierające informacje zarówno historyczne, jak i o walorach przyrodniczych (zadania zrealizowane przez Gminę Lubin).

Inne ścieżki dydaktyczne eksponujące miejsca ciekawe przyrodniczo:

Krzczyn Wielki – Chrótnik – Rezerwat Zimna Woda,
Raszowa Duża – Raszowa Mała – Buczynka – Miłoradzice,
Siedlce – Księginice – Składowice.

3.6. Ocena stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego oraz główne problemy związane z opieką nad zabytkami gminy Lubin

Podstawę do sformułowania priorytetów, kierunków działań i zadań *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023* stanowi ocena zasobu zabytkowego gminy i stanu jego ochrony prawnej oraz wskazanie kluczowych problemów związanych z ochroną zabytków i obszarów problemowych z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego.

Podjęte przez władze gminy działania rewitalizacyjne, w sferze związanej z ochroną środowiska kulturowego, generalnie zmierzają do poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych leżących na terenie gminy oraz odnowy publicznych przestrzeni wsi. Zakres działań będzie limitowany pozyskanymi środkami finansowymi.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Gmina Lubin posiada bogaty pod względem wartości kulturowych i przyrodniczych krajobraz, z dużym nasyceniem obiektami zabytkowymi.

Z punktu widzenia mieszkańców i turystów odwiedzających gminę Lubin za bardzo interesujące można uznać stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej (grodziska, pozostałości siedzib pańskich i urządzeń obronnych). Z terenu gminy Lubin aktualnie znanych jest 21 tego typu obiektów, zlokalizowanych w terenie, w tym 11 wpisanych do rejestru zabytków A lub C. Można wśród nich wymienić: grodziska w Raszowej Małej, Raszówce, Liścu, Kłopotowie, Krzeczynie Wielkim, Bukownej, Ustroniu, relikty urządzeń obronnych w Chróśniku, pozostałości siedzib pańskich w Chróśniku, Raszowej, Niemstowie-Zwierzyńcu. Należy przy tym zaznaczyć, że część z nich wymaga weryfikacyjnych badań wykopaliskowych, które pozwolą doprecyzować funkcję i chronologię. Większość stanowisk archeologicznych na terenie gminy Lubin to stanowiska tzw. płaskie. W tym wypadku zabytkowa zawartość stanowisk jest ukryta pod powierzchnią gruntu i co jakiś czas, w odpowiednich warunkach geofizycznych, manifestuje się na powierzchni w postaci pojedynczych zabytków ruchomych. Stanowiska płaskie również są interesujące, tym bardziej, że pozwalają odtworzyć pradzieje tych ziem co najmniej od mezolitu.

Szczególnie cenne dla gminy są okazałe założenia rezydencjonalne: w Szklarach Górnych, Krzeczynie Małym, Krzeczynie Wielkim, Księginicach, Siedlcach, Liścu i Chróśniku z odbudowanym współcześnie pałacem. Niezwykle cenne w krajobrazie gminy są założenia parkowe i ogrodowe związane w przeszłości z siedzibami szlacheckimi - są to parki w Niemstowie, Zimnej Wodzie.

W obszarze gminy zachowane są liczne, wysokiej klasy artystycznej budowle sakralne wraz z cennym, wysokiej klasy artystycznej wyposażeniem.

Najcenniejsze zabytki architektury i budownictwa gminy zostały objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków oraz ujęte w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.

Zabytki archeologiczne

Do najstarszych śladów obecności ludzi na tym terenie należą znaleziska z okresu mezolitu (ok. 8000–5000/4500 l p.n.e.) i neolitu (5000/4500–1800 l p.n.e.). Są to jednak odkrycia jednostkowe, w wypadku neolitu zwykle niezlokalizowane, świadczące o penetracji tych terenów przez grupy ludzkie. O stałym osadnictwie można mówić w wypadku relikwów cmentarzysk i osad kultury łużyckiej (ok. 1300–400 l p.n.e.), kultury przeworskiej (II wiek p.n.e. – IV wiek n.e.) oraz wczesnośredniowiecznych (VI – początek XIII wieku). Wyraźna intensyfikacja procesów osadniczych nastąpiła w późnym średniowieczu (XIII–XV wiek).

W wypadku stanowisk archeologicznych, szczególnie rozpoznanych wyłącznie powierzchniowo trudno określić rzeczywistą wartość kulturową i naukową. Dopiero badania wykopaliskowe, które jednocześnie niszczą stanowiska, pozwalają podjąć próbę wartościowania. Wpis do rejestru zabytków wprawdzie uznaje wybrane stanowiska za szczególnie cenne, ale jak wskazuje praktyka badawcza nie jest dość miarodajny.

Przeprowadzona przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w latach 2009-2017 weryfikacja decyzji o wpisie do rejestru zabytków wykazała, że wszystkie decyzje dotyczące stanowisk z terenu gminy Lubin są nieaktualne. Zmian wymaga m.in. przynależność administracyjna stanowisk, ich dane własnościowe, zakres ochrony, funkcja i chronologia. Rejestr zabytków prowadzi Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, który z urzędu lub na wniosek właścicieli powinien zaktualizować zapisy decyzji.

Niektóre z działek geodezyjnych, na których położone są stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, są własnością gminy Lubin. W związku z tym planuje się wystąpienie do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie aktualizacji decyzji o wpisie do rejestru zabytków tych stanowisk archeologicznych.

Historyczne układy przestrzenne miejscowości

Większość miejscowości gminy Lubin posiada metrykę średniowieczną. Wykształcone układy osadnicze to wsie ulicowe (Chrótnik, Krzeczyn Wielki, Niemstów, Obora, Osiek, Pieszków, Szklary Górne, Wiercień, Zimna Woda) oraz wsie o układach wielodrożnych: Gogołowice, Lisiec, Miłoradzice. Odrębną grupą miejscowości w gminie Lubin są wsie zakładane po 1773 r., na podstawie reskryptu wydanego przez Fryderyka Wielkiego, w którym nakazał lokację nowych wsi, obiecując pomoc ze strony państwa. W wyniku tej wewnętrznej kolonizacji powstały osady zakładane przez właścicieli majątków (np. Gorzyca-Bolanów, część wsi Obora, zwana w przeszłości Oborą Nową, Zalesie — obecnie przysiółek wsi Składowice), bądź przez gminy miejskie (np. Karczowiska, Szklary Górne, przysiółek Lubków). Były to niewielkie osady, złożone pierwotnie z kilku, bądź kilkunastu domostw, które w zasadzie się nie rozwinęły poza pierwotny zasięg kolonii.

Dwie z miejscowości obecnej gminy Lubin łączą się z postaciami ważnymi dla historii Śląska. Jest to Osiek, miejsce urodzenia Caspara Schwenckfelda, twórcy i przywódcy śląskiej reformacji na pocz. XVI w. oraz Składowice, należące w 2. poł. XVII w. do lekarza, pedagoga i filozofa Johana Jonstona.

Na terenie gminy zachowane są historyczne struktury osadnicze. Obecność we wsi siedziby szlacheckiej w oczywisty sposób rzutowała na ukształtowanie przestrzenne miejscowości. Wsie przy majątkach charakteryzowały się drobną parcelacją i ciasną, skromną zabudową parcel. Odmienny układ przestrzenny miały dawne wsie kmiece, gdzie siedliskowe działki tej zamożniejszej społeczności wiejskiej były większe od zagrodniczych, a zabudowa wyróżniała się okazałością budynków — przykładowo zachodnia część Krzeczyna Wielkiego.

Wśród zabudowy wiejskiej wyróżnia się architektura kolonizacyjnych domów z lat 30. XX w. — m.in. w Bukownej i Miłoradzicach, których forma nawiązuje do budownictwa ludowego: domów mieszkalno-gospodarczych, wzniesionych na rzucie prostokąta, nakrytych dachem dwuspadowym z dekoracyjnym, fachwerkowym szczytem, czerpiąc z wzorów w zasadzie obcych na Śląsku, bo pochodzących z Pomorza.

We współczesnym krajobrazie istotną rolę odgrywają współczesne osiedla zabudowy mieszkaniowej. Realizacje te nie zaburzają jednak historycznych układów wiejskich. Nowe osiedla zabudowy mieszkaniowej w większości wsi realizowane są na zasadzie kontynuacji i przedłużenia dawnych siedlisk.

Z punktu widzenia ochrony historycznych struktur przestrzennych niekorzystny proces dokonał się w miejscowości Krzeczyn Wielki. W wyniku poszerzenia granic administracyjnych miasta Lubina zaburzona została struktura wsi — podzielone zostało historyczne siedlisko, poprzez włączenie do miasta części miejscowości z kościołem parafialnym.

W celu ochrony układów przestrzennych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zasady ich ochrony i rewaloryzacji. Dla zabytkowych układów ruralistycznych założono także karty *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.

Dodatkowe kompetencje dla samorządów w zakresie ochrony krajobrazu oraz podniesienia jakości przestrzeni publicznych zostały ustawowo zatwierdzone *Ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu*. Zgodnie z ustawą samorządy gminne mogą podjąć

uchwałę w sprawie lokalizacji reklam, obiektów małej architektury i ogrodzeń. Rady gmin określać mogą w drodze uchwały zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń. Przykładowo, na wyznaczonych obszarach wprowadzać można zakazy lokalizacji tablic i urządzeń reklamowych. Dla wybranych obszarów gmina dodatkowo będzie miała możliwość wprowadzenia opłat reklamowych od posiadania tablic i urządzeń reklamowych.

Aktualnie prowadzone są prace nad projektem nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin. W ramach tych prac analizowany jest kompleksowo stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony ze szczególnym uwzględnieniem problematyki estetyki w przestrzeni publicznej, w tym także reklam i ich nośników występujących wzdłuż dróg publicznych. Rezultatem przedmiotowych analiz będzie określenie ewentualnych potrzeb Gminy Lubin w tym zakresie.

W corocznie uchwalanych budżetach zakłada się realizację zadań związanych z ochroną zabytków również w zakresie ochrony układów przestrzennych wsi. Prace te koordynowane są przez Referat Infrastruktury, Referat Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, oraz Gminny Zakład Usług Komunalnych i Mieszkańowych.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* przeprowadzono prace pielęgnacyjne i konserwatorskie zabytkowej alei lipowej w Krzeczynie Wielkim.

Zabytki sakralne

Wśród chronionych wpisem do rejestru zabytków obiektów sakralnych większość wzmiankowana była już w XIII w., jednak zachowane do dzisiaj kościoły powstały w wiekach późniejszych. Są to w przeważającej części skromne, jednonawowe świątynie z wieżami, o bryle jeszcze gotyckiej, noszące ślady licznych, późniejszych przebudów. Są to otoczone cmentarzami świątynie w Chróśniku, Czerńcu, Gogołowicach, Gorzycy, Miłoradzicach, Niemstowie, Oborze, Osieku, Pieszkowie, Siedlcach, Szklarach Górnych i Zimnej Wodzie. Na uwagę zasługują także późnobarokowe budowle – katolicki kościół w Zimnej Wodzie i ewangelicki w Czerńcu oraz kościół w Raszowej. Na wyróżnienie zasługują ponadto drewniane dzwonnice w Czerńcu, Dąbrowie Górnej i Siedlcach.

Obiekty sakralne gminy Lubin użytkowane są zgodnie z swym pierwotnym przeznaczeniem i zachowane w dobrym stanie. Systematycznie prowadzone są przy nich prace remontowe i konserwatorskie, również dofinansowywane z budżetu gminy Lubin.

Dotychczasowe wpisy do rejestru zabytków cmentarzy nie precyzują, czy wpisem objęte są również okalające zabytkowe cmentarze kamienne mury (powstałe od średniowiecza i epoki nowożytnej) oraz okazałe nieraz ogrodzenia i bramy XIX-wieczne. Proponuje się zatem do objęcia wpisem do rejestru tych obiektów jako uzupełnienie decyzji o wpisie do rejestru cmentarza: mury i ogrodzenia nekropolii w następujących miejscowościach: Gorzyca, Księginice, Miłoradzice, Osiek, Pieszków, Raszowa, Siedlce, Szklary Górne, Zimna Woda.

Decyzja o wpisie do rejestru zabytków kościoła prawosławnego pw. Zaśnięcia Matki Boskiej w Zimnej Wodzie wymaga doprecyzowania, czy wpisany jest obiekt w granicach murów obwodowych czy wraz z działką nr 67.

Znaczącym elementem w krajobrazie miejscowości są zakładane od pocz. XIX w. już poza granicami siedlisk cmentarze i miejsca pocmentarne — zachowane w swych pierwotnych granicach i widoczne w krajobrazie w postaci przeważnie regularnego obsadzenia prostokątnej działki. Tereny dawnych i obecnych cmentarzy pozostają zadbane i uporządkowane.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* z budżetu gminy Lubin udzielane były dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach sakralnych.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* opracowano dokumentację do przeprowadzenia w 2020 r. prac rewalityzacyjnych na terenie pocmentarnym

w Osieku. Prowadzono również bieżące prace związane z utrzymaniem terenów będących własnością gminy Lubin zabytkowych cmentarzy w Kłopotowie i w Zimnej Wodzie.

Z inicjatywy i ze środków gminy Lubin w 2017 r. opracowano 6 tablic informacyjnych dla sakralnych zabytków gminy: kościołów rzymskokatolickich w Chrótniku, Osieku, Siedlcach, Szklarach Górnych, Zimnej Wodzie oraz dla cerkwi w Zimnej Wodzie.

Zabytki ruchome – wystrój i wyposażenie kościołów

Zasób zabytków dopełniają klasyfikowane jako zabytki ruchome dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego. W grupie tej znajdują się zabytki stanowiące wyposażenie licznych kościołów na terenie gminy. Zabytki tzw. „ruchome” podlegają również ochronie konserwatorskiej, ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Najcenniejsze zabytki ruchome z obszaru gminy chronione są wpisem do rejestru zabytków. Stanowią one wyposażenie świątyń i stanowią przedmiot troski parafii.

Na uwagę zasługuje zwłaszcza wyposażenie następujących kościołów:

W kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla w Osieku – XVI-wieczne płyty nagrobne Nickla von Schwenkfelda (zm. 1553) i jego żony, Josiasa Hanusa Oberga, barokowy sarkofag Marien Katharinen von Bibra, kraty do kaplicy grobowej z XVII wieku.

W kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach – średniowieczne zworniki, sakramentarium i portale, strop kasetonowy nad nawą z ok. 1618 r., empora z malowanymi kwaterami z 2. poł. XVII w., ambona renesansowa z 1597 r., zespół płyt nagrobnych i epitafiów z XVI-XVIII wieku.

W kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła w Szklarach Górnych – ołtarz główny z ok. 1700 r. (w 1824 r. przeniesiony z kościoła z Grębocic), ołtarz boczny z ok. 1720 r., prospekt organowy z 3. ćw. XVIII w., gotycka chrzcielnica, z pocz. XVI w., ambona manierystyczna z 1610 r., rzeźby św. Piotra i Pawła z 2. poł. XV w., zespół ośmiu całopostaciowych epitafiów z XVI-XVII w. rodów von Stoessel i von Schindel, inne płyty nagrobne oraz rzeźba św. Jana Nepomucena z pocz. XVIII w. ustawiona przed kościołem.

Do zabytków ruchomych zaliczają się również krzyże pokutne w Miłoradzicach i Osieku.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* z budżetu gminy Lubin udzielane były dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych stanowiących wystrój i wyposażenie kościołów.

Założenia rezydencjonalne

Krajobraz kulturowy gminy Lubin tworzą liczne dawne założenia rezydencjonalne. Przykładami najstarszych siedzib są zachowane, czytelne w krajobrazie grodziska m.in. w Bukownej, Liścu, Kłopotowie, Miłoradzicach, Raszowej Małej, Ustroniu oraz relikty średniowiecznej(?) wieży mieszkalnej w Chrótniku. Przy majątkach ziemskich zakładano od XVI w. rezydencje szlacheckie. Pałace w Chrótniku i Szklarach Górnych, wiązane z nazwiskami wybitnych architektów śląskich Martina Franza i Johanna Blasiusa Peintnera, uznawane są za jedno z okazalszych na Śląsku. Pałac w Chrótniku pozostający od lat 70. XX w. w ruinie, został w ostatnich latach odbudowywany z prywatnych funduszy. Podobnie pałac w Krzeczynie Małym jest w trakcie prac remontowych. Założenie pałacowo-parkowe w Szklarach Górnych jest przedmiotem troski samorządu powiatu lubińskiego.

Niestety, część rezydencji nie przetrwała do dzisiaj (Czerniec, Gorzelin, Gorzyca, Miłoradzice, Zimna Woda), zachowały się jedynie piwnice dworu w Raszowej, przyziemie dworu w Oborze zostało zaadaptowane przy budowie nowego obiektu, pałac w Bukownej został całkowicie przebudowany.

Szczególnie zagrożony jest pałac w Siedlcach (własność KOWR), wzniesiony w latach 20. lub 30. XVIII w., z wykorzystaniem fragmentów wcześniejszego, renesansowego dworu, którego rozwiązania architektoniczne oraz detal artystyczny wykazują analogie z realizacjami wybitnego architekta Martina Franza Młodszego,

autora pałaców m.in. w Chocianowie czy w Chrótniku. Ta cenna budowla obecnie pozostaje w formie ruiny, niezabezpieczona ulega postępującej destrukcji i dewastacji.

Nieużytkowany oraz również zagrożony pozostaje również pałac w Składowicach (będący własnością prywatną) – renesansowy dwór wzniesiony ok. poł. XVI w., przebudowany w XVIII, XIX i na pocz. XX w. Wraz z ogrodem o charakterze ozdobnym, rezydencja ta wymieniana była u schyłku XVII w. jako jedna z najokazalszych siedzib ziemi lubińskiej.

Przy pałacach i dworach zakładano początkowo tylko ogrody gospodarcze, następnie powstawały ogrody ozdobne oraz parki funkcjonalnie i planistycznie powiązane z siedzibami, tworzące spójną kompozycję przestrzenną. Okazałością wyróżniają się barokowe, XVIII-wieczne założenia ogrodowo-parkowe w Chrótniku, Szklarach Górnych, Krzeczynie Małym i Siedlcach. Na terenie gminy Lubin wyróżniają się ponadto naturalistyczne założenia ogrodowe i parkowe w duchu romantyzmu — tu znakomitym przykładem będą oparte o układ wodny parki przy rezydencjach w Zimnej Wodzie, Liścu i Składowicach oraz przykłady parków krajobrazowych — m.in. w Krzeczynie Wielkim, Księginicach, Niemstowie, Czerńcu i Miłoradzicach.

Niektóre obiekty zabytkowe z terenu gminy: pałac w Raszówce, ruina pałacu oraz część parku w Siedlcach, parki w Czerńcu, Ustroniu, części parku w Gorzelinie i w Księginicach są zarządzane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu. Potencjalnie mogą stanowić ofertę inwestycyjną.

Wśród obiektów objętych *Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Lubin* zasadniczo w złym stanie technicznym znajdują się zespoły dawnych folwarków. Wyjątkiem jest zrewaloryzowany folwark przy pałacu w Chrótniku.

Ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków objęte zostały najcenniejsze obiekty pałacowe oraz parki. Jako zasługujące na wpis do rejestru zabytków można dodatkowo wskazać:

- dwory w Gogołowicach, Niemstowie, Ustroniu i Szklarach Górnych-Owczarach,
- zabudowę folwarczną w Szklarach Górnych (oficyna 52 T, pawilon ogrodowy, stajnia koni wierzchowych, ujeżdżalnia), spichlerz w Krzeczynie Małym oraz budynek spichlerza, stajni, wozowni i stodoły w Krzeczynie Wielkim jako element zespołu wpisanego do rejestru zabytków decyzją A/2997/724/L z dnia 26. 06. 1986 r.

Należy wskazać również potrzebę weryfikacji niektórych decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektów położonych w gminie Lubin:

- Krzeczyn Wielki, zespół pałacowy (decyzja wymaga uzupełnienia – wyszczególnienia elementów, w tym wypadku bardzo rozległego zespołu podlegających ochronie wraz z oznaczeniem ewidencji gruntów),
- Księginice, park (obiekt wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. W drodze postępowania administracyjnego wyjaśnienia wymaga, która z decyzji jest ważna, a która powinna zostać uchylona),
- Obora, dwór (decyzja powinna zostać zweryfikowana – zakres ochrony powinien zostać zawężony do zachowanych reliktyw dworu – zaadaptowanych przy budowie nowego obiektu),
- Raszowa, dwór (decyzja powinna zostać zweryfikowana – zakres ochrony powinien zostać zawężony do zachowanych reliktyw dworu),
- Raszowa Mała, zespół pałacowy (decyzja wymaga uzupełnienia – wyszczególnienia elementów zespołu podlegających ochronie wraz z oznaczeniem ewidencji gruntów),
- Składowice, pałac (obiekt wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. W drodze postępowania administracyjnego wyjaśnienia wymaga, która z decyzji jest ważna, a która powinna zostać uchylona).

Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur jest Dolnośląski WKZ.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* przeprowadzono prace rewaloryzacyjne w pozostających własnością gminy Lubin parkach w Siedlcach, Miłoradzie i Raszowie oraz prowadzono bieżące prace pielęgnacyjne w parkach w Gorzelinie i Księginicach. Podjęto również prace związane z odbudową fosy przy ruinach pałacu w Raszowie.

Przy zabytkowych parkach na terenie gminy prowadzone są również inwestycje związane z powstaniem infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki. Przy zabytkowych parkach w Miłoradzie, Raszowie i Siedlcach postawione zostały wiaty rekreacyjne.

W 2016 r. opracowano przewodniki przyrodnicze zabytkowych parków gminnych położonych w Gorzelinie, Miłoradzie, Raszowie i Siedlcach.

Z inicjatywy i ze środków gminy Lubin w 2017 r. opracowano 4 tablice informacyjne dla zabytków związanych z dawnymi rezydencjami: dla pałaców w Chróstniku, Księginicach i Szklarach Górnych oraz dla dworu w Osieku.

Budynki mieszkalne

Generalnie najbardziej powszechnym typem zagrożeń dla obiektów tego typu jest zatarcie cech zabytkowych będące skutkiem modernizacji bez poszanowania znaczenia i wartości zabytków (skucie detalu architektonicznego i tynków podczas ocieplenia elewacji, nadbudowy, wymiana stolarki okiennej przy zmianie wykończenia otworów okiennych, itp.). Zabudowa wiejska w związku z zanikaniem działalności rolniczej zmienia swój charakter a budynki gospodarcze nie pełnią swych pierwotnych funkcji.

Zabytki techniki, kolej i przemysł

Pewien potencjał dla rozwoju turystyki w regionie posiada linia kolejowa Legnica–Rudna Gwizdanów – wybudowana w latach 1869-1877 przez Towarzystwo Kolei Wrocławsko-Świdnicko-Świebodzickiej. W *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* ujęto położone przy tej linii zabudowania kolejowe w Raszówce.

Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne regionu jest ściśle związane z sytuacją polityczną, jaka zaistniała po zakończeniu II wojny światowej. Niemal całkowita wymiana ludności spowodowała nagłe przerwanie ciągłości rozwoju kulturowego. Tradycje i zwyczaje przeniesione przez nowych mieszkańców, którzy reprezentowali różne narodowości i grupy etniczne, zadecydowały o swoistej różnorodności kulturowej regionu.

Dokumentacja, edukacja, promocja

Zasób zabytkowy gminy Lubin jest dobrze rozpoznany.

W 2002 r. opracowane zostało przez Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu) kompleksowe opracowanie: *Gmina Lubin. Studium środowiska kulturowego* [mps archiwum UG Lubin]. Studium to stało się podstawą do sporządzenia aktualizowanej na bieżąco *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.

Podczas prac nad aktualizacją *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* w 2016 r. zweryfikowano w terenie obiekty zabytkowe z obszaru gminy oraz sporządzono aktualną dokumentację fotograficzną. Uaktualniono również *Gminną Ewidencję Zabytków Lubin* w zakresie archeologii.

Podczas weryfikacji zabytków wpisanych do rejestru zabytków prowadzonej w latach 2009-2017 przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków z obszaru gminy (zabytki archeologiczne oraz zabytki architektury) zostały sprawdzone w terenie.

W archiwum legnickiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu zgromadzona

jest dokumentacja dla części najcenniejszych zabytków gminy opracowana w formie opracowań studialnych, kart ewidencyjnych zabytków nieruchomych i ruchomych, cmentarzy i zabytków techniki oraz ewidencji parkowych.

W latach 90. ubiegłego stulecia powstały dwie monografie gminy autorstwa C. Sternickiego i S. Tokarczuka: *Na przestrzeni lat. Monografia gminy wiejskiej Lubin* wydana w 1995 r. oraz *Monografia gminy wiejskiej Lubin* wydana w 1997 roku. Najcenniejsze zabytki z terenu gminy Lubin zostały ujęte w katalogu *Zabytki sztuki w Polsce. Śląsk*, wydanym pod redakcją S. Brzezickiego, Ch. Nielsen, G. Grajewskiego, D. Popp w 2006 roku.

Z inicjatywy gminy Lubin w 2015 r. wydano album *Zabytki Gminy Lubin* (wznowienie nakładu w 2016 r.), prezentujący najcenniejsze obiekty zabytkowe z terenu gminy.

W 2016 r. wydano przewodniki przyrodnicze zabytkowych parków położonych w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej i Siedlcach. Przewodniki wydawane są w nakładzie 300 egzemplarzy oraz udostępniane na stronie internetowej gminy [<http://www.bip.ug-lubin.dolnyslask.pl/dokument,iddok,10021,idmp,233,r,o>].

Od 2017 r. z inicjatywy gminy Lubin wydawane są monografie miejscowości gminy. W 2017 r. opracowano monografie dla miejscowości: Obora, Chrótnik, Siedlce i Niemstów, w 2018 r. – dla wsi Zimna Woda, Osiek, Krzeczyn Wielki, Miłoradzice, a w 2019 r. – dla Raszkówka-Lipiny, Pieszków, Składowice-Zalesie, Lisiec. Monografie wydawane są w nakładzie 300 egzemplarzy.

W 2017 r. wykonano ponadto 10 tablic informacyjnych dla obiektów zabytkowych z terenu gminy Lubin.

W 2019 r. zorganizowano grę terenową *Tropami Historii w Szklarach Górnych* oraz konkurs wiedzy o zabytkach gminy Lubin dla uczniów szkół podstawowych.

Główne problemy związane z opieką nad zabytkami gminy Lubin

- Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych leżących na terenie gminy Lubin, w tym rewitalizacja zespołów dworskich oraz parków.
- Ochrona zachowanych siedlisk historycznych wsi, w tym zabytkowych zespołów przestrzennych wobec intensywnego ruchu inwestycyjnego na terenie gminy.
- Potrzeba weryfikacji stanu prawnego oraz uściślenia niektórych decyzji o wpisie do rejestru zabytków dla obiektów z terenu gminy.

4. Założenia programowe

Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 realizuje cele, które wskazuje Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

4.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz kierunki działań i zadania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023*

Nadrzędnym celem polityki gminy Lubin w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest ochrona, aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym oraz dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków, ich adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym

Priorytet I. Ochrona zabytków i przestrzeni kulturowej gminy Lubin.

Kierunki działań:

I.1. Planowa, konsekwentna oraz kompetentna realizacja zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków, powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną gminy.

Zadania:

- Realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych gminy.
- Zabezpieczenie w budżetach rocznych środków na udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków położonym na terenie gminy.
- Zabezpieczenie w budżetach rocznych środków na zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, m.in. w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin* (omówienie finansowania zadań w rozdziale 4.3.).
- Realizacja polityki przestrzennej wyznaczonej w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubin*.

- Sporządzanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wprowadzanie aktualnych i skutecznych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym ochrony obiektów i obszarów ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.
- Wystąpienie do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie aktualizacji decyzji o wpisie do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych położonych na działkach geodezyjnych należących do gminy Lubin.
- Prowadzenie *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* – aktualizacja danych, m.in. uzupełnianie i uaktualnianie informacji dotyczących form ochrony, zakładanie nowych kart adresowych dla obiektów wprowadzonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków, zgodnie z ustawowymi procedurami (szczegółowe omówienie w rozdziale 3.3.3).
- Udostępnianie informacji o zabytkach gminy w systemach elektronicznych.
- Interwencje przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych i ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.
- Przeciwdziałanie niszczeniu stanowisk archeologicznych – przy wydawaniu zezwoleń na budowę przestrzeganie konieczności wymagania opinii bądź zezwoleń służb konserwatorskich.
- W celu ochrony krajobrazu kulturowego i ładu historycznie ukształtowanego układu przestrzennego gminy – rozważenie możliwości przyjęcia uchwały w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaj materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane.
- Monitoring *Gminnego planu ochrony zabytków gminy Lubin na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*.
- Realizacja *Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lubin* (przyjętego Uchwałą Nr XXVII/157/2015 Rady Gminy Lubin z dnia 16 grudnia 2015 r.) – wśród wytypowanych obiektów znajdują się obiekty ujęte w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* oraz obiekty położone w obszarach ochrony konserwatorskiej chronionych na mocy ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Generowanie miejsc pracy przy inwestycjach prowadzonych na obszarach zabytkowych, w tym w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenie zabytkowych założeń zielonych, będących własnością gminną oraz przy założeniach zielonych w obszarach ochrony konserwatorskiej, w tym udział w programach związanych z tworzeniem miejsc pracy prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy: *Program prac społecznie użytecznych* oraz *Program prac interwencyjnych*.

I.2. Aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym w celu wykorzystania jego potencjału w rozwoju gminy. Opieka nad zabytkami gminy, dążenie do materialnej poprawy ich stanu zachowania, adaptacji i rewitalizacji.

Zadania:

- Podejmowanie działań prowadzących do zahamowania procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania poprzez udzielanie dotacji z budżetu gminy Lubin na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (omówienie zasad udzielania dotacji w rozdziale rozdział 4.2.).
- Realizacja zadań wynikających z *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin* mających na celu powstrzymanie degradacji obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych, kulturowych

i przyrodniczych w obszarach rewitalizacji oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania (omówienie zadań w rozdziale 4.3.).

- Podejmowanie prac remontowych przy obiektach zabytkowych oraz przy obiektach ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*, których gmina Lubin jest właścicielem lub współwłaścicielem (poza obszarami objętymi rewitalizacją).
- Podejmowanie działań mających na celu ochronę, zachowanie i rewaloryzację stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej (grodziska, pozostałości siedzib i urządzeń obronnych).
- Podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach gminy z funduszy zewnętrznych – z budżetu państwa oraz programów UE i innych.
- Prowadzenie bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach zabytkowych założen zielonych, będących własnością gminną oraz przy założeniach zielonych w obszarach ochrony konserwatorskiej (poza obszarami objętymi rewitalizacją).
- Prowadzenie inwestycji związanych z rewaloryzacją przestrzeni publicznych wsi o wysokim standardzie zagospodarowania i wysokich wymaganiach względem estetyki.
- Podejmowanie działań zmierzających do poprawy infrastruktury w obszarze historycznych założen przestrzennych. Zadania takie jak remonty infrastruktury technicznej (np. budowa sieci sanitarnej), oświetlenia ulicznego czy poprawa infrastruktury drogowej (w tym m.in. chodniki, nowe nawierzchnie, ścieżki rowerowe) – prowadzone zgodnie z zasadami konserwatorskimi – związane są bezpośrednio z rehabilitacją tych obszarów.

Priorytet II. Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego gminy Lubin.

Kierunki działań:

II.1. Uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju gminy oraz jego promocja.

Zadania:

- Kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców, użytkowników oraz wśród pracowników samorządowych.
- Wspieranie projektów i realizacji mających na celu promowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz środowiska kulturowego jako potencjału dla rozwoju turystyki prowadzonej w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- Udostępnianie na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy publikacji będących prezentacją zasobów oraz działań gminy związanych z ochroną zasobów zabytkowych.
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się ochroną dziedzictwa kulturowego (m.in. Narodowym Instytutem Dziedzictwa Oddziałem Terenowym we Wrocławiu).
- Promocja zabytków gminy Lubin w różnego rodzaju mediach.

II.2. Budowanie klimatu społecznej akceptacji dla idei ochrony zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji.

Zadania:

- Inicjowanie i wspieranie projektów związanych z szeroko rozumianym upowszechnieniem wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy, w tym organizacja i wspieranie organizacji konkursów wiedzy o zabytkach oraz wycieczek szkolnych, których celem jest poznawanie zabytków gminy.

- Publikacja oraz wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią gminy oraz ochroną dóbr kultury (kontynuacja publikacji monografii wsi gminy Lubin).
- Wspieranie działalności organizacji społecznych, pozarządowych i środowisk zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami.
- Udział gminy oraz zachęcanie właścicieli zabytków z terenu gminy do udziału w corocznych edycjach Europejskich Dni Dziedzictwa, ogólnoeuropejskim wydarzeniu promującym dziedzictwo kulturowe (informacje o organizacji imprezy na stronie internetowej www.edd.com.pl).
- Wspieranie turystyki kulturowej na terenie gminy poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury, rozwój i promocję szlaków turystycznych, budowę sieci tras rowerowych, organizację gier topograficznych.

II.3. Promocja właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym gminy.

Zadania:

- Promocja tzw. dobrych praktyk w zakresie zarządzania obiektami zabytkowymi gminy.
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej gminy informacji dotyczących *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej gminy informacji dotyczących realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lubin*.
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej gminy informacji dotyczących udzielania dotacji z budżetu gminy Lubin na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej gminy informacji dotyczących prac konserwatorskich finansowanych oraz współfinansowanych z budżetu gminy oraz prezentacja obiektów, przy których przeprowadzono prace konserwatorskie finansowane oraz współfinansowane z budżetu gminy.

4.2. Dotacje z budżetu gminy Lubin na prace konserwatorskie przy zabytkach

Zgodnie z art. 81. *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość dotowania prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Tryb udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa w drodze uchwały organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z Uchwałą Nr XLIII/188/2006 Rady Gminy Lubin z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz Uchwałą Nr XLIX/321/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 22 maja 2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyznania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków w corocznie uchwalanych budżetach gminy rezerwowane są środki na realizację w/w uchwały.

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* rokrocznie, zgodnie z przyjętą uchwałą, udzielane były dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.

W latach 2016-2019 udzielono dotacji na łączną kwotę 1 775 663,15 zł.

TABELA 5

Wykaz udzielonych dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach w latach 2016-2019.

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji	Podstawa przyznania dotacji
2016 r. – 326.500 zł				
1.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach	Wykonanie remontu części konstrukcji dachu głównego nad kościołem pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach - etap I.	95 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r. zmiana Uchwała Nr XXXVI/237/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 19 lipca 2016 r.
2.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Wymiana okien w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Raszowej - etap I.	53 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r.
3.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Zimnej Wodzie	Remont i renowacja fasad kościoła pw. Św. Trójcy w Zimnej Wodzie wraz z pracami odtworzeniowymi kamiennych detali architektonicznych, portal główny - etap III.	75 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r. zmiana Uchwała

				Nr XXXVI/237/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 19 lipca 2016 r.
4.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Brunowie	Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej - inwentaryzacji obiektu wraz z oznaczeniem stopnia zniszczenia i oceną stanu technicznego kościoła filialnego pw. Św. Józefa Robotnika w Gorzycy.	4 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r.
5.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej renowacji i wymiany drzwi i okien w kościele pw. Chrystusa Króla w Osieku.	2 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r.
6.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej renowacji i wymiany drzwi i okien w kościele filialnym pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Pieszkowie.	2 500,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r.
7.	Parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Renowacja elewacji wraz z odwodnieniem fundamentów w kościele pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie - etap I.	55 000,00 zł	Uchwała Nr XXXIII/218/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 24 maja 2016 r. zmiana Uchwała Nr XXXVI/237/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 19 lipca 2016 r.
8.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach	Prace konserwatorskie przy neogotyckim prospekcie organowym w kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach.	40 000,00 zł	Uchwała Nr XXXVI/237/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 19 lipca 2016 r.
2017 r. – 549.163,15 zł				
9.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Prace konserwatorskie zabytkowego ołtarza w kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych – etap I.	80 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.
10.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Wymiana okien i witraży wraz z niezbędnymi pracami budowlanymi związanymi z naprawą ościeży w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Raszowej – etap II.	60 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.

11.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Zimnej Wodzie	Renowacja fasad wraz z pracami odtworzeniowymi kamiennych detali architektonicznych kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie – etap V.	25 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r. zmiana Uchwała Nr XLIX/321/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 22 maja 2017 r.
12.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach	Remont dachu głównego nad kościołem pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach – etap II. W dniu 30.11.2017 r. Uległa zmianie nazwa zadania na: Zakup materiałów budowlanych niezbędnych do wykonania remontu pozostałej części dachu (dachu nad nawą główną i lożą kolatorską) kościoła pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach.	90 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r. zmiana Uchwała Nr XLIX/384/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 listopada 2017 r.
13.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Brunowie	Wzmocnienie ścian i fundamentów wieży kościoła filialnego pw. Św. Józefa Robotnika w Gorzycy.	50 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.
14.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Wymiana i renowacja stolarki w zabytkowym kościele filialnym pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Pieszkowie.	70 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.
15.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Wymiana i renowacja stolarki w zabytkowym kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla w Osieku.	45 000,00 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.
16.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Michała Archaniola w Siedlcach	Remont drewnianej dzwonnicy znajdującej się przy kościele pw. Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Czerńcu.	129 163,15 zł	Uchwała Nr XLVIII/315/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r. zmiana Uchwała Nr LI/350/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 sierpnia 2017 r.

2018 r. – 500.000 zł				
17.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzkich	przebudowa dachu kościoła filialnego pw. św. Katarzyny w Gogołowicach - etap V	50 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2018 r.
18.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzkich	remont dachu głównego kościoła Świętej Trójcy w Miłoradzkich - etap III bez łoża kolatorskiej	140 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2016 r. zmiana Uchwała Nr LXIII/480/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 12 września 2018 r.
19.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża św. w Brunowie	remont elewacji wieży kościoła filialnego pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy	70 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2018 r.
20.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	prace konserwatorskie zabytkowego ołtarza w kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych - etap II	65 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2018 r.
21.	Parafia rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie	renowacja elewacji kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie - strona północna - etap II prezbiterium	50 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2016 r. zmiana Uchwała Nr LXI/436/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 27 czerwca 2018 r.
22.	Parafia Prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	renowacja elewacji wraz z odwodnieniem fundamentów kościoła parafialnego pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie ściana wschodnia - etap II	50 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2016 r. zmiana Uchwała Nr LXI/436/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 27 czerwca 2018 r.
23.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	malowanie wnętrza wraz z naprawą tynków oraz renowacją drzwi wejściowych w kościele Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Raszówce	50 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2018 r.

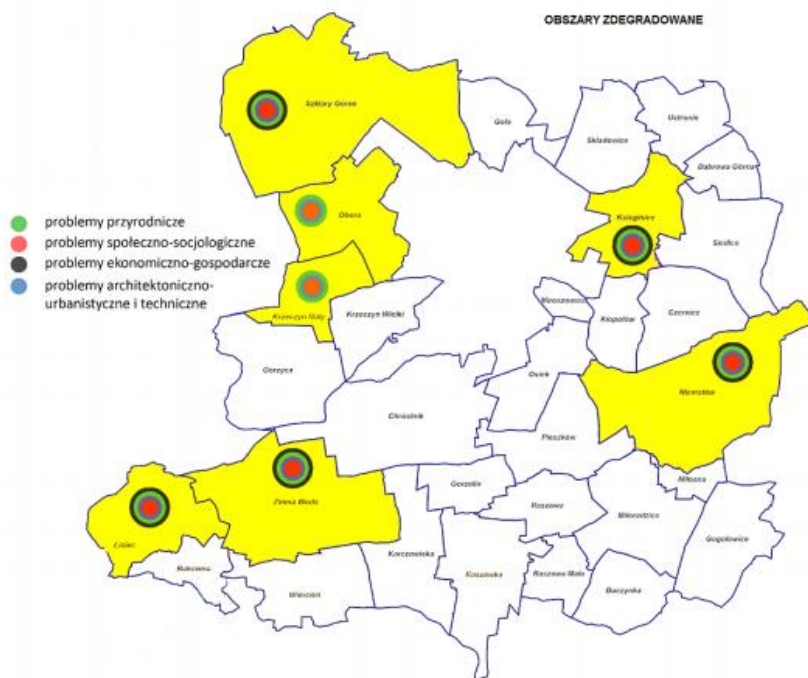
24.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach	wykonanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej dotyczącej remontu XIX-wiecznej dzwonnicy zlokalizowanej na cmentarzu przy kościele św. Michała Archanioła w Siedlcach	25 000,00	Uchwała Nr LX/424/2018 Rady Gminy Lubin z dnia 8 maja 2018 r.
2019 r. – 400.000 zł				
25.	Parafia rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku	Prace konserwatorskie zabytkowego ołtarza głównego w kościele pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku	40 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
26.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Prace konserwatorskie zabytkowego ołtarza głównego w kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych - etap III.	65 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
27.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Prace konserwatorskie zabytkowej ambony w kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych.	30 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
28.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Remont dachu nad lożą kolatorską kościoła pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach - etap IV.	60 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
29.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Wymiana i renowacja stolarki okiennej oraz krat w kościele pw. Chrystusa Króla w Osieku.	60 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
30.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Przebudowa dachu, konstrukcja i pokrycie kościoła filialnego pw. św. Katarzyny w Gogołowicach - etap VI.	25 000,00	Uchwała Nr VI/78/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 29 marca 2019 r.
31.	Parafia rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie	Wykonanie izolacji przeciw-wilgociowej fundamentów, remont elementów dachu i renowację fasad kościoła pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie-etap VI.	30 000,00	Uchwała Nr VII/84/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 26 kwietnia 2019 r.
32.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Prace konserwatorskie zabytkowej ambony w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Raszowej.	20 000,00	Uchwała Nr VII/84/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 26 kwietnia 2019 r.

33.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża św. w Brunowie, Brunów 56, 59-140 Chocianów	Remont drzwi i chóru kościoła filialnego pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy,	50 000,00	Uchwała VIII/93/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 18 czerwca 2019 r.
34.	Parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Wymiana orynnowania w kościele parafialnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	20 000,00	Uchwała IX/110/2019 Rady Gminy Lubin z dnia 15 lipca 2019 r.

4.3. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin opracowany został na lata 2017-2022. Odnosi się w swych założeniach do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach gminy.

W programie wyznaczono obszary problemowe, w których nakładają się problemy przyrodnicze, społeczno-socjologiczne, ekonomiczno-gospodarcze oraz architektoniczno-urbanistyczne i techniczne. Obszary wytypowane do rewitalizacji to sołectwa: Zimna Woda, Lisiec, Księginice, Niemstów, Obora, Szklary Górne i Krzeczyn Mały.

Sołectwa gminy Lubin wytypowane do rewitalizacji

[<http://www.ug.lubin.pl/konsultacje-spoleczne/lokalny-program-rewitalizacji-dla-gminy-lubin/>]

Cele rewitalizacji zostały określone na podstawie problemów, które zostały zdefiniowane dla obszarów objętych rewitalizacją. Wyodrębniono dwa cele główne rewitalizacji w gminie Lubin:

1. Wzmocnienie kapitału społecznego i ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców.
2. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rewitalizację infrastruktury rekreacyjno-sportowej, społecznej, mieszkaniowej, drogowej oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, uwzględnione w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lubin* obejmują zadania o charakterze głównym oraz zadania uzupełniające, których realizacja uzależniona będzie od możliwości finansowych gminy oraz stopnia efektywności pozyskiwania środków zewnętrznych.

Przedstawiony w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lubin* plan finansowy ma charakter orientacyjny i obejmuje wszystkie zidentyfikowane projekty.

Kluczowe znaczenie z punktu widzenia skutecznej realizacji założeń rewitalizacyjnych są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Kluczowe inwestycje będą realizowane ze środków *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020*, na

realizację wkładów zabezpieczone zostaną środki własne. Projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji. Projekty przewidziane do realizacji w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lubin* będą korzystały z różnych form wsparcia zewnętrznego również w ramach Krajowych Programów Operacyjnych, a także grantów i dotacji z innych źródeł. W przypadku braku współfinansowania ze środków UE będą czynione starania w zakresie pozyskania środków z innych źródeł zewnętrznych (np. WFOŚiGW, fundusze krajowe przeznaczone na ratowanie zabytków, programy pomocowe realizowane przez BGK w zakresie mieszkań chronionych i socjalnych oraz termomodernizacji budynków).

W okresie obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023*, w wyznaczonych obszarach rewitalizacji, zaplanowano m.in. zadania z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne planowane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków oraz na obszarach i przy obiektach ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* zgodnie z obowiązującymi przepisami będą uzgadniane z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

TABELA 6

Gmina Lubin. Wykaz planowanych przedsięwzięć zapisanych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lubin* dotyczących obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków, obiektów ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin* oraz zadań przy obiektach znajdujących się w historycznych obszarach wiejskich ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin*.

Miejscowość	Nazwa projektu	Uwagi
Krzeczyn Mały	<p>Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnego budynku mieszkalnego Krzeczyn Mały nr 36 a,b,c, w tym działania termomodernizacyjne (dz. nr 54).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. wymianę dachu - dachówka ceramiczna (zalecenie konserwatora zabytków) wraz z częściową wymianą więźby dachowej, kominami (wymiana przewodów kominowych, rozbudowa kominów) oraz ociepleniem dachu, inne działania termomodernizacyjne, w tym wymiana i remont elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej, remont klatek schodowych, schodów wejściowych i klatkowych, wykonanie opaski wokół budynku, izolacji przeciwwilgociowej oraz drenażu, wykonanie daszków na wejściach do budynku, wymiana stropów drewnianych, wymiana i rozbudowa instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej gazowej i innych.</p> <p>szacowana wartość projektu: 1 500 000,00 zł</p>	obiekt ujęty w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i>
Krzeczyn Mały	<p>Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnego budynku mieszkalnego Krzeczyn Mały nr 34 a,b, w tym działania termomodernizacyjne (dz. nr 145).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne - ocieplenie ścian i dachu, remont klatek schodowych (w tym przystosowanie dla osób niepełnosprawnych, wymianę stropów drewnianych, wykonanie zewnętrznej izolacji).</p> <p>szacowana wartość projektu: 200 000,00 zł</p>	obiekt ujęty w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i>

Księginice	<p>Przebudowa drogi gminnej w Księginicach (dz. nr 3/3 i 224).</p> <p>szacowana wartość projektu: 200 000,00 zł</p>	działanie w obszarze wpisanym do rejestru zabytków oraz w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Księginice	<p>Przebudowa drogi powiatowej nr 1231D w Księginicach (dz. 338/2 i 336).</p> <p>szacowana wartość projektu: 1 000 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Księginice	<p>Przebudowa zabytkowego pałacu w Księginicach – utworzenie centrum społeczno–kulturalnego wsi (dz. nr 3/5).</p> <p>Obecnie w pałacu funkcjonują pomieszczenia biurowe jednostek organizacyjnych Gminy Lubin (w tym Ośrodka Kultury oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej). Obiekt nie jest wykorzystywany w całości z uwagi na bardzo zły stan techniczny wielu pomieszczeń. Pilnego remontu wymagają również konstrukcje stropów drewnianych, instalacje elektryczne i wodno–kanalizacyjne. Modernizacji wymaga kotłownia. Planuje się wykorzystanie OZE. Cały budynek powinien zostać poddany gruntownej przebudowie - obiekt nie jest także dostępny dla osób niepełnosprawnych, celowe jest więc zamontowanie w nim windy oraz stosownych podjazdów. Docelowo planowane jest, aby obiekt pełnił jednocześnie funkcje administracyjno–biurowe, jak i społeczne - planowana jest adaptacja pomieszczeń w celu stworzenia w nim ośrodka społeczno–kulturowego oraz Ekomuzeum Wsi Dolnośląskiej.</p> <p>szacowana wartość projektu: 5 000 000,00 zł</p>	obiekt wpisany do rejestru zabytków
Księginice	<p>Rewitalizacja zabytkowego parku przy pałacu w Księginicach (dz. nr 3/5, 2/5, 3/2).</p> <p>Zakres zadania obejmuje m.in. przeprowadzenie gruntownej rewitalizacji przyrodniczej zabytkowego parku, wytyczenie ścieżek przyrodniczych, wydzielenie przestrzeni pod część plenerową Ekomuzeum Wsi Dolnośląskiej, oczyszczenie stawu, wytyczenie alejek spacerowych, miejsc do rekreacji, montaż małej architektury–ławek, koszy na śmieci, altanek, itp. Wszystkie nowowprowadzane elementy winny mieć charakter tymczasowy.</p> <p>szacowana wartość projektu: 250 000,00 zł</p>	obiekt wpisany do rejestru zabytków

Księginice	<p>Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnego budynku mieszkalnego Księginice nr 13-13a (w tym działania termomodernizacyjne) (dz. nr 265/26).</p> <p>Zakres zadania obejmuje remont części wspólnych budynków polegający na odnowieniu elewacji budynków wraz z ich dociepleniem, wymianie pionów wodnych i kanalizacyjnych, odnowienie klatek schodowych.</p> <p>szacowana wartość projektu: 160 000,00 zł</p>	obiekt ujęty w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i>
Lisiec	<p>Remont i odnowa części wspólnych budynku usługowo-mieszkalnego (wielorodzinnego) Lisiec nr 10, w tym działania termomodernizacyjne (dz. nr 222).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne, remont elewacji, dachu oraz jego konstrukcji, klatek schodowych, remont stropów drewnianych. W budynku obok mieszkań zlokalizowana jest także świetlica wiejska oraz pomieszczenie usługowe (sklep). Planuje się wykorzystanie OZE.</p> <p>szacowana wartość projektu: 350 000,00 zł</p>	obiekt ujęty w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i>
Niemstów	<p>Przebudowa drogi powiatowej nr 1223D w Niemstowie (dz. nr 170).</p> <p>szacowana wartość projektu: 3 500 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Niemstów	<p>Rewitalizacja zabytkowego parku w Niemstowie. Zakres zadania obejmuje m.in. przeprowadzenie gruntownej rewitalizacji przyrodniczej zabytkowego parku, wytyczenie ścieżek przyrodniczych, budowę mostku przez ciek wodny, oczyszczenie stawu, wytyczenie alejek spacerowych, miejsc do rekreacji, montaż małej architektury (ławek, koszy na śmieci, altanek, itp.) (dz. nr 264, 148, 149/6).</p> <p>szacowana wartość projektu: 250 000,00 zł</p>	obiekt wpisany do rejestru zabytków
Niemstów	<p>Modernizacja boiska sportowego w Niemstowie (dz. nr 146).</p> <p>Zadanie obejmuje: montaż kontenerów zaplecza sportowego, podłączenie mediów kontenerów, wykonanie studni głębinowej oraz systemu do podlewania boiska, montaż ławek oraz wiat dla zawodników.</p> <p>szacowana wartość projektu: 250 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi

Niemstów	<p>Remont, odnowa części wspólnych budynku usługowo - mieszkalnego Niemstów nr 78-78A (w tym działania termomodernizacyjne) (dz. nr 121/7).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne, remont elewacji (docieplenie ścian), wymianę dachu.</p> <p>szacowana wartość projektu: 150 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Niemstów	<p>Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Niemstowie (dz. nr 711).</p> <p>Zadanie obejmuje przede wszystkim dostosowanie świetlicy dla osób niepełnosprawnych oraz zamontowanie alternatywnych źródeł energii.</p> <p>szacowana wartość projektu: 150 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Obora	<p>Remont i odnowa części wspólnych budynku wielorodzinnego (wraz z połączonym z nim budynkiem gospodarczym) w miejscowości Obora, ul. Lubińska nr 34 A, B (dz. nr 449/9 i 449/17)</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. remont elewacji budynku mieszkalnego, wymianę drzwi zewnętrznych wejściowych oraz okien, remont budynku gospodarczego – kotłowni (w tym elewacja).</p> <p>szacowana wartość projektu: 146 000,00 zł</p>	<p>obiekt ujęty w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i></p> <p>w GEZ ten budynek pod adresem Lubińska 36</p>
Szklary Górne	<p>Remont drogi gminnej (dz. nr 224/18).</p> <p>szacowana wartość projektu: 200 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Szklary Górne	<p>Modernizacja drogi gminnej (dz. 171 i 193).</p> <p>szacowana wartość projektu: 300 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Szklary Górne	<p>Przebudowa drogi powiatowej nr 1219D w Szklarach Górnych (dz. 160).</p> <p>szacowana wartość projektu: 2 000 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Szklary Górne	<p>Rozbudowa terenu rekreacyjnego w centrum wsi Szklary Górne (dz. nr 102).</p> <p>szacowana wartość projektu: 200 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Szklary Górne	<p>Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych po byłym PGR Szklary Górne nr 52 k-s, w tym działania termomodernizacyjne, m.in. remont elewacji, dachu, części wspólnych (dz. nr 224/20 i 224/11).</p> <p>szacowana wartość projektu: 300 000,00 zł</p>	<p>obiekty ujęte w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i></p>

Szklary Górne	<p>Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Szklary Górne nr 25 (dz. nr 149/2).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne, tj. wykonanie elewacji wraz z warstwą docieplenia, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, izolacji termicznej poddasza. W budynku zlokalizowana jest mała świetlica Ośrodka Kultury – pomieszczenia koła gospodyń wiejskich, pomieszczenia używane klubowi sportowemu Unia Szklary Górne oraz oddział przedszkolny.</p> <p>szacowana wartość projektu: 250 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Szklary Górne	<p>Rewitalizacja i zagospodarowanie terenów zielonych oraz modernizacja drogi w zabytkowym zespole pałacowo-parkowym w Szklarach Górnych (dz. nr 223/19).</p> <p>Zadanie m.in. obejmuje utworzenie na terenie parku ścieżek dydaktycznych oraz ścieżki zdrowia, oczyszczenie stawów, wykonanie elementów małej architektury, odtworzenie parkowych ścieżek spacerowych, założenie siedlisk ptaków, dostosowanie terenu dla osób niepełnosprawnych. Ponadto planowana jest modernizacja drogi przebiegającej przez zespół pałacowo-parkowy z zachowaniem charakteru ścieżki parkowej.</p> <p>szacowana wartość projektu: 600 000,00 zł</p>	<p>obiekty ujęte w <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i></p> <p>park - obiekt wpisany do rejestru zabytków</p>
Zimna Woda	<p>Przebudowa drogi powiatowej nr 1232D w Zimnej Wodzie (dz. nr 55, 344).</p> <p>szacowana wartość projektu: 2 000 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Zimna Woda	<p>Rewitalizacja i renowacja zabytkowego kościoła pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie wraz z pracami odtworzeniowymi kamiennych detali architektonicznych (dz. nr 197).</p> <p>Zadanie obejmuje renowację i remont elewacji zabytkowego kościoła wraz z odtworzeniem kamiennych detali architektonicznych z piaskowca, odwodnienie murów fundamentowych, zabezpieczenie konstrukcji drewnianej więźby dachowej, wzmocnienie konstrukcji więźby, wymianę i konserwację uszkodzonych elementów więźby dachowej, wymianę obróbek blacharskich oraz pokrycia dachu z dachówki ceramicznej, wymianę stolarki okiennej.</p> <p>szacowana wartość projektu: 550 000,00 zł</p>	obiekt wpisany do rejestru zabytków

Zimna Woda	<p>Przebudowa i adaptacja zdegradowanego budynku nr 12 w Zimnej Wodzie na wielofunkcyjny ośrodek wsparcia (dz. nr 234).</p> <p>Zadanie obejmuje rozbiórkę obiektu sali świetlicy oraz przebudowę, i adaptację zdegradowanego wielorodzinnego budynku mieszkalnego o powierzchni użytkowej 271,8m² na wielofunkcyjny ośrodek wsparcia</p> <p>szacowana wartość projektu: 1 200 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Zimna Woda	<p>Przebudowa terenu rekreacyjno-sportowego przy OSP w Zimnej Wodzie (dz. nr 84).</p> <p>Zadanie obejmuje przede wszystkim modernizację istniejących boisk, montaż siłowni plenerowej dla osób dorosłych oraz innych urządzeń rekreacyjno-sportowych i małej architektury (ok. ławeczki, kosze na śmieci), a także zieleni urządzoną i kwietniki.</p> <p>szacowana wartość projektu: 200 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Zimna Woda	<p>Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Zimna Woda nr 13 (świetlica i remiza OSP) (dz. nr 84).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne, w tym wykonanie elewacji wraz z warstwą docieplenia.</p> <p>szacowana wartość projektu: 150 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi
Zimna Woda	<p>Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnego budynku mieszkalnego Zimna Woda nr 27 (dz. nr 62).</p> <p>Zadanie obejmuje m.in. działania termomodernizacyjne - ocieplenie ścian i dachu, suszenie ścian piwnicznych, izolacje wodo – i żaroodporne, odwodnienie liniowe, remont klatek schodowych, wymianę stropów drewnianych, wykonanie zewnętrznej izolacji.</p> <p>szacowana wartość projektu: 350 000,00 zł</p>	działanie w obszarze historycznego układu ruralistycznego wsi

4.4. Finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków

W corocznie uchwalanych budżetach zakłada się realizację zadań związanych z ochroną zabytków. Prace przy obiektach zabytkowych oraz przy obiektach ujętych w *Gminnej Ewidencji Zabytków*, których gmina Lubin jest właścicielem lub współwłaścicielem, koordynowane są przez Referat Infrastruktury, Referat Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska oraz Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Gminy Lubin Sp. z o.o.

Gmina Lubin jest właścicielem następujących obiektów objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków:

- pałac oraz część parku w Księginicach,
- ruiny pałacu i park w Raszowej,
- parki w Miłoradzie, Niemstowie;
- części parków w Gorzelinie i Oborze (wydzielona działka pod hydroformię) i Siedlcach.
- założenia zielone
- tereny nieczynnych cmentarzy w Kłopotowie i Osieku, cmentarz w Zimnej Wodzie;
- aleje lipowe w Krzeczynie Małym oraz Krzeczynie Wielkim.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin

W *Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Lubin* zaplanowane zostały następujące zadania związane z opieką nad zabytkami:

- rewitalizacja zabytkowego parku w Niemstowie (okres realizacji lata 2019-2020; łączne nakłady finansowe w wysokości 671 788 zł),

zadanie obejmuje wykonanie nowej infrastruktury i rekreacyjnej poprzez zrewitalizowanie części przyrodniczej parku, wykonanie ścieżki przyrodniczo-historycznej (w tym postawienie tablicy informacyjnej i drogowych znaków), budowę obiektu stanowiącego przejście dla pieszych przez ciek Niemstowski Potok oraz rozbudowę plenerowej wiaty na terenie parku w Niemstowie.

- zagospodarowanie terenu pocmentarnego w Osieku w kierunku parkowym (okres realizacji lata 2018-2020; łączne nakłady finansowe w wysokości 530 000 zł).

Zadania realizowane przy dofinansowaniu ze środków zewnętrznych

Gmina Lubin realizuje zadania związane z ochroną zabytków z udziałem środków zewnętrznych. W okresie obowiązywania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019* realizowano projekty przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu:

- projekt „Odbudowa fosi – zbiornika wodnego w miejscowości Raszowa”,
wartość zadania – 803 726,81 zł; kwota dotacji – 144 183,00 zł, kwota pożyczki – 391 616,00 zł,
- projekt „Prace w zabytkowej alei lipowej w Krzeczynie Wielkiej” (realizacja w latach 2016-2017),
wartość zadania – 27 679,62 zł; kwota dotacji – 12 500 zł,
- projekt „Przewodniki przyrodnicze po czterech parkach zabytkowych położonych w gminie Lubin” (realizacja w 2016 r.),
wartość zadania – 37 275,00 zł; kwota dotacji – 16 800,00 zł.

4.4.1. Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu państwa

Kwestie dofinansowania prac przy obiektach zabytkowych reguluje *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 lipca 2017 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości i rozliczania dotacji celowej na wyposażenie w zabezpieczenia techniczne pomieszczenia, w którym będzie przechowywany zabytek wpisany na Listę Skarbów Dziedzictwa* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1384) oraz *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne* (Dz. U. z 2014 r., poz. 110).

Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:

- Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach *Programów Operacyjnych*,
- Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- budżetu samorządu województwa dolnośląskiego i jednostek samorządu terytorialnego,
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).

Środki z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego

Z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego wspierane są zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z obowiązującą *Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która zobowiązuje organy administracji publicznej do współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3. ust. 3. *Ustawy*.

Zasady przyznawania dotacji na realizację zadań publicznych określają przepisy *Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.).

W celu racjonalnego wykorzystania środków budżetu województwa na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, wprowadzono zasady określające procedurę organizowania otwartych konkursów ofert poprzedzających przyznanie dotacji oraz zasady rozliczania. (Uchwała Nr 1637/II/2004 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 17 sierpnia 2004 r. ze zmianami w sprawie Instrukcji postępowania w sprawie wdrażania „Karty Współpracy Samorządu Województwa Dolnośląskiego z podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na Dolnym Śląsku”).

Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego określone są uchwałą nr XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 roku.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z Funduszy Unii Europejskiej

Pozyskiwanie środków finansowych na zadania inwestycyjne jest również możliwe ze źródeł zewnętrznych. Możliwość współfinansowania działań obejmujących zarówno podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii, jak również zachowanie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, istnieje ze środków finansowych Unii Europejskiej.

W ramach funduszy polityki spójności jest realizowanych sześć krajowych programów, w tym jeden ponadregionalny dla województw Polski Wschodniej oraz instrument współpracy transgranicznej i ponadnarodowej:

- *Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*,

- *Europejska Współpraca Terytorialna i Europejski Instrument Sąsiedztwa,*
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.*

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego ze źródeł zagranicznych pozaunijnych

Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego możliwe jest w ramach *Norweskiego Mechanizmu Finansowego* i *Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego*. Fundusze norweskie i EOG są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Liechtenstein, Norwegię Polsce i innym państwom członkowskim Unii Europejskiej.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków pozarządowych

Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dóbr kultury obejmuje również działalność fundacji, m.in. Fundacji Polska Miedź, organizacji pożytku publicznego powołanej przez KGHM Polska Miedź S.A. w 2003 r. oraz Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej.

4.4.2. Ulgi podatkowe

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków jest system ulg podatkowych:

- Na podstawie art. 4., ust. 1., pkt 9., lit. c i d *Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1813) zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków.
- Na podstawie art. 7., ust. 1., pkt 6. *Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1170) zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

5. Monitoring *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023*

Zgodnie z zapisami ustawowymi wójt gminy ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to ma być przedstawiane radzie gminy.

Dla potrzeb dokonania oceny stopnia realizacji gminnych programów opieki nad zabytkami niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych celów określonych w niniejszym *Programie*:

- Sprawozdanie z wykonania zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania *Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Lubin na lata 2020-2023*.
- W ramach wskazanych priorytetów i kierunków ocena efektywności działań na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz związanych z opieką nad zabytkami wykraczających poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego *Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Lubin na lata 2020-2023*.

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Gminy uchwał budżetowych.

MATERIAŁY WYKORZYSTANE W OPRACOWANIU

Archiwalia:

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu:

Rejestr zabytków. woj. dolnośląskie.

Dokumentacja konserwatorska dotycząca zabytków ruchomych i nieruchomych na terenie gminy Lubin (karty ewidencyjne zabytków nieruchomych i ruchomych, karty ewidencyjne cmentarzy, ewidencje parkowe, karty adresowe), archiwum legnickiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Dokumentacja obszarów AZP:

72-19 – W. Fabisiak, 1984-1985

72-20 – L. Kamiński, 1983

73-19 – W. Fabisiak, 1984

73-20 – W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

73-21 – W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

73-22 – W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

74-19 – W. Czyżyk 1987

74-20 – J. Łuszczek, 1985-1986; T. Stępnik, 2001; M. Sikorska, D. Wiśniewska, 2002; T. Ciasnocha 2006

74-21 – S. Firszt, 1984; S. Wuszek, 1995; M. Sikorska, D. Wiśniewska 2002; D. Wiśniewska, 2005

74-22 – S. Firszt, 1984-1985

75-19 – Z. Bagniewski, 1983; S. Wuszek, 1998; M. Masojć, 1998

75-20 – W. Duda, 1985

75-21 – J. Łuszczek, 1985; M. Sikorska, D. Wiśniewska, 2002

75-22 – W. Fabisiak, 1985

Pozostałe dokumenty, literatura i opracowania:

Dolnośląska Polityka Rowerowa, Wrocław 2017.

Dziedzictwo obok Mnie - poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2016.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Warszawa 2010.

Gmina Lubin. *Program opieki nad zabytkami Gminy Lubin*, Lubin 2005.

Gmina Lubin. *Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2011-2015*, Lubin 2011.

Gmina Lubin. *Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019*, Lubin 2016.

Gmina Lubin. *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin*, Lubin 2016.

Gmina Lubin. *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego*.

Gmina Lubin. Monografie miejscowości gminy Lubin: Obora, Chróśnik, Siedlce, Niemstów, Zimna Woda, Osiek, Krzeczyn Wielki, Miłoradzice, Raszków-Lipiny, Pieszków, Składowice-Zalesie, Lisiec. Lubin 2017-2019.

Gmina Lubin. *Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*.

Gmina Lubin. *Program ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2019-2022 z perspektywą do 2026 r.*, Lubin 2019.

Gmina Lubin. Przewodniki przyrodnicze zabytkowych parków położonych w Gorzelinie, Miłoradzicach,

- Raszowej i Siedlcach. Lubin 2016.
- Gmina Lubin. *Soleckie Strategie Rozwoju Wsi*.
- Gmina Lubin. *Strategia Rozwoju Gminy Lubin na lata 2015-2030*, Lubin 2015.
- Gmina Lubin. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin*, Lubin 2014.
- Gmina Lubin. *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin*, Lubin 2020.
- Gmina Lubin. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin*, opr. ROBiDZ we Wrocławiu, Wrocław 2003 r. [mps archiwum UG Lubin].
- Gmina Lubin. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin*. Aktualizacja, opr. B. Oszczanowska, D. Trenkler, Lubin 2012 r. [mps archiwum UG Lubin].
- Gmina Lubin. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin*. Aktualizacja, opr. B. Oszczanowska, Lubin 2016 r. [mps archiwum UG Lubin].
- Gmina Lubin. *Studium środowiska kulturowego*, opr. ROBiDZ we Wrocławiu, Wrocław 2002 r. [mps archiwum UG Lubin].
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Warszawa 2011.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, Warszawa 2010.
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017*, Warszawa 2014.
- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022*, Warszawa 2019.
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*, Warszawa 2004.
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Dziedzictwo obok Mnie - poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach*, Warszawa 2016 [www.nid.pl].
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny*, Kurier Konserwatorski, Nr 3, 2009, s. 14-36.
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Instrukcja opracowywania karty adresowej zabytku nieruchomego (GEZ)*, Warszawa 2011 [www.nid.pl].
- Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu, baza danych zabytków archeologicznych ArPol.
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*. Warszawa 2017 [www.nid.pl].
- Narodowy Instytut Dziedzictwa, *Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)*. Warszawa 2017 [www.nid.pl].
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020*, Wrocław 2015.
- Plan Wykonawczy Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*, Wrocław 2019
- Program opieki nad zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2010-2013*, Lubin 2010.
- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2014-2017*, Lubin 2014.
- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2018-2021*, Lubin 2018.
- Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego*, Wrocław 2016.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020*.
- H. Rusewicz, *Zabytki Gminy Lubin*, Lubin 2015, 2016.
- C. Sternicki, S. Tokarczuk, *Monografia gminy wiejskiej Lubin*, Lubin 1997.

C. Sternicki, S. Tokarczuk, *Na przestrzeni lat. Monografia gminy wiejskiej Lubin*, Lubin 1995.

Strategia Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Warszawa 2010.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Warszawa 2013.

Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020), Warszawa 2005.

Strategia rozwoju Polski Zachodniej 2020, Warszawa 2014.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r., Wrocław 2018.

Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2013.

Zabytki sztuki w Polsce. Śląsk, red. S. Brzezicki, Ch. Nielsen, G. Grajewski, D. Popp, Wrocław 2006.

Zintegrowany system powiązań miast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF), Wrocław 2015.

dolny-slask.org.pl

geoportal.gov.pl

lubinski.e-mapka.net/

mapy.zabytek.gov.pl/nid/

nid.pl

ug.lubin.pl

samorzad.nid.pl

ANEKS

WYKAZ KART ADRESOWYCH *GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW GMINY LUBIN* (URBANISTYKA, ZABYTKI ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA, ZAŁOŻENIA ZIELONE). Stan: 30.10. 2019 r.

	Buczynka
1.	Zespół folwarczno-parkowy, przy nr 4-5
2.	Dom mieszkalny w zespole folwarczno-parkowym, nr 4, mur., ok. 1883 r.
3.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarczno-parkowym, nr 5, mur., 1914 r.
4.	Budynek gospodarczy (obora i stodoła) w zespole folwarczno-parkowym, przy nr 4-5, mur., ok. 1914 r.
5.	Stodoła w zespole folwarczno-parkowym, przy nr 4-5, mur., k. XIX w.
6.	Park w zespole folwarczno-parkowym, przy nr 4-5, k. XIX w.
7.	Aleja lipowa, k. XIX w
	Bukowna
8.	Ruina dworu, obok nr 1, mur., XVII w.
9.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 35, 3. ćw. XIX w., XIX/XX w., <i>nr rej. A/2741/445/L z 22.09.1976 r.</i>
10.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 35
11.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 35a, mur., XIX/XX w.
12.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 35b, mur., XIX/XX w.
13.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 35c, mur., k. XIX w.
14.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 6, mur.-szach, lata 20. XX w.
15.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 16, mur., mur.-szach, lata 20. XX w.
16.	Dom mieszkalny, nr 25, mur., 4. ćw. XIX w.
17.	Szkoła, obecnie dom mieszkalny, nr 26, mur., l. 20. XX w.
18.	Aleja lipowa, l. 30. XIX w.
	Chróstnik
19.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Bolesnej
20.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Matki Bożej Bolesnej, mur., l. 1711-15 z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, l. 1849-53, remont l. 1961-62, 1984 r., 1997 r., <i>nr rej. A/1463/947 z 13.09.1961 r.</i>
21.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej, XIV w., powiększony 1880 r., <i>nr rej. A/1464/853/L z 16.02.1990 r.</i>
22.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej, mur., XVII/XVIII w.
23.	Zespół dawnej plebanii ewangelickiej, obecnie zagroda, nr 85
24.	Plebania ewangelicka, obecnie dom nr 85, mur., 3. ćw. XIX w.
25.	Stodoła w zespole dawnej plebanii ewangelickiej, przy nr 85, mur.-szach., 3. ćw. XIX w.
26.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkami, przy nr 59b
27.	Pałac, nr 59b, mur., l. 1723-28, l. 1905-09, spalony 1976 r., w trakcie odbudowy, <i>nr rej. A/2823/268 z 10.05.1951 r.</i>
28.	Dom ogrodnika wraz z szklarnią w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 60, mur., stal., szkło, ok. 1910 r.

29.	Oficyna południowa w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 59, mur., ok. 1910 r.
30.	Budynek pomocniczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b, mur., ok. 1910 r.
31.	Mur graniczny parku z bramami wjazdową oraz na osi pałacu w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b, mur.-kam., ok. 1910 r.
32.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b, 1. poł. XVII w.(?), pocz. 2. ćw. XVIII w., powiększony 1. ćw. XIX w.(?), 2. poł. XIX w., <i>nr rej. A/2824/461/L z 22.09.1976 r.</i>
33.	Grodzisko w zachodniej części parku, ruiny pierwotnej siedziby, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b, XIII-XIV w.(?), pocz. XX w.
34.	Folwark wschodni w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b
35.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 61, mur., 2. poł. XIX w., XIX/XX w.
36.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, bez numeru, przy nr 59b, mur., XIX/XX w.
37.	Gorzelnia wraz z domem mieszkalnym na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 64, mur., 2 poł. XIX, ok. 1910 r.
38.	Oficyna mieszkalna na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 65, mur., ok. 1910 r.
39.	Oficyna mieszkalna na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, nr 66, mur., ok. 1910 r.
40.	Folwark zachodni w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b
41.	Obora na folwarku zachodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami, przy nr 59b, mur., 2. poł. XIX w.
	Czerniec
42.	Zespół kościoła ewangelickiego, obecnie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych
43.	Kościół ewangelicki ob. rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, mur., 1794 r. w miejscu starszej budowli, remont w l.1997-2003, <i>nr rej. A/1506/595/L z 14.04.1981 r.</i>
44.	Dzwonnica na cmentarzu przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, drew., 1794 r.(?), <i>nr rej.162/A/03 z 04.08.2003 r.</i>
45.	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, XIII w., powiększony k. XVIII w., <i>nr rej. A/1507/844/L z 16.02.1990 r.</i>
46.	Mur cmentarza przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, mur., 2. poł. XIX w.
47.	Zespół podworski, przy nr 18
48.	Dom ogrodnika w zespole podworskim, nr 18, architekt Theo Effenberger, mur.-drew., 1911 r.
49.	Park w zespole podworskim, przy nr 18, k. XIX w., <i>nr rej. A/2825/692/L z 25.06.1986 r.</i>
50.	Szkoła, ob. dom mieszkalny, nr 21, mur., pocz. XX w.
51.	Budynek mieszkalny, nr 33, mur., XIX/XX w.
	Dąbrowa Górna
52.	Zespół cmentarza ewangelickiego, obecnie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie, Dąbrowa Górna 19

53.	Kaplica cmentarna, obecnie kościół filialny pw. Św. Józefa na cmentarzu parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie, Dąbrowa Górna 19, mur., 1884 r., remont 2002 r., <i>nr rej. A/5871 z 25.05.2013 r.</i>
54.	Dzwonnica na cmentarzu ewangelickim, obecnie cmentarzu parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie, Dąbrowa Górna 19, drew., 1888 r.
55.	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie, Dąbrowa Górna 19, ok. 1860 r., powiększony w 1910 r., <i>nr rej. A/1535/845/L z 16.02.1990 r.</i>
56.	Zespół folwarczny, przy nr 7a
57.	Oficyna mieszkalna w zespole folwarcznym, nr 7a, mur., pocz. XIX w., ok. 1910 r.
58.	Stajnia i wozownia w zespole folwarcznym, przy nr 7a, mur., ok. 1910 r.
59.	Stajnia w zespole folwarcznym, przy nr 7a, mur., ok. 1910 r.
60.	Obora w zespole folwarcznym, przy nr 7a, mur., ok. 1910 r.
61.	Stodoła w zespole folwarcznym, przy nr 7a, mur., ok. 1910 r.
	Gogolowice
62.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
63.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Katarzyny, mur., XV w., 1685 r., 1717 r., 1817 r. i 1871 r., remont. 1829 r., 1839 r., l. 1857-58, 1984 r., 1990 r., 2011 r., 2015 r., <i>nr rej. A/1619/594/L z 14.04.1981 r.</i>
64.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Katarzyny, XIV w., <i>nr rej. A/1620/854/L z 16.02.1990 r.</i>
65.	Dwór, nr 33/34, mur., 1791 r., 1870 r., pocz. XX w.
66.	Budynek mieszkalno-gospodarczy nr 37 z oborą, mur., pocz. XX w.
	Gola
67.	Cmentarz ewangelicki, 2. poł. XIX w., zamknięty 1974 r.
	Gorzelin
68.	Park w zespole podworskim, XVIII w., 3. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/2871/666/L z 27.12.1983 r.</i>
	Gorzyca
69.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego p.w. św. Józefa Robotnika
70.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Robotnika, mur., XIV w., XVIII w., l. 1814-21 r., 1948 r., remont 1972 r., 1984 r., 2007 r., 2014 r., <i>nr rej. A/1624/836 z 27.12.1960 r.</i>
71.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika, XIV w., powiększony XIX w., remont schodów 2015 r., <i>nr rej. A/1625/869/L z 16.02.1990 r.</i>
72.	Mur cmentarza z bramą rzymskokatolickim przy kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika, mur., XVII/XVIII(?)
73.	Plebania ewangelicka, obecnie dom mieszkalny nr 2, mur., ok. 1910 r.
74.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 8 Pałac — nie istnieje, 4. ćw. XVIII w., XIX w., rozebrany po 1960 r., <i>nr rej. 796/L z 16.11.1960 r. – skreślenie z rejestru decyzją MKiDN z dnia 29.12.2017 r. nr DOZ – OAiK.660.577.2016.UB-[19/16] – kartę adresową wyłączono z GEZ Zarządzeniem Nr 114/2019 Wójta Gminy Lubin z dnia 11.02.2019 roku</i>
75.	Rządówka w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, obecnie dom nr 8, pocz. XX w.

76.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 8, 4. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., pocz. XX w., <i>nr rej. A/2972/468/L z 17.07.1976 r.</i>
	Gorzyca — Bolanów
77.	Zespół willowo-parkowy, przy nr 1
78.	Willa, nr 1 w zespole folwarku, pocz. XX w.
79.	Park przy willi, przy nr 1 w zespole folwarku, pocz. XX w.
	Karczowiska
80.	Cmentarz ewangelicki, XIX w., nieczynny
81.	Dom mieszkalny, nr 6, mur.-szach., k. XIX w.
82.	Budynek gospodarczy, przy nr 6, mur.-szach., k. XIX w.
	Kłopotów
83.	Cmentarz komunalny, 1925 r., nieczynny; <i>nr rej. A/2029/938/L z 16.02.1990 r.</i>
84.	Dom mieszkalny, nr 5, mur.-szach., poł. XIX w.
85.	Dom mieszkalny, nr 10, mur., XIX/XX w.
	Krzeczyn Mały
86.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
87.	Pałac, nr 36, mur., 1724 r., 1776 r., ok. 1885 r., l. 20. XX w. (1926 r.), <i>nr rej. A/2994/480/L z 29.03.1977 r.</i>
88.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 36
89.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 36, mur., l. 70. XIX w.
90.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36, mur., 1763, 2. poł. XIX w.
91.	Obora pn. w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36, mur., l. 70. XIX w.
92.	Obora wsch. w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36, mur., 1869 r.
93.	Park ze wzgórzem <i>Reiterberg</i> w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36, 1776 r., powiększony l. i 3. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/2995/459/L z 17.07.1976 r. oraz 47/A/01 z 31.07. 2001 r.</i>
94.	Aleja lipowa w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 36, 3. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/2996/705/L z 25.06.1986 r.</i>
95.	Dom pracowników folwarku, czworak, obecnie budynek mieszkalny, nr 34 a,b, mur., 1909 r.
96.	Budynek mieszkalny, nr 11/12, mur., ok. 1915 r.
	Krzeczyn Wielki
97.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, przy nr 43, <i>nr rej. 796 z 16.11.1960 r. oraz A/2997/724/L z 26.06.1986 r.;</i> <i>Zgodnie z decyzją A/2997/724/L z 26.06.1986 r. do rejestru zabytków wpisany został zespół pałacowy: a)pałac, b)oficyna mieszkalna, c)oficyna mieszkalno-gospodarcza, d)obora;</i> <i>W obrębie zespołu park, nr rej. A/2998/458/L z 17.07.1976 r.</i>
98.	Zespół pałacowy, przy nr 43, 44, <i>A/2997/724/L z 26.06.1986 r.;</i> <i>Zgodnie z decyzją A/2997/724/L z 26.06.1986 r. do rejestru zabytków wpisany został zespół pałacowy: a)pałac, b)oficyna mieszkalna, c)oficyna mieszkalno-gospodarcza, d)obora</i>

99.	Pałac nr 43, obecnie siedziba Przedsiębiorstwa Rolniczo-Handlowo-Usługowo-Produkcyjnego „Krzeczrol” sp. z o.o., mur., l. 1866-1872, ok. 1910 r. <i>nr rej. 796 z 16.11.1960 r. oraz A/2997/724/L z 26.06.1986 r.</i>
100.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 43b, mur., ok. poł. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w., pocz. XX w., <i>nr rej. A/2997/724/L z 26.06.1986 r.</i>
101.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, zach., nr 44, 44a, mur., XVIII w.(?), 1. poł. XIX w., 1. ćw. XX w., <i>nr rej. A/2997/724/L z 26.06.1986 r.</i>
102.	Obora w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, mur., 1863 r., <i>nr rej. A/2997/724/L z 26.06.1986 r.</i>
103.	Stodoła w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, mur., pocz. XIX w., pocz. XX w.
104.	Budynek spichlerza, stajni, wozowni i stodoły w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, mur., 2. poł. XVIII w.(?), 3/4. ćw. XIX w., pocz. XX w.
105.	Mur z bramą wjazdową w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, mur., l. 60. XIX w., pocz. XX w.
106.	Mauzoleum rodowe w parku w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, mur., 1910 r.
107.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 43, koniec XVII w.(?), obecny 1. ćw. XIX w., po 1872 r., pocz. XX w., <i>nr rej. A/2998/458/L z 17.07.1976 r.</i>
108.	Dom mieszkalny, nr 44 c,d, 45, dawny czworak, mur., 1906 r.
109.	Dom mieszkalny, nr 46, dawny czworak, mur., XIX/XX w.
110.	Aleja lipowa, pocz. XVIII w., XIX w., <i>nr rej. A/2999/703/L z 25.06.1986 r.</i>
	Księginice
111.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
112.	Zespół cmentarza komunalnego, obecnie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach
113.	Cmentarz komunalny, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach, ok. 1915 r., <i>nr rej. A/2186/846/L z 16.02.1990 r.</i>
114.	Kaplica grobowa rodziny von Wiedner na cmentarzu komunalnym, obecnie cmentarzu parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach, mur., ok. 1915 r.
115.	Mur cmentarza komunalnego, obecnie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach, mur., ok. 1915 r.
116.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, przy nr 14
117.	Pałac, obecnie siedziba instytucji samorządowych: Gminny Ośrodek Kultury, Gminny Zakład Usług Komunalnych i Mieszkaniowych, Gminna Biblioteka Publiczna, Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół Gminy Lubin, nr 14, mur., 1867 r. z wykorzystaniem reliktów starszej budowli, l. 1907-1908, <i>nr rej. A/3000/723/L z 26.06.1986 r.</i>
118.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 14, k. l. 60. XIX w., powiększony w l. 1902-1926, <i>nr rej. A/3522/238 z 15.07.1950 r. oraz 456/L z 22.09.1976 r.</i>
119.	Północne podwórze folwarczne w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14
120.	Oficyna mieszkalna, obecnie nieużytkowana, na folwarku północnym w zespole pałacowo-parkowym, nr 13c, mur., 1902 r.

121.	Stodoła, na folwarku północnym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., ok. 1902 r.
122.	Oranżeria, na folwarku północnym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., pocz. XX w.
123.	Południowe podwórze folwarczne w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14
124.	Oficyna mieszkalna na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, nr 13, mur., 4. ćw. XIX w., po 1945 r.
125.	Oficyna mieszkalna, na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, nr 13a, mur., 4. ćw. XIX w., po 1945 r.
126.	Obora, na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., 4. ćw. XIX w.
127.	Spichlerz, na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., 4. ćw. XIX w.
128.	Budynek gospodarczy obok spichlerza, na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., 4. ćw. XIX w.
129.	Stodoła, na folwarku południowym w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 14, mur., 1902 r.
130.	Pocztą, nr 20, mur., pocz. XX w.
131.	Dom mieszkalny nr 7, mur., XIX/XX w.
132.	Dom mieszkalny nr 11, dawny czworak, mur., 1898 r.
	Lisiec
133.	Pałac, nr 15, mur., po 1839 r., remont 1988 r., <i>nr rej. A/3036/722/L z 26.06.1986 r.</i>
134.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 15, k. XVIII w.(?), ok. poł. XIX w., 2. poł. XIX w., <i>nr rej. A/3037/290/L 30.05.1975 r.</i>
135.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 15 b. c
136.	Dom mieszkalny nr 10, mur., 4. ćw. XIX w., remont 2002 r.
	Aleja lipowa z Bukowej do Liśca, l. 30. XIX w. – patrz: Bukowna
	Miloradzice
137.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Św. Trójcy, mur., XV w., 1629 r., 1674 r., l. 80. XVII w., remont 1978 r., 2006 r., <i>nr rej. A/2230/596/L z 14.04.1981 r.</i>
138.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Św. Trójcy, XV w., XVII w., XIX w., <i>nr rej. A/2231/851/L z 16.02.1990 r.</i>
139.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Św. Trójcy, mur., XV w., XVII w., XIX w.
140.	Cmentarz ewangelicki, założony 1883 r., nieczynny
141.	Oficyna mieszkalna w zespole podworskim, nr 48, mur., k. XVIII, XIX w.
142.	Park w zespole podworskim, przy nr 48, ok. 1908 r., <i>nr rej. A/3124/466/L z 22.09.1976 r.</i>
143.	Szkoła, ob. Gminna Biblioteka Publiczna w Raszówce, Filia w Miłoradzicach, nr 46, mur., pocz. XX w.
144.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 58, mur.-szach., l. 20. XX w.
145.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 59, mur.-szach., l. 20. XX w.
146.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 61, mur.-szach., l. 20. XX w.
147.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 63, mur.-szach., l. 20. XX w.
148.	Budynek mieszkalno-gospodarczy, nr 65, mur.-szach., l. 20. XX w.

149.	Dom mieszkalny, ob. sklep, nr 68, mur., 4. ćw. XIX w.
150.	Dom mieszkalny, nr 69, mur., 1. poł. XIX w.
151.	Aleja kasztanowców, pocz. XX w.
	Miłosna
152.	Zespół folwarczny, przy nr 7
153.	Dom mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarcznym, nr 7, mur., XIX/XX w.
154.	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym, mur., XIX/XX w.
	Miroszowice
155.	Zespół pałacowo-folwarczny, przy nr 12a
156.	Pałac, nr 12 a, mur., k. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/3125/721/L z 26.06.1986 r.</i>
157.	Oficina mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym, nr 12 b, mur., k. XVIII w.(?), k. XIX w.
158.	Budynek mieszkalno-gospodarczy ze stodołą w zespole pałacowo-folwarcznym, nr 12, mur., l. 70. XIX w.
159.	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 12a, mur., ok. poł. XIX w., l. 70. XIX w.
160.	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 12a, mur., l. 70. XIX w.
	Niemstów
161.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
162.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego, mur., ok. poł. XV w., 1. poł. XVIII w., ok. 1857 r., po 1945 (zwieńczenie wieży), remont 2007 r., <i>nr rej. A/2242/597/L z 14.04.1981 r.</i>
163.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego, XV w., powiększony 1933 r., <i>nr rej. A/2243/864/L z 16.02.1990 r.</i>
164.	Zespół podworski (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), przy nr 71, 72, 73, 75, 77
165.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), nr 71, mur., pocz. XX w.
166.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), nr 72, mur., pocz. XX w.
167.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), nr 73, mur., pocz. XX w.
168.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), nr 75, mur., pocz. XX w.
169.	Oficina mieszkalno-gospodarcza w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), nr 77, mur., pocz. XX w.
170.	Obora w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), przy nr 72, mur., pocz. XX w.
171.	Stodoła w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), przy 75, mur., pocz. XX w.
172.	Park w zespole podworskim (<i>Dittersbach — Schloßhof</i>), przy nr 71, 72, 73, 75, 77, 1852 r., powiększony ok. 1930 r., boisko założone ok. 1990 r., <i>nr rej. A/3200/464/L z 17.07.1976 r.</i>
173.	Zespół pałacowo-folwarczny (<i>Herzogswaldau Nieder</i>), przy nr 117
174.	Pałac, nr 117, mur., ok. 1860 r.
175.	Park w zespole pałacowo-folwarcznym (<i>Herzogswaldau Nieder</i>), przy nr 117, ok. 1860 r.
176.	Ruina dworu górnego (<i>Herzogswaldau Oberhof</i>); obok domu nr 62, mur.-kam., XVII w.(?)

	Niemstów – Podgórze
177.	Zespół pałacowo-folwarczny, przy nr 1
178.	Pałac, nr 1, mur., ok. poł. XIX w., pocz. XX w.
179.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym, nr 1a, mur., ok. poł. XIX w., pocz. XX w.
180.	Ujeżdżalnia z dwiema stodołami w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 1, mur., ok. poł. XIX w.
181.	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 1, mur., l. 60. XIX w.
182.	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 1, mur., pocz. XX w.
183.	Park wraz z prowadzącą od wschodu aleją w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 1, k. XIX w., pocz. XX w.
	Obora
184.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Antoniego
185.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego, mur., k. XV w., 1524 r., 1650 r., 1830 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-1969, <i>nr rej. A/2253/1508 z 27.01.1966 r.</i>
186.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego, XIV w., <i>nr rej. A/2254/928/L z 16.02.1990 r.</i>
187.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego, XVII(?) w., XIX w.
188.	Zespół dworski (<i>Nieder Oberau</i>) wraz z zespołem folwarku (<i>Mittel Oberau</i>), przy ul. Lubińskiej 36, 49
189.	Dwór, ruina (piwnice), mur., 2 poł. XVI w., k. XVIII w., k. XIX w., <i>nr rej. A/3183/726/L z 26.06.1986 r.</i>
190.	Park w zespole dworskim (<i>Nieder Oberau</i>), 4 ćw. XIX w., pocz. XIX w., <i>nr rej. A/3182/681/L z 27.12.1983 r.</i>
191.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole dworskim (<i>Nieder Oberau</i>), ul. Lubińska 49, mur., 1892 r.
192.	Stodoła I w zespole dworskim (<i>Nieder Oberau</i>), przy ul. Lubińskiej 49, mur., ok. 1910 r.
193.	Stodoła II w zespole dworskim (<i>Nieder Oberau</i>), obecnie dom mieszkalny, ul. Chabrowa 10, mur., ok. 1910 r.
194.	Oficyna mieszkalna w zespole folwarku (<i>Mittel Oberau</i>), ul. Lubińska 36, mur., pocz. XIX(?), pocz. XX w.
195.	Spichlerz wraz z oborą w zespole folwarku (<i>Mittel Oberau</i>), przy ul. Lubińskiej 36, mur., ok. 1880 r.
196.	Obora w zespole folwarku (<i>Mittel Oberau</i>), przy ul. Lubińskiej 36, mur., ok. 1880 r.
	Osiek
197.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
198.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla, mur., XV w., l. 1609-1610, 1755 r.; remont l. 1966-1967, l. 1997-1998, 2010 r., <i>nr rej. A/2260/948 z 13.09.1961 r.</i>
199.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla, XIV w., <i>nr rej. A/2261/932/L z 16.02.1990 r.</i>
200.	Cmentarz komunalny, 1883 r., nieczynny, <i>nr rej. A/2262/937/L z 16.02.1990 r.</i>
201.	Zespół pałacowo-folwarczny, przy ul. Św. Katarzyny 30-34
202.	Pałac, ul. Św. Katarzyny 30a, mur., 2 poł. XIX w., XIX/XX w.

203.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym, ul. Św. Katarzyny 34, mur., l. 20. XX w.
204.	Obora z częścią mieszkalną, w zespole pałacowo-folwarcznym, przy ul. Św. Katarzyny 30-34, mur., ok. 1870 r.
205.	Obora z dwiema oficynami mieszkalnymi w zespole pałacowo-folwarcznym, ul. Św. Katarzyny 30, 32, mur., ok. 1870 r.
206.	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym, przy ul. Św. Katarzyny 30-34, mur., 1875 r.
207.	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym, przy ul. Św. Katarzyny 30-34, mur., ok. poł. XIX w.
	Pieszków
208.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Częstochowskiej
209.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej, mur., XIV w., po 1655 r., 1726 r., 1 poł. XIX w., remont 1992 r., 1996 r., l. 2001-2002, nr rej. A/2304/849 z 15.02.1961 r.
210.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej, XIV w., XIX w., nr rej. A/2305/933/L z 16.02.1990 r.
211.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej, mur., XIV w., XIX w., remont 2008 r.
212.	Zespół podworski, przy nr 19a
213.	Oficyna mieszkalna w zespole podworskim, nr 19 a, mur., 4. ćw. XIX w., pocz. XX w.
	Raszowa
214.	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, mur., XVIII w., ok. 1860 r., pocz. XX w., remont 2002 r., nr rej. 46/A z 2.02.2001 r.
215.	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, XVIII w., pocz. XX w., nr rej. A/2363/930/L z 16.02.1990 r.
216.	Ogrodzenie cmentarza przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, mur., pocz. XX w.
217.	Pałac, ruina, mur. 1688, l. 50. XVIII w., XIX/XX w., częściowo rozebrany po 1965 r., nr rej. A/3309/957 z 4.10.1961 r.
218.	Most I wschodni, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., XVIII w., pocz. XX w.
219.	Most II zachodni, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pocz. XX w.
220.	Most III południowy, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pocz. XX w.
221.	Kaplica grobowa, ruina, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., XIX w.
222.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ok. poł. XVIII w., 2. poł. XIX w., nr rej. A/3310/682/L z 27.12.1983 r.
223.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym, przy nr 17, 23
224.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 17, mur., 1. poł. XIX w.
225.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 23, mur., XVIII w., XIX w.
226.	Relikt oranżerii w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 17, 23, mur., pocz. XX w.
227.	Dom mieszkalny nr 25, mur., k. XIX w., remont 2002 r.
228.	Dom mieszkalny nr 27, mur., 2. poł. XIX w., remont 2002 r.

	Raszowa Mała
229.	Zespół pałacowy z folwarkiem, obecnie Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o., przy nr 1, <i>nr rej. A/3311/618/L z 27.08.1982 r.</i> <i>Zgodnie z decyzją A/3311/618/L z 27.08.1982 r. do rejestru zabytków wpisany został zespół pałacowy: obiekty: pałac, oficyna i budynek gospodarczy wymienione zostały w uzasadnieniu decyzji</i>
230.	Pałac, nr 1, mur., 2. poł. XIX w., l. 20. XX w., <i>nr rej. A/3311/618/L z 27.08.1982 r.</i>
231.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowym z folwarkiem, nr 12, mur., 4. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/3311/618/L z 27.08.1982 r.</i>
232.	Obora w zespole pałacowym z folwarkiem, obok nr 12, mur., 4. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/3311/618/L z 27.08.1982 r.</i>
233.	Park w zespole pałacowym z folwarkiem, przy nr 1, 4. ćw. XIX w.
	Raszówka
234.	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Raszówce, 1849 r., powiększony l. 20. XX w., <i>nr rej. A/2205/31/L z 16.02.1990 r.</i>
235.	Zespół pałacowo-folwarczny, przy nr 16a
236.	Pałac, ul. W. Witosa nr 16a, mur., k. XVIII w., ok. 1854 r., l. 20. XX w., remont 1978 r., <i>nr rej. A/3062/287/L z 8.10.1976 r.</i>
237.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym, ul. W. Witosa nr 16b, mur., 2. poł. XIX w.
238.	Budynek gospodarczy w zespole pałacowo-folwarcznym, przy ul. W. Witosa nr 16 a, mur., pocz. XX w.
239.	Obora z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym, nr 16c, mur., ok. 1910 r.
240.	Brama wjazdowa na folwark z murem granicznym w zespole pałacowo-folwarcznym, przy nr 16a, mur., ok. 1920 r.
241.	Poczta, ul. 1 Maja 14, mur., 1870 r.
242.	Willa, ob. Wiejski Ośrodek Zdrowia, ul. 1 Maja 12, mur., pocz. XX w.
243.	Willa, ul. 1 Maja 13, mur., ok. 1920 r.
244.	Dom mieszkalny, obecnie siedziba Nadleśnictwa, ul. Witosa 10, mur. ok. 1920 r.
245.	Budynek dworca, ul. Kolejowa 3, mur., 1870 r.
246.	Budynek nastawni, mur., ok. 1920 r.
247.	Budynek mieszkalny kolejowy, ul. Kolejowa 1, mur., po 1870 r.
248.	Budynek mieszkalny kolejowy, ul. Kolejowa 5, mur., po 1870 r.
249.	Budynek administracyjno-mieszkalny kolejowy, ob. Leśnictwo Raszówka, ul. Kolejowa 6, mur., 1870 r.
	Siedlce
250.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
251.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola
252.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archaniola, mur., 1372 r., 1534 r., 1685 r., 1758 r., remont l. 1934-36, l. 2011-13, <i>nr rej. A/2402/850 z 15.02.1961 r.</i>
253.	Dzwonnica na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola, drew., XIX w., <i>nr rej. A/2404/598/L z 14.04.1981 r.</i>

254.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła, XIV w., <i>nr rej. A/2403/842/L z 16.02.1990 r.</i>
255.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła, mur., XVI-XVIII w.(?), remont 2009 r.
256.	Pałac, ob. ruina, mur., l. 20. lub 30. XVIII w., l. 70. XIX w., <i>nr rej. A/3365/270 z 10.05.1951 r.</i>
257.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, bez nru, mur., 2. poł. XVIII, XIX/XX w.
258.	Dom zarządcy folwarku w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 28, mur., pocz. XX w.
259.	Obora I, z przylegającym budynkiem mieszkalnym w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 28b, mur., 2. poł. XIX w., ok. 1910 r.
260.	Obora II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 28, mur., 2. poł. XIX w., ok. 1910 r.
261.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, l. 30. XVIII w., ok. poł. XIX w., <i>nr rej. A/3366/474/L z 17.07.1976 r.</i>
262.	Dom mieszkalny, nr 55, mur., k. XIX w.
	Składowice
263.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
264.	Cmentarz komunalny wraz z murem granicznym, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Mlecznie, 1925 r.
265.	Zespół pałacowo-folwarczny, przy nr 7a
266.	Pałac, nr 7a, mur., poł. XVI w., XVIII w., XIX w., pocz. XX w., <i>nr rej. 725/L z 26.06.1986 r. oraz A/3521/610/L z 28.12.1988 r.</i>
267.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, mur., .4. ćw. XIX w.
268.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, mur., 4. ćw. XIX w.
269.	Obora I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, mur., 4. ćw. XIX w.
270.	Obora II z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, mur., 4. ćw. XIX w.
271.	Obora III z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, mur., 4. ćw. XIX w.
272.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 7a, 2. poł. XVII w., l. i 4. ćw. XIX w., <i>nr rej. A/3364/451/L z 17.07.1976 r.</i>
273.	Aleja kasztanowców przy drodze prowadzącej od pd. do zespołu pałacowo-parkowego z folwarkiem, 4. ćw. XIX w.
	Szklary Górne
274.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
275.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła
276.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła, mur., XV/XVI w., przed 1516 r., 1596 r., 1824 r., l. 1908-1910, remont 1978 r., 1993 r., 2007 r., 2009 r., <i>nr rej. A/2458/855 z 22.02.1961 r.</i>
277.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła, XIV w., XIX w., <i>nr rej. A/2459/929/L z 16.02.1990 r.</i>
278.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła, mur., XVIII w., pocz. XX w.

279.	Plebania, nr 40, mur., 1813 r., 1910 r., XX w.
280.	Stodoła w zagrodzie plebańskiej, przy nr 40, mur., poł. XIX w., częściowo rozebrana
281.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, przy nr 51c
282.	Pałac, obecnie Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szklarach Górnych, nr 51c, mur., l. 1715-1725, ok. 1900 r., remont 1969-70 r., <i>nr rej. A/3362/271 z 11.05.1951 r.</i>
283.	Oranżeria w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. dom mieszkalny, nr 51, mur., l. ćw. XVIII w., pocz. XX w., po 1945 r.
284.	Pawilon ogrodowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy nr 51c, mur., ok. 1900 r., zdjęcie kopuły 1971 r.
285.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy 51c, l. ćw. XVIII w., ok. 1900 r., <i>nr rej. A/3363/690/L z 25.06.1986 r.</i>
286.	Ujeżdżalnia i oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., ok. 1910 r.
287.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 52s, mur., poł. XIX w., ok. 1910 r.
288.	Wozownia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, przy oficynie 52t, mur., ok. 1910 r.
289.	Oficyny mieszkalne w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 52s, mur., XVIII w.(?), pocz. XX w.
290.	Budynek gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, pomiędzy nr 52s a gorzelnią, mur., XVIII w.(?), pocz. XX w.
291.	Gorzelnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., l. ćw. XVIII w., pocz. XX w.
292.	Stajnia koni wierzchowych w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., l. ćw. XVIII w., pocz. XX w.
293.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., XVII/XVIII w., pocz. XX w.
294.	Stodoła w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., pocz. XX w.
295.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, bez nru, mur., pocz. XX w.
296.	Chlewnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., pocz. XX w.
297.	Oficyna mieszkalna z bramą przejazdową w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 52k, mur., ok. 1860 r.
298.	Obora w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur. ok. 1910 r.
299.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, nr 52n, mur., ok. 1860 r.
300.	Budynek gospodarczy I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., k. XX w.
301.	Budynek gospodarczy II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, mur., k. XX w.
302.	Owczarnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, obecnie budynek mieszkalno-gospodarczy nr 52h, mur., 2. poł. XIX w., ok. 1920 r.
303.	Aleja kasztanowców prowadząca od południa do owczarni, 2. poł. XIX w.
Szklary Górne — Owczary	
304.	Zespół dworski (<i>Böckey</i>), przy nr 76
305.	Dom zarządcy w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), nr 76, mur., 2. ćw. XIX w. (1836?)
306.	Budynek gospodarczy I w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), przy nr 76, mur., ok. poł. XIX w.
307.	Budynek gospodarczy II w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), przy nr 76, mur., ok. poł. XIX w.
308.	Budynek gospodarczy III w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), przy nr 76, mur., ok. poł. XIX w.
309.	Budynek gospodarczy IV w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), przy nr 76, mur., ok. poł. XIX w.
310.	Park w zespole dworskim (<i>Böckey</i>), przy nr 76, ok. poł. XIX w.

	Ustronie
311.	Dwór, nr 19, mur., l. 30. XVII w., XVIII/XIX w., 2. poł. XX w. i po 1945 r.
312.	Park w zespole dworsko-parkowym, przy nr 19, k. XIX w. <i>nr rej. A/3398/446/L z 17.07.1976 r.</i>
313.	Szkoła, obecnie dom mieszkalny, nr 1, mur., 1908 r.
314.	Dom mieszkalny, nr 2, mur., XIX/XX w.
315.	Dom mieszkalny, nr 12, mur., ok. 1930 r.
	Wiercień
316.	Szkoła, obecnie dom mieszkalny, nr 37, mur., l. 30. XX w.
	Zimna Woda
317.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi
318.	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Św. Trójcy, mur., 1794-97 r., <i>nr rej. A/2549/1513 z 27.01.1966 r.</i>
319.	Kościół katolicki, obecnie parafialny kościół prawosławny Zaśnięcia Bogurodzicy, mur., XIV w., 1718 r., 2. poł. XIX w., w l. 1947-49 dostosowany do potrzeb cerkwi prawosławnej, remont. 1963 r., l. 1994-97, 2015 r., <i>nr rej. A/2551/977/L z 29.09.1992 r.</i>
320.	Cmentarz przy kościele katolickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym Zaśnięcia Bogurodzicy, XIV w., powiększony XIX w., <i>nr rej. A/2552/868/868/L z 13.11.1992 r.</i>
321.	Mur cmentarza przy kościele katolickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym Zaśnięcia Bogurodzicy, mur., XVII/XVIII w.(?), remont 2007 r.
322.	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz komunalny, k. XIX w., <i>nr rej. A/2550/936/L z 16.02.1990 r.</i>
323.	Folwark w zespole podworskim, przy nr 59a
324.	Oficyna mieszkalna w zespole podworskim, nr 59 a, mur., pocz. XIX w.
325.	Spichlerz w zespole podworskim, przy nr 59a, mur., pocz. XX w.
326.	Obora w zespole podworskim, przy nr 59a, mur., ok. poł. XIX w.
327.	Stodoła z bramą przejazdową w zespole podworskim, przy nr 59a, mur., 2. poł. XIX w., ok. 1940 r.
328.	Park w zespole podworskim, przy nr 59a, XVIII w., l. 30. XIX w., <i>nr rej. A/3448/476/L z 17.07.1976 r.</i>
329.	Dom mieszkalny, nr 4, mur.-szach., 2. poł. XIX w.
330.	Dom mieszkalny, nr 20, mur.-szach., ok. poł. XIX w.
331.	Szkoła katolicka, ob. dom mieszkalny, nr 59, 3. ćw. XIX w.

Znak (?) przy datowaniu oznacza, że wskazany czas budowy nie jest potwierdzony, ale prawdopodobny.

WYKAZ KART ADRESOWYCH GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW GMINY LUBIN (STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE I OBSZARY CHRONIONE). Stan: 30.10. 2019 r.

BUCZYŃKA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
1.	75-21	1 BL	37		Grodzisko		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
2.	75-21	2 BL	38		Ślad osadnictwa		Neolit	
3.	75-21	3 BL	39		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
4.	75-21	4 BL	40		Osada		Późne średniowiecze	
5.	75-21	5	41		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
6.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1300 roku) - okres nowożytny	Strefa OW - obserwacji archeologicznej
BUKOWNA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
7.	75-19	2	7		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
8.	75-19	3	8		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
9.	75-19	4	41		Grodzisko		Średniowiecze	Rejestr C: 19/85 74/Arch/64 Wr z dnia 17.10.1964
10.	75-19	5	44		Obozowisko		Mezolit	
11.	75-19	6	45		Obozowisko Punkt osadniczy		Mezolit? Epoka brązu	

12.	75-19	7	46		Punkt osadniczy		Mezolit?	
13.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1283 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
CHRÓSTNIK								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
14.	74-20	1	4		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Okres halszacki C-D	
15.	74-20	2	5		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
16.	74-20	3	6		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
17.	74-20	4	7		Urządzenia obronne		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	Rejestr C: 64/85 387/Arch/68 z dnia 28.09.1968
18.	74-20	5	8		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Pradzieje Okres halszacki Późne średniowiecze	
19.	74-20	6	9		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
20.	74-20	7	10		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
21.	74-20	8	11		Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halszacki	
22.	74-20	9	12		Osada	Łużycka	Epoka brązu?	
23.	74-20	10	13		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
24.	74-20	11	14		Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halszacki	
25.	74-20	12	15		Osada		Późne średniowiecze	
26.	74-20	13	16		Osada		Późne średniowiecze	
27.	74-20	14	17		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
28.	74-20	15	18		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	

29.	74-20	16	19		Osada		Nieokreślona	
30.	74-20	17	81 (d. 73)		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze – Okres nowożytny	
31.	74-20	18	74		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona	
32.	74-20	19	75		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Nieokreślona	
33.	74-20	20	76		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona	
34.	74-20	21	77		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Okres nowożytny	
35.	74-20	22	78		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Późne średniowiecze – okres nowożytny	
36.	74-20	23	79		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
37.	74-20	24	80		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze – okres nowożytny	
38.	74-20	25	82		Grodzisko? - wieża mieszkalna ruiny Relikty dworu otoczonego fosą		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV – XVIII wiek	Rejestr A: stanowisko znajduje się w parku wpisanym do RZ pod numerem: A/2824/461/L w dniu 22.09.1976 Stanowisko tożsame z 26/83.
39.	74-20	12	87		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Kultura łużycka	Okres nowożytny, XVI-XVII wiek Okres nowożytny, XVII-XVIII wiek Okres nowożytny	
40.	74-20	13	84		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze Okres nowożytny, XVII-XVIII wiek Okres nowożytny, XIX wiek	

41.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1222 lub 1288 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
CZERNIEC								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
42.	73-21	1	24		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
43.	73-21	2	25		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – II okres epoki brązu	
44.	74-21	3	59		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
45.	74-21	4	60		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
46.	74-21	5	25		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
47.	74-21	6	26		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
48.	73-21	7	65		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
49.	74-21	8	27		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
50.	74-21	9	62		Siedziba pańska		Średniowiecze – okres nowożytny	Rejestr A: stanowisko znajduje się na terenie parku wpisanego do RZ pod numerem A/2825/692/L w dniu 25.06.1986
51.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony

								archeologicznej
DĄBROWA GÓRNA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
52.	73-22	1	7		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	Rejestr C: 44/85 333/Arch/68 z dnia 15.03.1968
53.	73-21	2	19		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	Rejestr C: 47/85 336/Arch/68 z dnia 15.03.1968
54.	73-21	3	6		Ślad osadnictwa		Neolit	
55.	73-22	4	5		Ślad osadnictwa		Neolit	
56.	73-22	5	55		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII–XIV wiek	
57.	73-22	5	4	Siedlce	Skarb	Łużycka	Nieokreślona	
58.	73-22	6	56		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
59.	73-22	7	62		Osada		Późne średniowiecze, XIV–XV wiek	
60.	73-22	8	63		Osada		Późne średniowiecze, XIV–XV wiek	
61.	73-21	10	78		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV–XV wiek	
62.	73-22	9 BL	108		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
63.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1209 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
GOGOŁOWICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
64.	75-22	1	38		Cmentarzysko		Średniowiecze	

					szkieletowe			
65.	75-22	2	39		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki Średniowiecze	
66.	75-22	3	40		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki?	
67.	75-22	4	41		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsamy ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
GOLA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
68.	72-20	1	26		Osada		II okres epoki brązu – okres halsztacki	
69.	73-21	2	28		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
70.	73-21	3	29		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
71.	73-21	4	30		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
72.	73-21	5	31		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XV wiek	
73.	73-21	6	32		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XV wiek	
74.	73-21	7	33		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
75.	73-21	8	27		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
76.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1259 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
GORZELIN								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
77.	75-21	1	52		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
78.	75-20	1 BL	1		Nieokreślona		Neolit	
79.	75-21	2	53		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
80.	75-20	2 BL	2		Ślad osadnictwa		Neolit	
81.	75-20	3	3		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

82.	75-20	4	4		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka kamienia Okres halsztacki	
83.	75-20	5	5		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
84.	75-20	6	6		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
85.	75-20	7	7		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje	
86.	75-20	8	8		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
87.	75-20	9	9		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
88.	75-20	10	10		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje Średniowiecze	
89.	75-20	11	11		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki	
GORZYCA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
90.	74-20	1	68		Ślad osadnictwa Cmentarzysko ciałopalne Osada Osada		Neolit Epoka kamienia Pradzieje Średniowiecze	
91.	74-20	2	69		Osada?		Średniowiecze	
92.	74-20	3	70		Osada?		Średniowiecze	
93.	74-20	4	71		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
94.	74-20	5	72		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
95.	74-19	6	53		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
96.	74-19	7	54		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
97.	74-19	8 BL	55		Cmentarzysko		Epoka kamienia	
98.	74-19	9 BL	56		Ślad osadnictwa		Neolit	

99.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1418 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
KŁOPOTÓW								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
100.	74-21	1	8		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze	Rejestr C: 24/85 133/Arch/65 Wr z dnia 2.10.1965
101.	74-21	2	24		Cmentarzysko	Łużycka	Epoka brązu	Rejestr C: 46/85 335/Arch/68 Wr z dnia 1.01.1968
102.	74-21	3	22		Grodzisko		Okres nowożytny	
103.	74-21	4	21		Osada Osada Osada		Epoka brązu – okres halsztacki Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze	
104.	74-21	5	7		Grodzisko		Średniowiecze, XIII wiek	Rejestr C: 18/85 67/Arch/64 Wr z dnia 29.09.1964
105.	74-21	6	6		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
106.	74-21	7	23		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
107.	74-21	8 BL	30		Ślad osadnictwa	Przedłużycka	II okres epoki brązu	
108.	74-21	9 BL	31		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
109.	74-12	11	56		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
110.	74-21	12	57		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	

111.	74-21	13	58		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
112.	73-21	14	23		Cmentarzysko ciałopalne Cmentarzysko szkieletowe	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	Rejestr C: 58/85 375/Arch/68 z dnia 14.05.1968
113.	74-21	15	55		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
114.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
KRZECZYN MAŁY								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
115.	74-20	1	58		Cmentarzysko kurhanowe	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	Rejestr C: 43/85 328/Arch/66 z dnia 2.04.1968
116.	73-20	2	14		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	Rejestr C: 12/85 37/Arch/64 z dnia 13.08.1964
117.	74-20	3 BL	60		Ślad osadnictwa	Kultura ceramiki wstęgowej rytej	Neolit	
118.	74-20	4	55		Cmentarzysko ciałopalne	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
119.	74-20	5	56		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
120.	73-20	6	29		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
121.	73-20	7	46		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	

122.	74-20	8	57		Cmentarzysko ciałopalne	Przeworska	Nieokreślona	
123.	74-20	9	59		Grodzisko		Średniowiecze	
124.	74-20	10	61	Dawniej za AZP błędnie określane jako „bez lokalizacji	Cmentarzysko	Łużycka	V okres epoki brązu	Rejestr C: 45/85 334/Arch/68 z dnia 15.03.1968
125.	74-20	11 BL	62		Cmentarzysko ciałopalne	Pomorska	Nieokreślona	
126.	74-20	12 BL	63		Cmentarzysko	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
127.	74-20	13	64		Osada Osada		Pradzieje Średniowiecze	
128.	74-20	14	65		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
129.	74-20	15	66		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
130.	74-20	16	67		Osada?		Pradzieje	
131.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
KRZECZYN WIELKI								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
132.	74-20	1	20		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Grodzisko		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza starsza Wczesne średniowiecze, XII wiek	Rejestr C: 35/85 214/Arch/66 Wr z dnia 15.05.1966
133.	74-20	3 BL	22	Dawniej za AZP błędnie określane jako	Ślad osadnictwa Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Epoka kamienia Nieokreślona	

				zlokalizowane				
134.	74-20	5	24		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
135.	74-20	6	25		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
136.	74-20	7 BL	26		Ślad osadnictwa		Neolit	
137.	74-20	8 BL	27		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
138.	74-20	9	28		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV wiek	
139.	74-20	10	29		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska?	Pradzieje Okres wpływów rzymskich?	
140.	74-20	11	30		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV wiek	
141.	74-20	12	31		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIV wiek	
142.	74-20	16	35		Osada		Późne średniowiecze	
143.	74-20	17	36		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
144.	74-20	18	37		Osada		Późne średniowiecze	
145.	74-20	19	38		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wędrówek ludów, faza D Późne średniowiecze	
146.	74-20	20	39		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
147.	74-20	21	40		Osada		Późne średniowiecze	
148.	74-20	22	41		Osada Osada Osada		Pradzieje Średniowiecze, XIII wiek Późne średniowiecze	
149.	74-20	23	42		Osada		Średniowiecze	
150.	74-20	24	43		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze fazy młodsze Późne średniowiecze	
151.	74-20	25	44		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
152.	74-20	26	45		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
153.	74-20	28	47		Osada?		Średniowiecze	
154.	74-20	29	48		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje Późne średniowiecze	
155.	74-20	30	49		Osada	Łużycka	Nieokreślona	

					Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
156.	74-20	31	50		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
157.	74-20	32	51		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
158.	74-20	33	52		Osada		Średniowiecze	
159.	74-20	34	53		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
160.	74-20	35	54		Osada?		Pradzieje	
161.	74-20	36	86		Ślad osadnictwa Osada Punkt osadniczy	Łużycka(?) Przeworska	Późny okres lateński (?) Późne średniowiecze/okres nowożytny	
162.	73-20	37	75		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka(?)	Późne średniowiecze Okres nowożytny, XVI wiek Okres nowożytny, XVII-XVIII wiek	
163.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1216? roku) – okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
KSIEGINICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
164.	73-21	1	17		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Epoka kamienia – II okres epoki brązu Okres lateński, II-I wiek p.n.e. Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
165.	73-21	2	16		Ślad osadnictwa		Neolit	
166.	73-21	3	15		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
167.	73-21	4	18		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
168.	73-21	9	41		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
169.	73-21	10	42		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
170.	73-21	11	54		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

					Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
171.	73-21	12	55		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
172.	73-21	13	56		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
173.	73-21	14	57		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
174.	73-21	15	58		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
175.	73-21	16	59		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
176.	73-21	17	60		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
177.	73-21	18	61		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
178.	73-21	19	63		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
179.	73-21	20	64		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
180.	73-21	21	66		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
181.	73-21	22 BL	80		Ślad osadnictwa		Neolit	
182.	73-21	23 BL	81		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Epoka brązu	
183.	73-21	24 BL	82		Cmentarzysko	Łużycka?	Nieokreślona	
184.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
LISIEC								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
185.	75-19	1	18		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
186.	75-19	2	19		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
187.	75-19	3	20		Osada		Średniowiecze	
188.	75-19	4	21		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	

189.	75-19	5	22		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Epoka kamienia Średniowiecze	
190.	75-19	6	23		Osada		Średniowiecze	
191.	75-19	7	24		Osada		Średniowiecze	
192.	75-19	8	25		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
193.	75-19	9	26		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
194.	75-19	10	27		Osada		Średniowiecze	
195.	75-19	11	28		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
196.	75-19	12	29		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
197.	75-19	13	30		Osada		Średniowiecze	
198.	75-19	14	31		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
199.	75-19	15	32		Osada Osada?	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
200.	75-19	16	33		Osada		Średniowiecze	
201.	75-19	17	34		Osada		Średniowiecze	
202.	75-19	18	35		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
203.	75-19	19	36		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
204.	75-19	20	37		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
205.	75-19	21	39		Grodzisko		Późne średniowiecze, XIV wiek	Rejestr C: 16/85 61/Arch/64 Wr z dnia 29.04.1964
206.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1353 roku - <i>Lintberg</i> północna część Liśca) – okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
MIŁORADZICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska	Numer stanowiska	Nazwa lokalna/dawna	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków

		w msc.	na obszarze	nazwa				
207.	75-21	1	9		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
208.	75-21	2	10		Osada Osada	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
209.	75-21	3	11		Osada		Wczesne średniowiecze VIII-XII wiek	
210.	75-21	4	12		Ślad osadnictwa		Nieokreślona	
211.	75-21	5	13		Grodzisko		Późne średniowiecze	
212.	75-21	6 BL	14		Nieokreślona		Okres wpływów rzymskich	
213.	75-21	7	15		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
214.	75-21	8	16		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Okres wpływów rzymskich?	
215.	75-21	9	17		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
216.	75-21	10	18		Osada		Późne średniowiecze	
217.	75-21	11	19		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
218.	75-21	12	20		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
219.	75-21	13	21		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
220.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
MIŁOSNA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
221.	75-21	1	29		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
222.	75-21	2	30		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
223.					Wieś		Okres nowożytny (wzmianka z 1789 roku)	Strefa OW – ochrony archeologicznej
MIROSZOWICE								
	Obszar	Numer	Numer	Nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr

	AZP	stanowiska w msc.	stanowiska na obszarze	lokalna/dawna nazwa				zabytków
224.	74-21	1	9		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
225.	74-21	2	20		Grodzisko		Okres nowożytny	
226.	74-21	3	53		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	
227.	74-21	4	54		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze IX-X wiek	
NIEMSTÓW								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
228.	75-21	1	22		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
229.	74-22	1	11	Redlice	Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacki	
230.	74-22	2	4	Redlice	Ślad osadnictwa		Pradzieje	
231.	74-21	4	28		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
232.	74-22	5	12		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
233.	74-21	6	29		Grodzisko		Okres nowożytny	
234.	74-22	7	13		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
235.	74-22	8	14		Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
236.	75-21	9	23		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
237.	74-22	10 BL	16		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
238.	74-22	11	18		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
239.	74-22	12	19		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
240.	74-22	13	20		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
241.	74-22	14	21		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
242.	74-22	15	22		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	

243.	74-22	16	23		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Pradzieje Późne średniowiecze	
244.	74-22	17	24		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
245.	74-22	18	25		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
246.	74-22	19	26		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
247.	74-22	20	27		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
248.	74-22	21	28		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
249.	75-21	22	24		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze	
250.	75-21	23	25		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
251.	75-21	24	26		Osada Osada Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze, VIII-IX wiek Późne średniowiecze	
252.	75-21	25	27		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
253.	75-21	26	28		Osada Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze	
254.	74-21	27	63	Zwierzyniec	Dwór obronny		Późne średniowiecze	Rejestr A: stanowisko znajduje się na terenie parku wpisanego do RZ pod numerem: A/3200/464/L w dniu 17.07.1976
255.	74-21	28	64		Siedziba Obronna		Okres nowożytny, XVII?/XVIII-XX wiek	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsamy ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
OBORA								

	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
256.	73-20	1	15		Cmentarzysko Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	Rejestr C: 62/85 384/Arch/68 z dnia 8.08.1968
257.	73-20	2	17		Punkt osadniczy	Przeworska	Okres lateński, II-I wiek p.n.e.	
258.	73-20	3	18		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
259.	73-20	4	19		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
260.	73-20	5	20		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
261.	73-20	6	21		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
262.	73-20	7	22		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
263.	73-20	8	23		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
264.	73-20	9	24		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
265.	73-20	10	25		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
266.	73-20	11	26		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
267.	73-20	12	27		Osada Osada Osada	Łużycka	Epoka brązu? Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
268.	73-20	13	28		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
269.	73-20	14	30		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
270.	73-20	15	36		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
271.	73-20	16	37		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
272.	73-20	17	38		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
273.	73-20	18	39		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
274.	73-20	19	40		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
275.	73-20	20	41		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
276.	73-20	21	42		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze – okres nowożytny,	

							XV-XVI wiek	
277.	73-20	22	43		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
278.	73-20	23	44		Osada Osada	Przeworska?	Okres wpływów rzymskich? Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
279.	73-20	24	45		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
280.	73-20	25	47		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
281.	73-20	26	48		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
282.	73-20	27	49		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
283.	73-20	28	50		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
284.	73-20	29	51		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
285.	73-20	30	52		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
286.	73-20	31	54		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
287.	73-20	32	55		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
288.	73-20	33	56		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
289.	73-20	34	57		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
290.	73-20	35	58		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
291.	73-20	36	59		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
292.	73-20	37 BL	66		Nieokreślona		Wczesne średniowiecze	
293.	73-20	38 BL	67		Nieokreślona	Przeworska	Nieokreślona	
294.	73-20	39 BL	68		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki	
295.	73-20	40 BL	69		Nieokreślona		Epoka brązu	
296.	73-20	41 BL	70		Nieokreślona		Średniowiecze	
297.	73-20	42	71		Cmentarzysko	Łużycka	Nieokreślona	
298.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1298 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
OSIEK								
	Obszar AZP	Numer stanowiska	Numer stanowiska	Nazwa lokalna/dawna	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków

		w msc.	na obszarze	nazwa				
299.	74-21	1	1		Cmentarzysko ciałopalne Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze	
300.	74-21	2	2		Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
301.	74-21	3	3		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacko Pradzieje Późne średniowiecze	
302.	74-21	4	50		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
303.	74-21	5	4		Osada Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze, IX-X wiek Późne średniowiecze	
304.	74-21	6	17		Osada		Wczesne średniowiecze	
305.	74-21	7	5		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
306.	74-21	10	46		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
307.	74-21	11	16		Osada		Wczesne średniowiecze	
308.	74-21	12	42		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
309.	74-21	13	43		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
310.	74-21	14	44		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
311.	74-21	15	45		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
312.	74-21	16	47		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
313.	74-21	17	48		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
314.	74-21	18	49		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze	
315.	74-21	19	51		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
316.	74-21	20	52		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
317.	74-20	21	73		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
318.	74-21	22	61		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
319.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1203 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony

								archeologicznej
	PIESZKÓW							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
320.	74-21	1	12		Cmentarzysko ciałopalne		Epoka brązu – okres halsztacki	Rejestr C: 17/85 63/Arch/64 Wr z dnia 29.09.1964
321.	74-21	2	13		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
322.	74-21	3	10		Osada Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacki Pradzieje	
323.	74-21	4	11		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
324.	74-21	5	15		Osada		Wczesne średniowiecze	
325.	74-21	6	14		Grodzisko		Okres nowożytny	
326.	74-21	7	32		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	
327.	74-21	8	33		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
328.	74-21	9	34		Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka brązu	
329.	74-21	10	35		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
330.	74-21	11	36		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
331.	74-21	12	37		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
332.	74-21	13	38		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
333.	74-21	14	39		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
334.	74-21	15	40		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
335.	74-21	16	41		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

					Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
336.	75-21	17	42		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
337.	75-21	18	43		Grodzisko		Nieokreślona	
338.	75-21	19	44		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
339.	75-21	20	45		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
340.	75-21	21	46		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
341.	75-21	22	47		Osada		Późne średniowiecze	
342.	75-21	23	48		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
343.	75-21	24	49		Osada Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
344.	75-21	25	50		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
345.	75-21	26	51		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
346.	75-21	27	54		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
347.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1287 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
RASZOWA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
348.	75-21	1	1		Osada		Nieokreślona	
349.	75-21	2	2		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
350.	75-21	3	3		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
351.	75-21	4	4		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
352.	75-21	5	5		Osada		Późne średniowiecze	
353.	75-21	6	6		Osada		Późne średniowiecze	
354.	75-21	7	7		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
355.	75-21	8	8		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
356.	75-21	9	55		Siedziba pańska		Średniowiecze – okres nowożytny	Rejestr A: A/3309/957 z dnia 4.10.1961 jako pałac

357.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
RASZOWA MAŁA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
358.	75-21	1	31		Grodzisko		Późne średniowiecze	Rejestr C: 13/85 44/Arch/64 Wr z dnia 25.09.1964
359.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 lub 1273 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
RASZÓWKA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
360.	75-21	1 BL	32	Lipiny	Osada		Neolit	
361.	75-20	1	12		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
362.	75-21	2 BL	33	Lipiny	Osada	Łużycka	Okres halsztacki	
363.	75-20	2	13		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
364.	75-21	3 BL	34	Lipiny	Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
365.	75-21	4 BL	35	Lipiny	Grodzisko		Wczesne średniowiecze	
366.	75-21	5	36	Lipiny	Ślad osadnictwa		Pradzieje	
SIEDLCE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków

			obszarze				
367.	73-21	1	22		Osada	Łużycka	Nieokreślona
368.	73-22	2	1		Ślad osadnictwa		Neolit
369.	73-21	3	21		Osada Osada	Łużycka	Epoka brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
370.	73-21	4	20		Osada Osada	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIV-XV wiek
371.	73-22	6	3		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza
372.	73-22	7	2		Osada Osada Osada	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
373.	73-22	8	35		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek
374.	73-22	9	36		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
375.	73-22	10	37		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
376.	73-22	11	38		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
377.	73-22	12	39		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
378.	73-22	13	40		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek
379.	73-22	14	54		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek
380.	73-22	15	57		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza
381.	73-22	16	58		Osada		Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
382.	73-22	17	59		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Średniowiecze
383.	73-22	18	60		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza
384.	73-21	19	62		Ślad osadnictwa		Pradzieje
385.	73-21	20	71		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek
386.	73-21	21 BL	91		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia
387.	73-21	22 BL	92		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona
388.	73-21	23 BL	93		Cmentarzysko		Nieokreślona
389.	73-21	24 BL	102	Dawniej 24/92	Cmentarzysko		Epoka brązu

390.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1257 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
SKŁADOWICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
391.	73-21	1	11		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
392.	73-21	2	45		Osada Osada	Przeworska	Okres lateński późny Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
393.	73-21	3	46		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze faza starsza	
394.	73-21	4	47		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
395.	73-21	5	48		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
396.	73-21	6	49		Osada Osada Osada	Łużycka Przeworska	Epoka brązu Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
397.	73-21	7	50		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje	
398.	73-21	8	51		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
399.	73-21	9	52		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
400.	73-21	10	53		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
401.	73-21	11	67		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje Późne średniowiecze	
402.	73-21	12	68		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
403.	73-21	13	69		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
404.	73-21	14	70		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
405.	73-21	15	72		Osada	Przeworska	Okres wędrówek ludów, IV-V wiek	

					Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV wiek	
406.	73-21	16	73		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Nieokreślona	
407.	73-21	17	74		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
408.	73-21	18 BL	89		Ślad osadnictwa		Epoka brązu	
409.	73-21	19 BL	90		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
410.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
SZKLARY GÓRNE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
411.	73-19	1	12		Cmentarzysko	Kultura ceramiki sznurowej	Neolit	
412.	72-20	1	16	Lubków	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
413.	72-20	2 BL	18		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
414.	72-19	2 BL	10		Ślad osadnictwa		Neolit	
415.	72-19	3 BL	11		Osada Ślad osadnictwa		Neolit Średniowiecze	
416.	72-20	3	17	Owczary	Założenie obronne?		Nieokreślona	
417.	72-20	4 BL	19		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
418.	72-19	4 BL	12		Ślad osadnictwa		Neolit	
419.	72-19	5	13		Ślad osadnictwa Osada		Epoka kamienia Średniowiecze	
420.	72-20	5	22		Punkt osadniczy		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV-XVI wiek	
421.	72-19	6	14		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich	
422.	72-20	6	20		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
423.	72-19	7	15		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	

424.	72-20	7	23		Punkt osadniczy		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV-XVI wiek	
425.	72-19	8	16		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
426.	72-20	8	21		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
427.	72-19	9	17		Osada		Średniowiecze	
428.	72-20	9	24		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Przeworska	Pradzieje Okres lateński młodszy Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
429.	72-19	10	18		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
430.	72-20	10	25		Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Łużycka?	Pradzieje Nieokreślona Późne średniowiecze, 2 połowa XIII-XIV wiek	
431.	72-19	11	19		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
432.	73-20	11	34		Osada Osada Osada	Przeworska	Pradzieje Okres wpływów rzymskich, faza C1-C3 Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
433.	72-19	12	20		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
434.	73-20	12	35		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
435.	73-20	13	33		Osada Osada Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Okres halsztacki Wczesne średniowiecze faza młodsza Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
436.	72-20	14	27		Osada? Punkt osadniczy	Łużycka	Epoka brązu - okres halsztacki Późne średniowiecze	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsamy ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
USTRONIE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków

437.	73-21	1	12		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	
438.	73-21	2	13		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka?	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
439.	73-21	3	14		Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Epoka brązu Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
440.	73-21	4	75		Osada		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XV-XVI wiek	
441.	73-21	5	76		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
442.	73-21	6	77		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Okres wędrówek ludów, IV-V wiek Późne średniowiecze, XIV-XV wiek	
443.	73-21	7	79		Grodzisko stożkowate?		Późne średniowiecze	
444.	73-21	8 BL	86		Punkt osadniczy		Epoka kamienia	
445.	73-21	9 BL	87		Cmentarzysko		Epoka brązu	
446.	73-21	10 BL	88		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki	
447.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
WIERCIEŃ								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
448.	75-20	1	14		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje Wczesne średniowiecze	
449.	75-20	2	15		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
450.	75-20	3	16		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
451.	75-20	4	17		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki	
452.	75-20	5	18		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
453.					Wieś		Średniowiecze (wzmianki z 1358 – <i>Würtsch</i> i z 1414 roku - <i>Helle</i>) - okres	Strefa OW – ochrony

							nowożytny	archeologicznej
	ZIMNA WODA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków
454.	75-19	1	38		Osada	Łużycka	Okres halszacki	
455.	75-19	2	40		Cmentarzysko	Łużycka	Nieokreślona	Rejestr C: 56/85 371/Arch/68 z dnia 13.05.1968
456.	75-20	5	19		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
457.	75-20	6	20		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
458.	75-20	7	21		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
459.	75-20	8	22		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
460.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1355 roku) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej